

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้”
สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

วาริญา บิลตาลี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

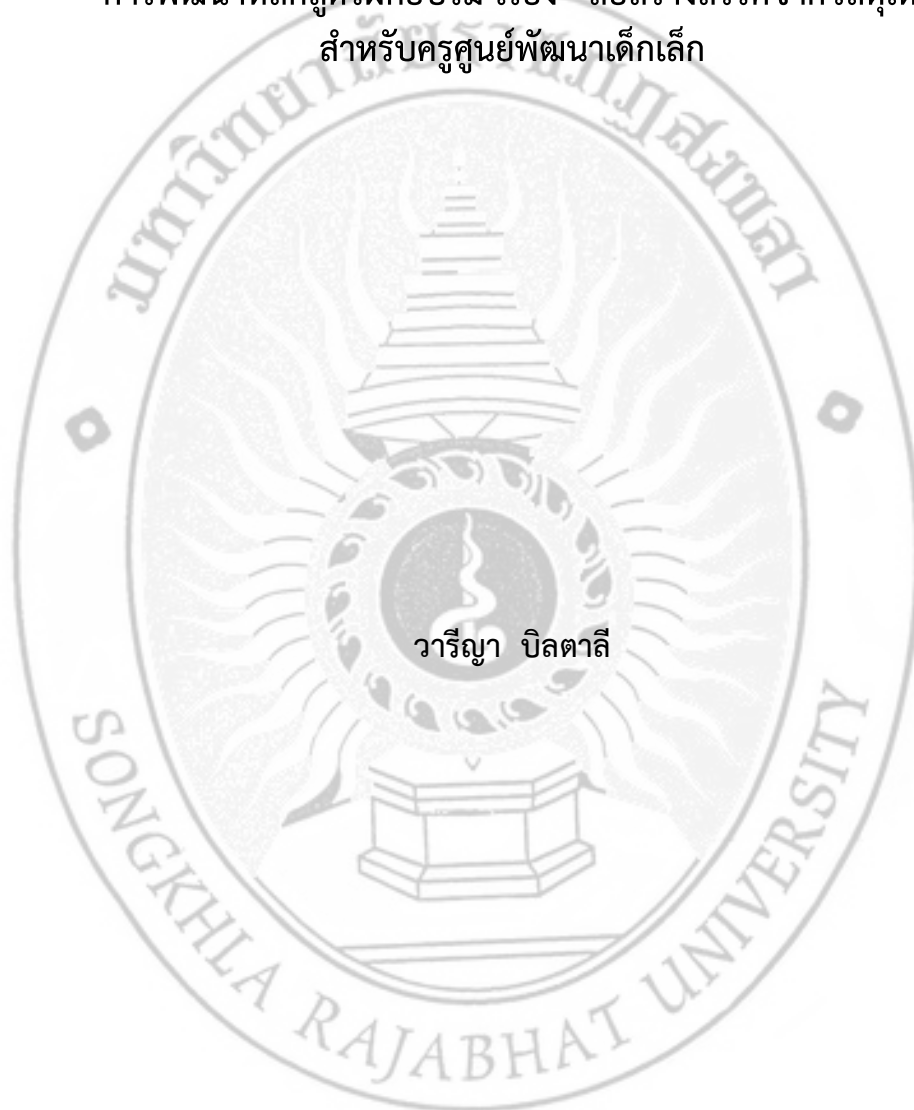
พ.ศ. 2556

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้”
สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

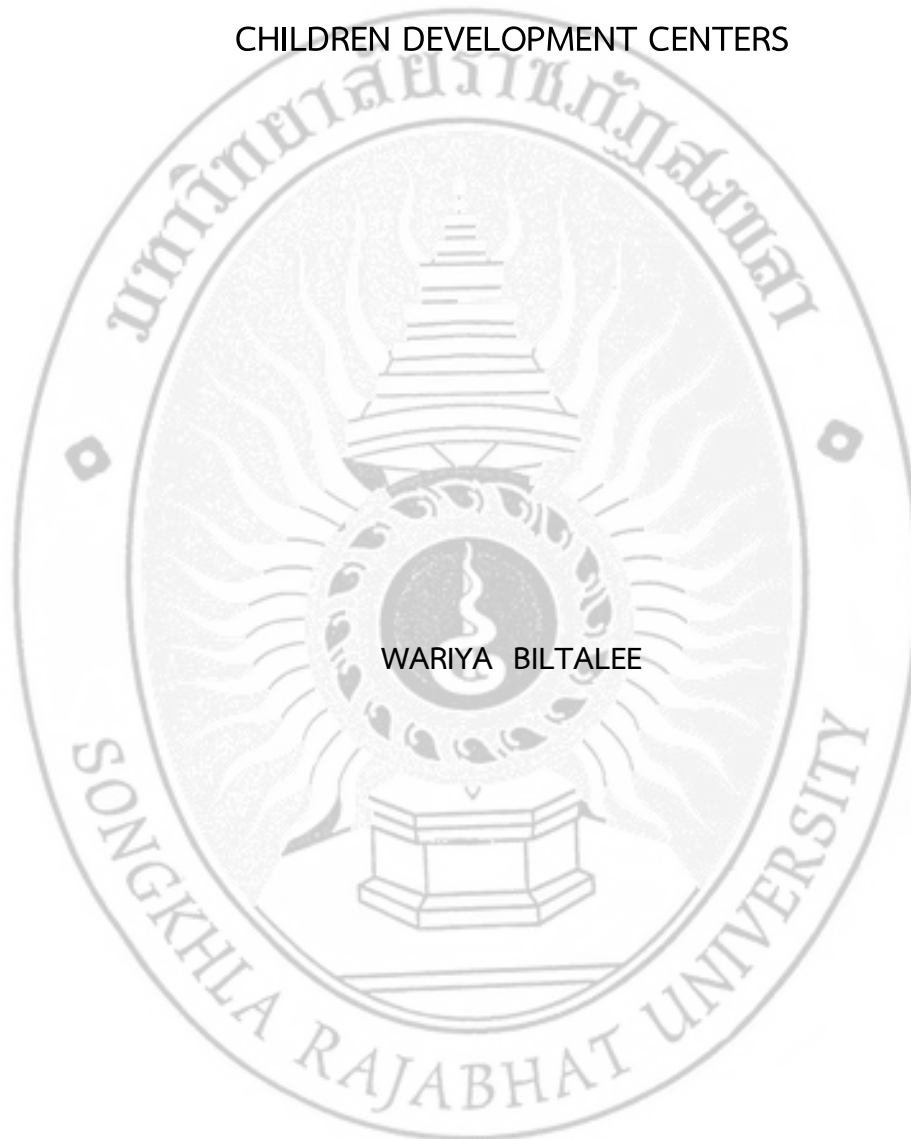
วาริญา บิลตาลี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
พ.ศ. 2556

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

THESIS

THE DEVELOPMENT OF A TRAINING CURRICULUM ON " CREATIVE
LEARNING KITS FROM WASTED MATERIALS" FOR TEACHERS IN
CHILDREN DEVELOPMENT CENTERS

WARIYA BILTALEE

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS FOR
THE MASTER OF EDUCATION PROGRAM IN CURRICULUM AND INSTRUCTION
OF GRADUATE SCHOOL SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

2013

COPYRIGHT OF SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

ชื่อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ผู้วิจัย	นางสาววาริญา บิลดาลี ปีการศึกษา 2556
ปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ดร.ชุตินา จันทร์จิตร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ดร.จุไรศิริ ชูรักษ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” ในด้านต่อไปนี้ 2.1) ความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ 2.2) ความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ 2.3) ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้ดูแลเด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 6 ศูนย์ รวมครูผู้ดูแลเด็กเล็กทั้งหมดจำนวน 31 คน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มเป้าหมาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย (1) หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (2) แบบทดสอบวัดความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ก่อนและหลังการฝึกอบรม (3) แบบประเมินความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม (4) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างหลักสูตร 4) แนวการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม 5) สื่อการฝึกอบรม 6) การประเมินผลการฝึกอบรม และ 7) คู่มือหลักสูตรสำหรับการฝึกอบรม ผลการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องเหมาะสม
2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ หลังการฝึกอบรม สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม มากกว่าร้อยละ 70 ครบทุกคน
3. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้หลังการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก
4. ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับมาก

Thesis Title The Development of a Training Curriculum on “Creative Learning Kits form Wasted Materials” for Teachers in Children Development Centers

Researcher Miss Wariya Biltalee **Academic year:** 2013

Degree Master of Education Program in Curriculum and Instruction

Advisors 1. Dr.Chutima Jantarajit
2. Dr.Juraisiri Choorak

Abstract

The 2 aims of the research were 1) to develop a training curriculum on “Creative Learning Kits form Wasted Materials” for teachers in children development centers; 2) to find out the outcomes of the application of the curriculum in: 2.1) the knowledge in the creation of learning kits from wasted materials; 2.2) the abilities in creating learning kits from wasted materials; 2.3) the satisfactions of the trainees towards the training curriculum. The sampling populations were 31 teachers from 6 children development centers in Thambon Thachang Municipality, Amphur Bang Klam, Songkha province, in charging in the 2nd semester of academic year 2013. The research instruments included (1) a Training Curriculum on “Creative Learning Kits form Wasted Materials” for Teachers in Children Development Centers; (2) test papers on the knowledge of the creation of creative learning kits from wasted materials before and after the application of the curriculum; (3) evaluation forms for the abilities in creating the learning kits; (4) evaluation forms to find out the satisfactions of the trainees. The research instruments were percentile, mean and standard deviation.

The findings revealed that:

1. The training curriculum on “Creative Learning Kits form Wasted Materials” for Teachers in Children Development Centers with its 7 components – 1) statement, 2) aims, 3) curriculum structure, 4) training activities, 5) training kits, 6) training evaluation, and 7) Course guide for training – was approved by the specialists.
2. After the training, all the trainees gained more than 70% of knowledge on the creation of creative learning kits form wasted materials.
3. After the training, the trainees’ abilities in creating the creative learning kits from wasted materials were at high level.
4. The trainees were satisfied with the Training Curriculum on “Creative Learning Kits form Wasted Materials” for Teachers in Children Development Centers at high level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จสำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาให้คำปรึกษาและคำแนะนำอย่างดียิ่งจาก ดร.ชุตินา จันทระจิตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ดร. จุไรศิริ ชูรักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการ คำแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.วิวัฒน์ ชัตติยะมาน อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา นายสมสุข เพชรกาญจน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองนกระทุง และนายจรัส ชำนิรักษ์ ผู้อำนวยการกองการศึกษา เทศบาลตำบลท่าช้าง ที่ได้กรุณาสละเวลาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือด้วยดีมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพเก้า ณ พัทลุง ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำช่วยเหลือด้วยดีมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ คณะครูปฐมวัยที่เข้าร่วมการศึกษาวิจัยทุกท่าน ที่ทุ่มเททั้งร่างกายแรงใจ และพลังความคิด ช่วยให้งานปรากฏเป็นรูปธรรมตามกระบวนการ และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จครั้งนี้ทุกท่านและขอขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านด้วยความเคารพอย่างสูง ที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอน จนเป็นแรงบันดาลใจ ให้ผู้วิจัยสามารถทำงานวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

วาริญา บิลตาลี

มิถุนายน 2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(4)
สารบัญ	(5)
สารบัญตาราง	(7)
สารบัญภาพ	(8)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546.....	9
มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย.....	14
การพัฒนาหลักสูตร.....	18
การฝึกอบรม.....	21
การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม.....	30
สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย.....	34
ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้.....	45
ความสามารถด้านการปฏิบัติ.....	48
ความพึงพอใจ.....	51
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	54

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	57
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	57

แบบแผนการวิจัย	57
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	57
การสร้างและหาคคุณภาพเครื่องมือ	57
การเก็บรวบรวมข้อมูล	62
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	63
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	69
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	77
สรุปผล.....	77
อภิปรายผล.....	78
ข้อเสนอแนะ.....	80
บรรณานุกรม	82
ภาคผนวก	88
ภาคผนวก ก รายงานผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	89
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	91
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	95
ภาคผนวก ง การหาคคุณภาพเครื่องมือ	151
ประวัติผู้วิจัย	159

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงการวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรมของการวัดในแบบทดสอบวัดความรู้ในการเข้ารับการฝึกอบรมเรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมแบบปรนัย.....	60
2 แสดงผลการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมตามพฤติกรรมของการวัดในแบบทดสอบความรู้ของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 31 คน โดยแบบทดสอบความรู้มีจำนวน 30 ข้อ.....	71
3 แสดงผลการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง	

จำนวน 31 คน โดยแบบทดสอบความรู้มีจำนวน 30 ข้อ.....	71
4 แสดงผลคะแนนความสามารถการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ของครูผู้ดูแลเด็กเล็ก ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 31 คน.....	73
5 แสดงผลการประเมินความสามารถการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ของครูผู้ดูแล เด็กเล็กซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 31 คน.....	74
6 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจในการเข้ารับการฝึกอบรมของครูผู้ดูแลเด็กเล็กซึ่งเป็น กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 31 คน.....	75
7 แสดงคุณภาพความสอดคล้องขององค์ประกอบ และความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” จากผู้เชี่ยวชาญ.....	152
8 แสดงคุณภาพความสอดคล้องของแบบทดสอบความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือ ใช้จากผู้เชี่ยวชาญ.....	152
9 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบความรู้...	154
10 แสดงคุณภาพความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรมใน การผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้จากผู้เชี่ยวชาญ.....	156
11 แสดงคุณภาพความสอดคล้องของแบบประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม เรื่อง สื่อ สร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ โดยแบบประเมินความพึงพอใจจากผู้เชี่ยวชาญ.....	156
12 แสดงผลการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเป็นกลุ่ม ทดลอง จำนวน 30 คน โดยแบบทดสอบความรู้มีจำนวน 45 ข้อ.....	157

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่เป็นรากฐานสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัยเพื่อที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นคนไทยที่มีคุณภาพตามเป้าหมาย ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้มีการจัดการศึกษาของเด็กในวัยนี้มีการอบรมเลี้ยงดูที่ดี การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามศักยภาพของเด็กแต่ละคนรวมถึงการเจริญเติบโตของร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง และสมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552: 1-2) การจัดการศึกษาปฐมวัย มีความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมทางด้านการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่ยึดหลักการตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กอย่างเหมาะสมและเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน (ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2544: 100-139)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิด ถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรม ที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรักและความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม โดยเด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสมด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่เด็ก กับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูอย่างเต็มศักยภาพ และสอดคล้องตามแนวทางการพัฒนา และตรวจสอบคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับการศึกษาปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 1-7) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ประกอบด้วยมาตรฐานด้านคุณภาพเด็ก ด้านครูผู้สอน ด้านผู้บริหาร และด้านสถานศึกษา สำหรับมาตรฐานด้านคุณภาพเด็กได้กำหนดไว้ว่า เด็กจะต้องมีพัฒนาการที่สมวัยและสมดุลกระตุ้นให้สมองได้พัฒนาเต็มที่บนวิถีชีวิตสภาพครอบครัว ชุมชน สังคม และวัฒนธรรม มาตรฐานด้านครูผู้สอนโดยครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ สามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานด้านผู้บริหารซึ่งผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาด้านการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารอย่างเป็นระบบ และมาตรฐานด้านสถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น พร้อมทั้งมีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันวิชาการ องค์กรภาครัฐ และเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550: 9-16)

ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นผลมาจากปัจจัยต่างๆหลายประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้เรียน ด้านครูผู้ดูแลเด็ก ด้านสภาพแวดล้อม และด้านสื่อ ซึ่งปัจจัยด้านผู้เรียนเกิดจากภาวะพัฒนาการและการเจริญเติบโตของสมองผู้เรียนแต่ละคน ด้านครูผู้ดูแลเด็ก ที่เน้นคุณภาพในการจัดการเรียน

การสอนของเด็กปฐมวัย ด้านสภาพแวดล้อมของผู้เรียนที่ยังไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน และด้านสื่อในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์ของเด็กปฐมวัยด้วยตัวเองมากที่สุด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548: 569-129)

จากการศึกษาปัญหาพัฒนาเด็กปฐมวัยพบว่า คุณภาพการศึกษาไทยเมื่อเทียบกับประเทศอื่น เด็กปฐมวัยมีปัญหาด้านพัฒนาการล่าช้าเพิ่มขึ้นในปี 2550 ร้อยละ 32.3 ด้านครูผู้ดูแลเด็กเล็กส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ผ่านการสอน การอบรมวิธีเลี้ยงดูเด็ก ร้อยละ 66.4 ด้านสื่อในการส่งเสริมการเรียนรู้แต่ละประเภทที่แตกต่างมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็กด้านสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และด้านผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยส่วนใหญ่ยังขาดบทบาทในการส่งเสริมคุณภาพในการบริหารงานการศึกษาปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552: 12-31) ในปี 2547 สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ประเมินผลพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทุกเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ พบว่าเด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาต่ำกว่าด้านอื่นร้อยละ 89.66 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งด้านของสำนักงานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ด้านผู้บริหารที่ให้ความสำคัญต่อการศึกษাপฐมวัยน้อยด้านครูผู้สอนที่ขาดทักษะความรู้ในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550: 8-10) จากการศึกษาปัญหาศูนย์พัฒนาเด็กในเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลท่าช้างแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า จำนวนบุคลากรที่ดูแลเด็กเล็กมีจำนวนที่ไม่เท่ากัน ดังนั้นเมื่อมีการฝึกอบรมการพัฒนาทักษะในการผลิตสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย บุคลากรบางท่านไม่สามารถเข้ารับการฝึกอบรมได้ ส่งผลกระทบให้บุคลากรดังกล่าวขาดการพัฒนาด้านทักษะในการผลิตสื่ออย่างต่อเนื่อง และไม่เกิดการนำไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนทำให้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ทำให้มีจำนวนเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน้อยลง เนื่องจากผู้ปกครองต้องการให้เด็กมีพัฒนาการที่เทียบเท่าเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน จึงให้เด็กเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในโรงเรียนเอกชนมากกว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาลตำบลท่าช้าง

แนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการสถานพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน แนวทางหนึ่งคือ ควรมีการฝึกอบรม ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อบุคลากรที่ต้องการทักษะในการสอน ส่วนผู้มีประสบการณ์แล้วก็ต้องการความรู้ขั้นสูงเพื่อประยุกต์ใช้กับการสอนและเรียนรู้เพื่อป้องกันปัญหา ทำให้เกิดการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัยเด็กให้เหมาะสมตามวัย (บุปผา พงษ์ไพบูลย์, 2548 อ้างถึง ชารี มณีสรี, 2538: 89) โดยการฝึกอบรมเป็นกระบวนการแก้ไขปัญหาโดยการเพิ่มพูนความรู้ใหม่เพื่อพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น อาจแยกอบรมเฉพาะด้านตามความจำเป็นของการฝึกอบรมเป็นแนวทางที่สำคัญ ที่จะทำให้อุบัติการณ์มีคุณภาพทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลง และเอื้ออำนวยประโยชน์ให้กับองค์กร (ธีรภัทร สุดาทิต, 2549 อ้างถึง วิจิตร อาวะกุล, 2537: 63-64) นอกจากนี้การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเป็นการพัฒนาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เสริมสร้างทักษะและแลกเปลี่ยนทัศนคติตามแนวมุ่งหวังที่กำหนดไว้ อันจะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมที่สนับสนุนการแก้ไขปัญหาของบุคลากรในองค์กร หรือหน่วยงานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (กรีช อัมโภชน, 2545: 2) อย่างไรก็ตามยังมีผู้สอนจำนวนมากที่ใช้สื่อการสอนโดยไม่มีหลักการหรือทฤษฎีที่ถูกต้อง ทำให้การใช้สื่อการสอนมีค่าเท่ากับการนำเอาเครื่องมือมาประกอบการสอนเท่านั้นเอง ดังนั้นการฝึกอบรมครูให้มีความรู้ หรือทักษะ

เรื่องสื่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพนั้น สามารถช่วยให้ผู้เรียนบูรณาการประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่ เข้าด้วยกันได้อย่างเป็นนามธรรมที่มีความหมายมากขึ้นกว่าเดิม (วารินทร์ รัชมีพรหม, 2531: 14 -16) เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้พยายามศึกษาแนวคิด ทฤษฎีทางการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้พบทฤษฎีที่น่าสนใจทฤษฎีหนึ่งคือ ทฤษฎีคอนสตรัคชันนิซึม (Constructionism) ซึ่งพัฒนาโดย แพเพอร์ท โดย แพเพอร์ท (Papert, 1993: 8) กล่าวว่าความรู้เกิดจากการสร้างขึ้นโดยตัวผู้เข้ารับการฝึกอบรม เมื่อสร้างบางสิ่งบางอย่างออกมาเป็นผลงาน ก็จะสร้างความรู้ใหม่ด้วยและความรู้ใหม่นี้จะช่วยให้นำไปสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่มีความซับซ้อนมากขึ้นทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นไปด้วย

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะนักวิชาการ สำนักงานเทศบาลตำบลท่าช้าง ซึ่งมีหน้าที่ในการประสานงานและการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 6 ศูนย์ จึงมีความสนใจในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อพัฒนาครูในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ซึ่งนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ทั้ง 4 ด้าน ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทุกด้านอย่างเหมาะสมและเป็นไปอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละคน ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลท่าช้างทั้งหมด 6 ศูนย์ มีมาตรฐานการเรียนรู้ระดับเดียวกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” ในด้านต่อไปนี้
  - 2.1 ความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้
  - 2.2 ความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้
  - 2.3 ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้”

สมมติฐานการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ หลังการฝึกอบรม สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70
2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้หลังการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก
3. ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับมาก

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นครูผู้ดูแลเด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 6 ศูนย์ รวมครูผู้ดูแลเด็กเล็กทั้งหมดจำนวน 31 คน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มเป้าหมาย

2. ขอบเขตตัวแปร

- 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้”
- 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้
  - 2.3 ความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้
  - 2.4 การผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้
  - 2.5 ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3. ขอบเขตเนื้อหา

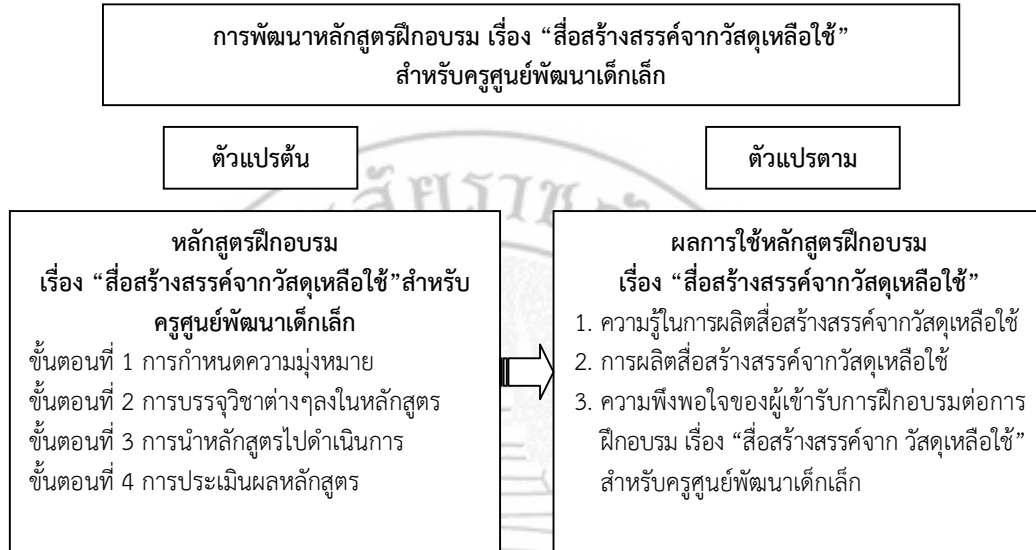
การจัดทำสื่อจากวัสดุเหลือใช้

- 3.1 ความหมายและความสำคัญของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย
- 3.2 ประโยชน์ของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย
- 3.3 ประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย
- 3.4 หลักการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย
- 3.5 การใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย
- 3.6 การผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

4. ขอบเขตระยะเวลา

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 4 วัน วันละ 4 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งหมด 16 ชั่วโมง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **หลักสูตรฝึกอบรม** หมายถึง ความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งจัดให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยประสบการณ์ที่ผู้จัดการฝึกอบรมจัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ไปในทิศทางที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้

2. **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้”** หมายถึง การสร้างความรู้ ความสามารถที่พึงประสงค์ กระบวนการจัดทำหลักสูตรที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนจากวัสดุเหลือใช้ขึ้นมาใหม่ เพื่อกำหนดว่าจะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติ ในเรื่องของการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้โดยเทคนิคและวิธีการ ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ซึ่งขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม มี 4 ขั้นตอนดังนี้

2.1 การกำหนดความมุ่งหมาย หมายถึง การระบุเป้าประสงค์ในการกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการเปลี่ยนแปลงผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานที่เราต้องการบรรลุ

2.2 การบรรจุเนื้อหาในหลักสูตร หมายถึง การเลือกเนื้อหา กิจกรรมเทคนิควิธีการฝึกอบรมที่จะช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเกิดพัฒนาการจนบรรลุวัตถุประสงค์ หลักสูตรฝึกอบรมที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างหลักสูตร 4) แนวการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม 5) สื่อการฝึกอบรม 6) การประเมินผลการฝึกอบรม และ 7) คู่มือหลักสูตรสำหรับการฝึกอบรม

2.3 การนำหลักสูตรไปดำเนินการ หมายถึง การนำหลักสูตรฝึกอบรมที่สร้างขึ้นโดยใช้ฝึกอบรมครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” ได้ใช้สื่อการสอนโดยคอมพิวเตอร์และมีขั้นตอนในการฝึกอบรม 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.3.1 ขั้นนำ หมายถึง การเตรียมความพร้อมในการบรรยายเพื่อโยงเข้าสู่เนื้อหาสาระ

2.3.2 ขั้นฝึกอบรม หมายถึง การร่วมเรียนรู้โดยผ่านกิจกรรมกลุ่มเพื่อศึกษาสร้างความเข้าใจของเนื้อหา

2.3.3 ขั้นสรุป หมายถึง การจัดทำกิจกรรมที่สามารถบอกเนื้อหาที่อบรมผ่านมาและทำข้อสอบท้ายบท

2.4 การประเมินผลหลักสูตร หมายถึง การหาผลสัมฤทธิ์จากครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เข้ารับการฝึกอบรม ว่าผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด ใน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านความสามารถและด้านความพึงพอใจ

3. ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” หมายถึง ผลที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมทางด้านความรู้ ความสามารถ และความพึงพอใจในการฝึกอบรม

3.1 ความรู้ในการผลิตสื่อจากวัสดุเหลือใช้ หมายถึง ความสามารถในการจดจำเรื่องความหมายและความสำคัญของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ประโยชน์ของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย หลักการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย การใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย การผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ ซึ่งประเมินความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรม ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้ทฤษฎีของบลูม 4 ระดับ คือ

3.1.1 ความรู้ความจำ หมายถึง ความสามารถในการเก็บรักษาผลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับรู้ไว้และการระลึกสิ่งนั้นได้

3.1.2 ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการจับใจความสำคัญของสื่อ และสามารถแสดงออกมาในรูปของการแปลความ ตีความ หรือขยายความ

3.1.3 การนำความรู้ไปใช้ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ ประสบการณ์ ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

3.1.4 การประเมินค่า หมายถึง ความสามารถในการตัดสินใจ หรือการสรุปเกี่ยวกับคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ในรูปของคุณธรรมอย่างมีเกณฑ์ที่เหมาะสม

3.2 ความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ หมายถึง ผลการปฏิบัติงานการผลิตสื่อจากวัสดุเหลือใช้ที่หลากหลาย แปลกใหม่ สามารถเชื่อมโยงจากสิ่งหนึ่งไปหาหลาย ๆ สิ่งได้ อาจมีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือประยุกต์ให้เกิดความสมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมประเมินผลความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากแบบประเมินผลงาน ซึ่งประเด็นที่ใช้ในการประเมินความสามารถจากการผลิตสื่อการสอนขั้นพื้นฐานมีทั้งหมด 9 ประเด็น ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548: 529-530)

3.2.1 ความสวยงาม หมายถึง สื่อที่ผลิตจะต้องสวยสะดุดตาเด็กปฐมวัยชวนให้หยิบให้เล่น

- 3.2.2 ขนาด หมายถึง ขนาดของสื่อที่ผลิตจะต้องมีขนาดใหญ่พอที่เด็กปฐมวัยจะมองเห็นได้ชัดเจน
- 3.2.3 รูปร่าง หมายถึง สื่อที่ผลิตต้องมีรูปร่างเหมาะสมเหมือนจริง เพื่อสร้างมนต์ที่ถูกต้อง
- 3.2.4 สีสันท หมายถึง สีสันทของสื่อที่ผลิต ควรมีสีสันทสมจริงตามธรรมชาติ และสีที่ใช้อย่างน้อยไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อเด็กปฐมวัย
- 3.2.5 ความประณีต หมายถึง สื่อที่ผลิตจะต้องมีการออกแบบด้วยความประณีตเพื่อสร้างมาตรฐานที่ดึงดูดต่อจิตใจของเด็ก
- 3.2.6 ความปลอดภัย หมายถึง สื่อที่ผลิตสำหรับเด็กปฐมวัยจะต้องมีความปลอดภัยไม่ล่อแหลมเป็นพิษเป็นภัยต่อเด็ก
- 3.2.7 มีความคงทนถาวร หมายถึง สื่อต้องมีความมั่นคงถาวรเพื่อให้ใช้งานได้นาน
- 3.2.8 ราคาเยา หมายถึง สื่อที่ผลิตขึ้นมามีการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า และใช้ได้นาน
- 3.2.9 ใช้ง่าย หมายถึง มีการผลิตสื่อที่ง่ายต่อการใช้งาน ทั้งที่เป็นการใช้ของครูและเด็กปฐมวัย

3.3 ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยจัดขึ้น โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

4. ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่ทำหน้าที่หลักในด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีดังนี้

1. ได้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อพัฒนาให้ครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติ ในเรื่องของการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ เพื่อนำไปสู่การจัดประสบการณ์ การจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยที่เหมาะสม
2. หลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้ง 4 ด้าน อย่างเหมาะสมและเป็นไปอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละคน
3. เป็นแนวทางให้ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานและทำให้ครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีโอกาสเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองให้สอดคล้องต่อความต้องการของหน่วยงาน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
  - 1.1 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
  - 1.2 จุดหมายหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี
  - 1.3 คุณลักษณะตามวัย
2. มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย
3. การพัฒนาหลักสูตร
  - 3.1 ความหมายของหลักสูตร
  - 3.2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร
4. การฝึกอบรม
  - 4.1 ความหมายของการฝึกอบรม
  - 4.2 ความสำคัญของการฝึกอบรม
  - 4.3 ประเภทของการฝึกอบรม
  - 4.4 กระบวนการฝึกอบรม
  - 4.5 เทคนิคการฝึกอบรม
5. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
  - 5.1 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
  - 5.2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
  - 5.3 องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม
  - 5.4 ทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึม (constructionism)
6. สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย
  - 6.1 ความหมายของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย
  - 6.2 ความหมายของการสร้างสรรค์ในการผลิตสื่อ
  - 6.3 ความสำคัญของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย
  - 6.4 ประโยชน์ของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย
  - 6.5 ประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย
  - 6.5 หลักการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย
  - 6.7 การใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย
7. ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้
  - 7.1 ความหมายของความรู้
  - 7.2 ระดับของความรู้
  - 7.3 ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้

8. ความสามารถด้านการปฏิบัติ
  - 8.1 ความหมายของความสามารถ
  - 8.2 การทดสอบประสิทธิภาพในการผลิตสื่อ
  - 8.3 การวัดผลการปฏิบัติ
9. ความพึงพอใจ
  - 9.1 ความหมายความพึงพอใจ
  - 9.2 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
  - 9.3 การวัดผลความพึงพอใจ
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

1.1 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทของสังคม-วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรักความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 5-7) จึงกล่าวถึง การจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยยึดหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ไว้ดังนี้

1.1.1 การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็ก โดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับ ต้องมีความหมายกับตัวเด็ก เป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษได้พัฒนารวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก พัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบัน มิใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 5-7)

1.1.2 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการ อยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ดังนั้นสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน จึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคน จะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 5-7)

1.1.3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมาก ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ในการจัดสภาพแวดล้อมประสบการณ์และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่ผู้สอนและเด็กมีส่วนร่วมที่จะริเริ่มทั้ง 2 ฝ่าย โดยผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุน ชี้แนะ และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำ เรียนรู้ และค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้สอนจะต้องยอมรับเห็นคุณค่า รู้จัก

และเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผน สร้างสภาพแวดล้อม และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้สอนต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะกับเด็ก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 5-7)

1.1.4 การบูรณาการการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ ดังนั้น เป็นหน้าที่ของผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวัน ให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญอย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ เพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 5-7)

1.1.5 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินเด็กระดับปฐมวัยยึดวิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการ จากข้อมูลเชิงบรรยาย จากการรวบรวมผลงาน การแสดงออกในสภาพที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัวของเด็ก ตลอดจนการที่เด็กประเมินตนเองหรือผลงาน สามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการจะช่วยผู้สอนในการ วางแผนการจัดกิจกรรม ชี้ให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็ก และขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ได้อีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 5-7)

1.1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมา ผู้สอน พ่อแม่ และผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ หรือถือเป็นหุ้นส่วนที่จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ดังนั้น ผู้สอนจึงมิใช่จะแลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเท่านั้น แต่จะต้องให้ พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย ทั้งนี้ มิได้หมายความว่าให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรตามความต้องการ โดยไม่คำนึงถึงหลักการจัดที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 5-7)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักการจัดการศึกษาปฐมวัยที่สำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก ที่มีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้านที่ยึดให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเองภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความต้องการ และความสนใจในการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ซึ่งผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ทั้งนี้ระหว่างผู้สอน พ่อแม่ และผู้ปกครองของเด็กต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงใช้หลักการจัดการศึกษาปฐมวัยมาพัฒนาครูผู้สอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กแต่ละด้านอย่างเหมาะสมและเต็มศักยภาพกับวัยของเด็กแต่ละคน

1.2 จุดหมายหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 9) กล่าวว่า หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี กำหนดจุดมุ่งหมายให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสม

กับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1.2.2 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี

- 1) กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
  - 2) มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
  - 3) มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
  - 4) ซินซมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
  - 5) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
  - 6) รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
  - 7) อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
- ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 8) ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
  - 9) มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
  - 10) มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
  - 11) มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี มุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพเด็กทางด้านร่างกายที่เจริญเติบโตตามวัย ด้านอารมณ์ที่สอดคล้องกับคุณธรรมและจริยธรรม ด้านจิตใจมีสุขภาพจิตดี รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ด้านสังคม โดยการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย และด้านสติปัญญาในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาครูปฐมวัยให้มีความรู้และมีทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ของเด็กที่เหมาะสมกับวัย

1.3 คุณลักษณะตามวัย

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 9) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคน ซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพ พัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงอายุอาจเร็วหรือช้ากว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้และการพัฒนาจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ถ้าสังเกตพบว่าเด็กไม่มีความก้าวหน้าอย่างชัดเจนต้องพาเด็กไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขได้ทันเวลาที่ คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็กอายุ 3-5 ปี มีดังนี้

1.3.1 เด็กอายุ 3 ปี

- 1) พัฒนาการด้านร่างกาย
  - (1) กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้
  - (2) รับลูกบอลด้วยมือและลำตัว

- (3) เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้
- (4) เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้
- (5) ใช้กรรไกรมือเดียวได้
- 2) พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ
  - (1) แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก
  - (2) ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม
  - (3) กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดน้อยลง
- 3) พัฒนาการด้านสังคม
  - (1) รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง
  - (2) ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของเล่นชนิดเดียวกันแต่ต่างคนต่างเล่น)
  - (3) เล่นสมมติได้
  - (4) รู้จักรอคอย
- 4) พัฒนาการด้านสติปัญญา
  - (1) สำรวจสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกันและต่างกันได้
  - (2) บอกชื่อของตนเองได้
  - (3) ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา
  - (4) สนทนาโต้ตอบ / เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้นๆได้
  - (5) สนใจนิทานและเรื่องราวต่างๆ
  - (6) ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองง่าย ๆ และแสดงท่าทางเลียนแบบได้
  - (7) รู้จักใช้คำถาม อะไร
  - (8) สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย ๆ
  - (9) อยากรู้ อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว

1.3.2 เด็กอายุ 4 ปี

- 1) พัฒนาการด้านร่างกาย
  - (1) กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้
  - (2) รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง
  - (3) เดินขึ้น ลงบันไดสลับเท้าได้
  - (4) เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้
  - (5) ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้
  - (6) กระทบกระเด้งไม่ชอบอยู่เฉย
- 2) พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ
  - (1) แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์
  - (2) เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถ และผลงานของตนเองและผู้อื่น
  - (3) ชอบท้าทายผู้ใหญ่
  - (4) ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ
- 3) พัฒนาการด้านสังคม
  - (1) แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง

- (2) เล่นร่วมกับคนอื่นได้
- (3) รอคอยตามลำดับก่อน-หลัง
- (4) แบ่งของให้คนอื่น
- (5) เก็บของเล่นเข้าที่ที่ได้
- 4) พัฒนาการด้านสติปัญญา
  - (1) จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้
  - (2) บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้
  - (3) พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ
  - (4) สนทนาโต้ตอบ / เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง
  - (5) สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น
  - (6) รู้จักใช้คำถาม ทำไม

1.3.3 เด็กอายุ 5 ปี

- 1) พัฒนาการด้านร่างกาย
  - (1) กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้
  - (2) รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง
  - (3) เดินขึ้น ลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว
  - (4) เขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้
  - (5) ตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งที่กำหนด
  - (6) ใช้ก้ำมเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษ ผูกเชือกกรองเท้า ฯลฯ
  - (7) ยึดตัว คล่องแคล่ว
- 2) พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ
  - (1) แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม
  - (2)ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น
  - (3) ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง
- 3) พัฒนาการด้านสังคม
  - (1) ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง
  - (2) เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้
  - (3) พบผู้ใหญ่ รู้จักไหว้ ทำความเคารพ
  - (4) รู้จักขอบคุณ เมื่อรับของจากผู้ใหญ่
  - (5) รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย
- 4) พัฒนาการด้านสติปัญญา
  - (1) บอกความแตกต่างของกลิ่น สี เสียง รส รูปร่าง จำแนก และจัดหมวดหมู่สิ่งของได้
  - (2) บอกชื่อ นามสกุล และอายุของตนเองได้
  - (3) พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง
  - (4) สนทนาโต้ตอบ / เล่าเป็นเรื่องราวได้
  - (5) สร้างผลงานตามความคิดของตนเองโดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นและแปลกใหม่

- (6) รู้จักใช้คำถาม ทำไม อย่างไร
- (7) เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม
- (8) นับปากเปล่าได้ถึง 20

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กเมื่อมีอายุถึงวัยนั้น ๆ เพื่อนำไปพิจารณาการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เนื่องจากเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างกัน ดังนั้นข้อมูลที่ได้อาจจะช่วยพัฒนาเด็กให้มีศักยภาพในแต่ละช่วงอายุและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัยของเด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ก่อนการศึกษาในระดับประถมศึกษา ในงานวิจัยนี้จึงใช้คุณลักษณะตามวัยของเด็ก เพื่อนำไปพัฒนาครูปฐมวัยให้มีการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างกัน

2. มาตรฐานการศึกษาในระดับปฐมวัย

มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเป็นการกำหนดระดับคุณภาพพร้อมทั้งเกณฑ์การผ่านมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยขึ้น เพื่อให้สถานศึกษา ตลอดจนเขตการศึกษาใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป กระทรวงศึกษาธิการ (2550: 9-20) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้

มาตรฐานด้านคุณภาพเด็ก (8 มาตรฐาน 33 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 1 เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

- ตัวบ่งชี้
- 1.1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน
  - 1.2 มีความซื่อสัตย์สุจริต
  - 1.3 มีความกตัญญูกตเวทิต
  - 1.4 มีเมตตากรุณา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
  - 1.5 ประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม
  - 1.6 มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย

มาตรฐานที่ 2 เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

- ตัวบ่งชี้
- 2.1 รับรู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม
  - 2.2 เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม / โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 เด็กสามารถทำงานจนสำเร็จ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต

- ตัวบ่งชี้
- 3.1 สนใจและกระตือรือร้นในการทำงาน
  - 3.1 ทำงานจนสำเร็จและภูมิใจผลงาน
  - 3.2 เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้
  - 3.4 มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 4 เด็กมีความสามารถในการคิดรวบยอด คิดแก้ปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์

- ตัวบ่งชี้
- 4.1 มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้
  - 4.2 แก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
  - 4.3 มีจินตนาการและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

- มาตรฐานที่ 5 เด็กมีความรู้และทักษะเบื้องต้น
- ตัวบ่งชี้ 5.1 มีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่-เล็ก
- 5.2 มีทักษะในการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5
- 5.3 มีทักษะในการสื่อสาร
- 5.4 มีทักษะในการสังเกตและสำรวจ
- 5.5 มีทักษะในเรื่องมิติสัมพันธ์
- 5.6 มีทักษะในเรื่องจำนวน ปริมาณ น้ำหนัก และการกะประมาณ
- 5.7 เชื่อมโยงความรู้และทักษะต่าง ๆ
- มาตรฐานที่ 6 เด็กมีความสนใจใฝ่รู้ รักการอ่านและพัฒนาตนเอง
- ตัวบ่งชี้ 6.1 รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล และมีความสนใจใฝ่รู้
- 6.2 มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวและสนุกกับการเรียนรู้
- มาตรฐานที่ 7 เด็กมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี
- ตัวบ่งชี้ 7.1 รักการออกกำลังกาย ดูแลสุขภาพ และช่วยเหลือตนเองได้
- 7.2 มีน้ำหนัก ส่วนสูง และสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์
- 7.3 เห็นโทษของสิ่งเสพติดให้โทษและสิ่งมอมเมา
- 7.4 มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม
- 7.5 ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น
- มาตรฐานที่ 8 เด็กมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว
- ตัวบ่งชี้ 8.1 มีความสนใจและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ
- 8.2 มีความสนใจและร่วมกิจกรรมด้านดนตรี
- 8.3 มีความสนใจและร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหว
- มาตรฐานด้านการจัดการเรียนรู้ (2 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้)
- มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบหมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี และมีครูพอเพียง
- ตัวบ่งชี้ 9.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ
- 9.2 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อนร่วมงานและบุคลากรทางการศึกษา
- 9.3 มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาเด็ก
- 9.4 มีการแสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ ๆ รับฟังความคิดเห็น ใจกว้างและยอมรับการเปลี่ยนแปลง
- 9.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป
- 9.6 สอนตรงตามวิชาเอก-โท หรือ ตรงตามความถนัด
- 9.7 มีจำนวนพอเพียง (หมายรวมทั้งครูและบุคลากรสนับสนุน)
- มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นเด็กเป็นสำคัญ
- ตัวบ่งชี้ 10.1 มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
- 10.2 มีการวิเคราะห์เด็กเป็นรายบุคคล

- 10.3 มีความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ
- 10.4 มีความสามารถในการใช้สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็ก
- 10.5 มีการประเมินพัฒนาการของเด็กตามสภาพจริงโดยคำนึงถึงพัฒนาการตามวัย
- 10.6 มีการนำผลการประเมินพัฒนาการมาปรับเปลี่ยนการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กให้เต็มศักยภาพ
- 10.7 มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและนำไปใช้พัฒนาเด็ก
- มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา (6 มาตรฐาน 33 ตัวบ่งชี้)
- มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา
- ตัวบ่งชี้ 11.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ
- 11.2 มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำทางวิชาการ
- 11.3 มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและการจัดการ
- 11.4 การบริหารมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ
- มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารงานและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร
- ตัวบ่งชี้ 12.1 มีการจัดองค์กร โครงสร้างและระบบการบริหารงานที่มีความคล่องตัวสูงและปรับเปลี่ยนได้เหมาะสมตามสถานการณ์
- 12.2 มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมและทันต่อการใช้งาน
- 12.3 มีระบบประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
- 12.4 มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
- 12.5 ผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจผลการบริหารงานและการพัฒนาเด็ก
- มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน
- ตัวบ่งชี้ 13.1 มีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา
- 13.2 มีการบริหารเชิงกลยุทธ์ และใช้หลักการมีส่วนร่วม
- 13.3 มีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาสถานศึกษา
- 13.4 มีรูปแบบการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน
- 13.5 มีการตรวจสอบและถ่วงดุล
- มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ
- ตัวบ่งชี้ 14.1 มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับเด็กและท้องถิ่น
- 14.2 มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความสนใจและเหมาะสมกับวัยของเด็ก
- 14.3 มีการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- 14.4 มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการผ่านการเล่นและเด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง
- 14.5 มีการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูลของเด็กอย่างเป็นระบบ

- 14.6 มีการนิเทศและนำผลไปปรับปรุงการจัดกิจกรรม / ประสพการณ์อย่างสม่ำเสมอ
- 14.7 มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดประสพการณ์
- 14.8 มีการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและพัฒนา/ปรับปรุง

หลักสูตร

- มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กอย่างหลากหลาย
- ตัวบ่งชี้ 15.1 มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือเด็กอย่างทั่วถึง
- 15.2 มีการจัดกิจกรรม กระตุ้นพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสมอง ตอบสนองความสนใจและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
- 15.3 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม
- 15.4 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว
- 15.5 มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทย
- 15.6 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย
- มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ
- ตัวบ่งชี้ 16.1 มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่เหมาะสม
- 16.2 มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของเด็ก
- 16.3 มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
- 16.4 มีห้องเรียน ห้องสมุด สนามเด็กเล่น พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียงและอยู่ในสภาพใช้การได้ดี
- 16.5 มีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา
- มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ (2 มาตรฐาน 4 ตัวบ่งชี้)
- มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น
- ตัวบ่งชี้ 17.1 มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น
- 17.2 มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น
- 17.3 สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา และการจัดประสพการณ์การเรียนรู้
- มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการ และองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน
- ตัวบ่งชี้ 18.1 เป็นแหล่งวิทยาการในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชน
- 18.2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
- จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยได้กำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพเด็ก การจัดการเรียนรู้ การบริหารและการจัดการศึกษา และการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ไว้ว่าด้านคุณภาพเด็ก จะเน้นคุณธรรม จริยธรรม และมีความรู้ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ด้านการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนมีวุฒิ ความรู้ความสามารถในการจัดประสพการณ์ การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการบริหารจัดการการศึกษา ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ สถานศึกษามี

การสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชนในงานวิจัยนี้ จึงนำมาตรฐานการศึกษาที่ใช้ในการพัฒนาครูผู้สอนด้านความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพิจารณาถึงข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ เพื่อให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นมานั้น สมบูรณ์ สามารถสนองความต้องการของบุคคล และสังคม พื้นฐานด้านต่าง ๆ ที่นักพัฒนาหลักสูตรต้องนำมาพิจารณานั้นมีหลายประการ

3.1 ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตร (Curriculum) เป็นคำที่นักการศึกษาหลายท่านได้ให้คำนิยามความหมายของหลักสูตร ที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันออกไปตามมุมมองหรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งสามารถประมวล ความหมายของหลักสูตรที่สำคัญได้ ดังนี้

ซมพันธ์ุ ญูชร ณ อยุธา (2540: 3-5) ได้อธิบายความหมายของ หลักสูตรว่า มีความแตกต่างกันไปตั้งแต่ความหมายที่แคบสุดจนถึงกว้างสุด ซึ่งสามารถจำแนกความคิดเห็นของนักการศึกษาที่ได้ ให้นิยามความหมายของหลักสูตรแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1) หลักสูตร หมายถึง แผนประสบการณ์การเรียนรู้ นักการศึกษาที่มีความคิดเห็นว่า หลักสูตร หมายถึง แผนประสบการณ์การเรียนนั้น มองหลักสูตรที่เป็นเอกสารหรือโครงการของการศึกษาที่สถาบัน การศึกษาไว้วางแผนไว้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามแผนหรือโครงการที่กำหนดไว้ หลักสูตรตามความหมายนี้ หมายถึง รวมถึง แผนการเรียนหรือรายวิชาต่าง ๆ ที่กำหนดให้เรียนรวมทั้งเนื้อหาวิชาของรายวิชาต่าง ๆ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล ซึ่งได้กำหนดไว้ในแผนความคิดเห็นของนักการศึกษา กลุ่มนี้ ไม่รวมถึงการนำหลักสูตรไปใช้หรือการเรียนการสอนที่ปฏิบัติจริง

2) หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ที่สถาบันการศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล

চার্জ বাক্সী (2542: 7) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทางการศึกษาที่โรงเรียน จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนอบรมในด้านต่าง ๆ อย่างดีที่สุด จนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมของตน ได้อย่างเป็นสุข

รุจิรุ ภูสาระ (2545: 1) ได้อธิบายความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง แผนการเรียนประกอบด้วย เป้าหมาย และจุดประสงค์เฉพาะที่จะนำเสนอและจัดการเนื้อหา รวมถึงแบบของการเรียนการสอนตาม จุดประสงค์ และทำที่สุดจะต้องมีการประเมินผลของการเรียน

Tabla (1962: 10) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรสรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นเอกสารที่ เขียนขึ้น โดยประกอบด้วยเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมหรือประสบการณ์ การเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้

จากแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านดังกล่าวพบว่า หลักสูตรมีความหมายครอบคลุมตั้งแต่ เอกสาร แนวทางการจัดการศึกษาแต่ละระดับ ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มวิชา ขอบข่ายของเนื้อหาโครงสร้าง

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและรวมถึงมวลประสบการณ์ที่จัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หรือบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้น ๆ ในงานวิจัยนี้จึงใช้แนวคิดของนักการศึกษาจัดทำเอกสารหลักสูตรให้ครอบคลุมเนื้อหาในการจัดฝึกอบรมเรื่อง สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ให้กับครูปฐมวัย

3.2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

ฉันท ชาติทอง (2552 อ้างถึงใน Taba, 1962: 12) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรที่เรียกว่า “Grass roots approach” หรือวิธีการจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน ซึ่งทาบาคือเชื่อว่าผู้ที่มีหน้าที่สอนในหลักสูตรควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ด้วย วิธีพัฒนาหลักสูตรของทาบานี้มีขั้นตอนคล้ายคลึงกับ ไทเลอร์ แต่ต่างกันตรงที่วิธีการที่ไทเลอร์เสนอนั้น ค่อนข้างเป็นวิธีการแบบ “top - down” คือ การพัฒนาหลักสูตรที่มาจากข้อเสนอแนะของนักวิชาการ ให้ครูปฏิบัติและผู้บริหารสั่งการมายังครูผู้สอนอีกทีหนึ่ง สำหรับขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรของทาบามีดังนี้

ขั้นที่ 1 การสำรวจความต้องการ (Diagnosis of needs) ครูหรือผู้ร่างหลักสูตรเริ่มกระบวนการด้วยการสำรวจความต้องการของนักเรียนที่หลักสูตรได้วางแผนไว้

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมาย (Formulation of objectives) หลังจากที่ได้ระบุความต้องการของนักเรียนแล้ว ครูกำหนดจุดมุ่งหมายที่จะให้บรรลุผล

ขั้นที่ 3 การเลือกเนื้อหา (Selection of contents) จุดมุ่งหมายที่เลือกไว้หรือที่สร้างขึ้นเป็นตัวแนะแนวทางในการเลือกรายวิชาหรือเนื้อหาของหลักสูตร และควรเลือกเนื้อหาที่มีความเที่ยงตรงและสำคัญด้วย

ขั้นที่ 4 การจัดเนื้อหา (Organization of contents) เมื่อครูเลือกเนื้อหาได้แล้วต้องจัดเนื้อหาโดยเรียงลำดับขั้นตอนให้ถูกต้องโดยคำนึงถึงวุฒิภาวะของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจของผู้เรียนด้วย

ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of learning experiences) เมื่อได้เนื้อหาแล้วครูคัดเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน

ขั้นที่ 6 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of learning experiences) กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนควรได้รับการจัดเรียงลำดับขั้นตอนเช่นเดียวกับเนื้อหา แต่ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน

ขั้นที่ 7 การประเมินผลและวิธีการประเมินผล (Evaluation and means of evaluation) ผู้ที่วางแผนหลักสูตรต้องประเมินว่าจุดมุ่งหมายได้บรรลุผลสำเร็จและทั้งครูและนักเรียนควรร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผล

ยาเบ็น เรื่องจรูญศรี (2553 อ้างถึงใน Tylor, 1950: 1) ได้กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรเริ่มต้นด้วยการกำหนดปัญหาพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1) ความมุ่งหมายทางการศึกษา (Education Purpose) ที่สถาบันการศึกษาที่ต้องการให้บรรลุมีอะไรบ้าง

2) การที่จะให้บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้นั้น จะต้องจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง

3) ประสบการณ์ทางการศึกษา (Education Experience) เหล่านั้นสามารถจัดให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร

4) จะทราบได้อย่างไรว่าตามความมุ่งประสงค์นั้นๆ

สุธี วรประดิษฐ์ (2555 อ้างถึงใน Oliva, 1992: 171-175) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร โดยเสนอองค์ประกอบในการพัฒนาหลักสูตร 12 องค์ประกอบ และมีการดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1) กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษา ปรัชญา และหลักจิตวิทยาการศึกษาซึ่งเป้าหมายนี้เป็นความเชื่อที่ได้มาจากความต้องการของสังคม และผู้เรียน

2) วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน ผู้เรียน และเนื้อหาวิชา

3) กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

4) กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

5) จัดโครงสร้างของหลักสูตร และนำหลักสูตรไปใช้

6) กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

7) กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน

8) เลือกยุทธวิธีการจัดการเรียนการสอน

9) เลือกวิธีการประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียน

10) นำยุทธวิธีการจัดการเรียนการสอนไปใช้

11) ประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

12) ประเมินผลหลักสูตร

Taba (1962: 10) ได้กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการวินิจฉัย (diagnosis) และตัดสินใจ (decision) เกี่ยวกับองค์ประกอบเหล่านั้น การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Taba ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนรวมทั้งสิ้น 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวินิจฉัยความต้องการ (diagnosis of needs) การศึกษาความต้องการเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ผู้พัฒนาหลักสูตร (ครู) จะต้องวินิจฉัยประสบการณ์ ความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเพื่อกำหนดเนื้อหาของหลักสูตร

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ (formulation of objectives) เมื่อทราบความต้องการของผู้เรียนหรือของสังคมแล้ว ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งจะใช้กำหนดเนื้อหาว่าจะมีความเฉพาะเจาะจงเพียงใดและวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

3. การเลือกเนื้อหา (selection of content) ผู้พัฒนาหลักสูตรเลือกเนื้อหาสาระที่จะนำมาให้ผู้เรียนศึกษาโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ เนื้อหาที่เลือกมานั้นจะต้องมีความตรง (validity) ตามวัตถุประสงค์และมีนัยสำคัญ (significance) ต่อผู้เรียน

4. การจัดองค์ประกอบของเนื้อหา (organization of content) เนื้อหาที่คัดเลือกมาได้ นั้น ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องนำมาจัดเรียงลำดับ (sequence) โดยใช้เกณฑ์หรือระบบบางอย่าง ทั้งยังจะต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยงและการเน้น (focus) ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่จะสอนและระดับของผู้เรียน

5. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (selection of learning experiences) ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องพิจารณาเรื่องของการจัดเรียงลำดับประสบการณ์ และจะต้องเลือกวิธีการจัดการเรียนการสอนที่จะสร้างประสบการณ์เกี่ยวกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์

6. การจัดองค์ประกอบของประสบการณ์การเรียนรู้ (organization of learning experiences) การจัดองค์ประกอบของประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงยุทธศาสตร์การสอนที่

สำคัญคือการพัฒนากระบวนการสร้างมโนทัศน์ (strategic of concept attainment) และคำนึงถึงคำถามสำคัญ ได้แก่ จะทำอะไรให้เนื้อหาสาระสอดคล้องกับประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียน และจะทำอย่างไรให้การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้สอดคล้องและตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล

7. การวินิจฉัยว่าสิ่งที่ประเมินคืออะไรและจะใช้วิธีการและเครื่องมือใดในการประเมิน (determination of what to evaluate and of the ways and means of doing it) นักหลักสูตรจะต้องประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยจะต้องตอบคำถามว่า จะประเมินคุณภาพของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้อย่างไรและจะใช้เครื่องมือและวิธีการใดในการประเมิน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยข้อความของจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์เฉพาะ ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดการคัดเลือกและการกำหนดเนื้อหา ปัจจัยที่เป็นพื้นฐานของหลักสูตร ได้แก่ ผู้เรียน กระบวนการเรียน ความต้องการของสังคม วัฒนธรรม และเนื้อหาวิชาในงานวิจัยนี้ จึงพัฒนาหลักสูตรโดยการวิเคราะห์สภาพสังคมและวัฒนธรรม ศึกษาลักษณะของผู้เรียนและกระบวนการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

4. การฝึกอบรม

การพัฒนาบุคลากรด้วยการฝึกอบรมนั้นจะเกิดผลสัมฤทธิ์และเอื้ออำนวยประโยชน์ให้กับองค์การหรือหน่วยงาน ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ และทัศนคติที่มีต่องานของบุคลากรผู้รับผิดชอบจัดการฝึกอบรมเป็นสำคัญ หากจะให้สามารถปฏิบัติงานด้านการบริหารงานฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกเหนือไปจากจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการฝึกอบรมและหลักการบริหารงานฝึกอบรมแต่ละขั้นตอนนี้แล้ว ผู้รับผิดชอบงานฝึกอบรมควรจะต้องมีความรู้พื้นฐานทางสังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์แขนงต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น สังคมวิทยา จิตวิทยา และศาสตร์การจัดการ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดหลักสูตร และโครงการฝึกอบรมได้ง่ายขึ้น เพื่อให้สามารถปฏิบัติต่อผู้เข้าอบรมได้อย่างเหมาะสม

4.1 ความหมายของการฝึกอบรม

จากการศึกษาความหมายของการฝึกอบรมพบว่า มีผู้ให้คำนิยามความหมายของการฝึกอบรมที่คล้ายคลึงกันดังนี้

วัฒนา ชื่นวงศา (2536: 24) กล่าวว่า การฝึกอบรม คือ การเสริมสร้างและพัฒนาความคิดเห็น ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และทักษะของบุคคลในการทำงานให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

วิน เชื้อโพธิ์ทัก (2537: 1) กล่าวว่า การฝึกอบรม คือ กระบวนการพัฒนาความรู้ประสบการณ์ ทัศนคติ ค่านิยม คุณธรรม และทักษะ ความชำนาญ เฉพาะด้านของแต่ละคน ซึ่งไม่สามารถทำได้ในการเรียนการสอนปกติ เพื่อให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บุพผา พงษ์ไพบูลย์ (2548 อ้างถึง ชารี มณีศรี, 2538: 89) ให้ความหมายของการฝึกอบรมว่าเป็นกลวิธีที่จัดให้บุคคล เพื่อเพิ่มพูนความรู้ใหม่ๆ ทักษะ และมุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ การอบรมเป็นการมุ่งเน้นเพื่อปรับปรุงงานปัจจุบันให้ดีขึ้น มีขั้นตอนไม่ซับซ้อนจัดสำหรับบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กร โดยมีการกำหนดระยะเวลาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดในหลักสูตร

เดือนเพ็ญพร ชัยภักดี (2555 อ้างถึง ศิริชัย กาณจนวาสี, 2538: 7) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและทันเหตุการณ์เสมอ เพราะโลกสังคมที่ดำเนินชีวิตอยู่ อยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ภายใต้สิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อม การเมือง เศรษฐกิจในประเทศไทย และในโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก การฝึกอบรมเป็นกระบวนการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความชำนาญ การพัฒนาฝีมือ ในการทำงานให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ การพัฒนากำลังคนที่เป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ต้องจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิต และตรงความต้องการของประชาชนโดยการสำรวจหาข้อมูลให้ทราบว่า ประชาชนกลุ่มใดมีความต้องการเรียนรู้อะไร เมื่อไรมีความจำเป็นต้องอบรม จะอบรมเรื่องอะไร และควรจะใช้วิธีการฝึกอบรมวิธีใด ความจำเป็นในการพัฒนาประชาชนของกลุ่มต่าง ๆ มาจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกชุมชน ความจำเป็นในการฝึกอบรมนั้น อาจเป็นการแก้ปัญหาจัดฝึกอบรมสำหรับประชาชน ควรมีการวิเคราะห์ความจำเป็น (Need Analysis) ในการฝึกอบรมสามารถกระทำได้โดยการสำรวจ การสัมภาษณ์บุคลากรเกี่ยวกับสภาพปัญหา หรือความต้องการในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ โดยอาจพิจารณาเกี่ยวกับระบบการปฏิบัติงาน ผลลัพธ์ เช่น คุณภาพของผลผลิต มาตรฐานของผลงาน เมื่อทราบความจำเป็นที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนาแล้ว ต้องพิจารณาต่อไปอีกว่า มีทางเลือกใดบ้างที่สามารถสนองความจำเป็นเหล่านั้น และความจำเป็นใดบ้างที่จะต้องใช้วิธีการฝึกอบรม จึงเตรียมการฝึกอบรมว่า ต้องการหวังผลในทิศทางไหน เพื่ออะไร วิธีใดและเมื่อไร

ภาวิณี วรประดิษฐ์ (2555 อ้างถึงใน Beach, 1970: 193) กล่าวว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการที่จัดขึ้น เพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้ และมีความชำนาญ เพื่อวัตถุประสงค์ให้บุคคลรู้เรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะหรือเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรม (Behavior) ของบุคคลไปในทางที่ต้องการ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การฝึกอบรม คือ กระบวนการถ่ายทอดความรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะ ความชำนาญ ความสามารถ และทัศนคติให้ผู้เข้ารับการศึกษา เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ช่วยให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถ และมีทัศนคติที่ดีสำหรับการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งของหน่วยงานหรือองค์กรนั้น ในงานวิจัยนี้จึงใช้วิธีการฝึกอบรมในการเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ และทักษะให้กับครูปฐมวัย เพื่อมุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.2 ความสำคัญของการฝึกอบรม

การศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของการฝึกอบรม พบว่านักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความสำคัญ เห็นสอดคล้องกัน ดังนี้

บุปผา พงษ์ไพบูลย์ (2548 อ้างถึง ชารี มณีศรี, 2538: 89) ให้ความสำคัญของการฝึกอบรมว่า การฝึกอบรมเป็นสิ่งจำเป็นต่อบุคคลที่ทำงานใหม่ซึ่งต้องการทักษะในการทำงาน ต้องการเข้าใจนโยบาย วิธีการดำเนินงาน ส่วนผู้ที่มีประสบการณ์แล้วก็ต้องการความรู้ขั้นสูงเพื่อประยุกต์ใช้กับงาน เรียนรู้วิทยาการสมัยใหม่ การเรียนรู้เพื่อป้องกันปัญหา การเรียนรู้จากกันและกัน ความคุ้นเคย มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้เกิดการประสานสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน

ธีรภัทร สุดาทิศ (2549 อ้างถึง วิจิตร อาวะกุล, 2537: 63-64) ได้กล่าวว่า ความจำเป็นในการฝึกอบรม หมายถึง ปัญหาอุปสรรค ข้อขัดข้องใด ๆ เรื่องใดเรื่องหนึ่งในการทำงาน เช่น ความรู้ไม่พอ ความเข้าใจ ทัศนคติ ความชำนาญและสามารถที่จะแก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรม โดยทั่วไปผู้ปฏิบัติงานไม่ดี เพราะขาดในสิ่งเหล่านี้ คือ

K = knowledge (ความรู้) ขาดความรู้หรือความรู้ไม่พอสำหรับการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย
 A = attitude (ทัศนคติ) ขาดท่าทีความรู้สึกที่ดีต่องานที่ทำ ความรัก การทุ่มเทและไม่มี
 อุดมการณ์

P = practice (การฝึกปฏิบัติ) การปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องและหลักวิธีการทำงานที่ถูกต้อง

S = skill (ทักษะ) ทักษะไม่พอเนื่องจากฝึกฝนมาน้อย ต้องฝึกอบรมเพิ่มเติม

I = interest (ความสนใจ) เนื่องจากขาดการจูงใจที่ดีและเหมาะสม

U = understanding (ความเข้าใจ) ความเข้าใจในวิธีการทำงานต่าง ๆ ทำให้ได้งานไม่
 สมบูรณ์การฝึกอบรมจึงต้องทำการเปลี่ยนแปลง เพิ่มพูนสิ่งดังกล่าวข้างต้นในตัวบุคคล อาจแยกอบรม
 เฉพาะด้านทัศนคติ (Attitude) หรือด้านทักษะ (Skill) หรือด้านความเข้าใจ (Understanding) ตาม
 ความจำเป็น

ภาวิณี วรประดิษฐ์ (2555 อ้างถึง อาชัญญา รัตนอุบล, 2540: 8) ได้กล่าวถึงความสำคัญ
 ของการฝึกอบรมว่า การฝึกอบรมมีความสำคัญ และจำเป็นในการพัฒนาประชากร และบุคลากร ซึ่งทำ
 ให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหลายประการตามได้สรุปไว้ดังนี้

1) การฝึกอบรมช่วยป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น โดยการสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจที่
 ถูกต้อง

2) การฝึกอบรมเป็นกรรมวิธีช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว โดยการสร้างเสริมความรู้ความ
 เข้าใจเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหาและฝึกปฏิบัติการแก้ปัญหานั้น ๆ

3) การฝึกอบรมช่วยประหยัดรายจ่าย เพราะการฝึกอบรมเป็นกรรมวิธีที่จัดขึ้นในระยะเวลายาว
 ภายในงบประมาณจำกัดและได้ผลคุ้มค่าตามวัตถุประสงค์

4) การฝึกอบรมเป็นกรรมวิธีที่จะช่วยให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมประสบการณ์
 ใหม่ ๆ ซึ่งอาจจัดในเวลาเรียนตามปกติ หรือในวันหยุดสุดสัปดาห์ก็ได้

5) การฝึกอบรมเป็นกรรมวิธีที่ก่อให้เกิดความสามัคคี เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีโอกาส
 ได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน แก้ไขปัญหาพร้อมกัน ก่อให้เกิดความ
 เข้าใจซึ่งกันและกัน

6) การฝึกอบรมเป็นกรรมวิธีที่ช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความเชื่อมั่นในงานกล้าที่จะ
 เผชิญปัญหาและอุปสรรค

7) การฝึกอบรมเป็นวิธีการที่สนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การฝึกอบรมมีความจำเป็นและสำคัญในทุกหน่วยงานและทุก
 องค์กร เพราะการฝึกอบรมจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติ ในการปฏิบัติงาน
 ของบุคลากรในองค์กรต่าง ๆ ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และยังสามาร
 ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมกับผู้อบรมด้วยกันอีกด้วย ในงานวิจัยนี้มีความ
 จำเป็นต้องใช้วิธีการฝึกอบรมในการแก้ไขปัญหาของครูปฐมวัยที่ขาดความรู้และทักษะในการผลิตสื่อการ
 สอนจากวัสดุเหลือใช้ให้มีความรู้ใหม่ ๆ และทักษะในการจัดการเรียนการสอนกับเด็กปฐมวัยมากขึ้น

4.3 ประเภทของการฝึกอบรม

การฝึกอบรมมีหลายลักษณะด้วยกันซึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและเป้าหมายของสิ่ง
 อบรมนั้น ๆ โดยนักการศึกษาหลายท่านได้แบ่งประเภทการฝึกอบรม ไว้ดังนี้

นงลักษณ์ สิ้นสืบล (2542: 34-36) ได้กล่าวถึงประเภทของการฝึกอบรมที่สำคัญ มีดังนี้

1) การอบรมปฐมนิเทศ (Orientation) สำหรับผู้ปฏิบัติงานใหม่ มีจุดมุ่งหมายสำคัญ เช่น แนะนำให้รู้จักสถานที่ทำงานใหม่ แนะนำให้รู้จักระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ แนะนำให้รู้จักการจัดองค์การ โดยทั่วไปเกี่ยวกับหน่วยงานต่าง ๆ สร้างเสริมขวัญในการปฏิบัติงานให้มีความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมปริมาณผลิตผลของงานให้สูงขึ้น สร้างความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมขององค์การนั้น ๆ ให้รู้จักคุ้นเคยกับผู้ร่วมงาน

2) การให้ทดลองทำงาน (On-the-job-training) หรือการสอนงานเป็นวิธีที่นิยมกันมาก เพราะได้มีการทำงานจริง ๆ ในสถานทำงานจริง ๆ ซึ่งหัวหน้าหน่วยงานโดยตรงจะเป็นผู้ทำการฝึก โดยจะอธิบายให้ทราบถึงหลัก และวิธีการทำงานโดยทั่วไป และสาธิตให้ดูพร้อมทั้งอธิบายแนะนำ และให้ผู้รับการฝึกอบรมทดลองปฏิบัติ หากมีข้อบกพร่องก็จะทำการแก้ไข และทดลองทำใหม่ซ้ำ ๆ หลาย ๆ ครั้ง จนแน่ใจว่าสามารถทำได้

3) การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะในการปฏิบัติงาน (Skill Training) คือ การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางวิทยาการ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการจัดการใหม่ ๆ มีเครื่องจักร เครื่องมือ และวิธีการทำงานใหม่ ๆ ซึ่งพนักงานจำเป็นต้องพัฒนาทักษะเพื่อสนองความต้องการขององค์กร

4) การฝึกอบรมระดับหัวหน้างาน (Supervisory Training) การฝึกอบรมประเภทนี้เนื่องจากธุรกิจขององค์กรเติบโตขึ้น งานก็ขยายขึ้น และเจ้าหน้าที่ก็ต้องเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัวความจำเป็นที่ต้องมีหัวหน้างานมีมากขึ้นด้วย

5) การฝึกอบรมระดับการจัดการ (Managerial Training) การฝึกอบรมระดับการจัดการนี้หมายถึงผู้จัดการระดับรอง หรือหัวหน้างานที่มีภาระความรับผิดชอบสูงกว่าหัวหน้างานทั่ว ๆ ไป หลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรมระดับนี้เป็นวิชาเฉพาะเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเกี่ยวกับการบริหาร เช่น วิชาจิตวิทยาการบริหาร ภาวะผู้นำ การวินิจฉัยสั่งการ เป็นต้น

6) การฝึกฝนตนเอง (Self-Training) การฝึกฝนตนเองเป็นปัจจัยสำคัญในยุคปัจจุบันเพราะมีสื่อ มีแหล่งความรู้มากมายที่จะศึกษาฝึกฝนตนเองได้ วิธีการฝึกฝนอบรมด้วยตนเอง เช่น การตั้งใจฝึกตนเองให้ทันกับเหตุการณ์ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นแบบกันเอง ศึกษาหาความรู้จากเอกสาร วิชาการอื่น ๆ ติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับนโยบาย และโครงการของงานที่เกี่ยวข้อง ติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับเหตุการณ์ภายในและภายนอกประเทศ ศึกษากรอบระบบวิชาที่เกี่ยวข้องกับงานและความรู้อื่น ๆ เข้าร่วมประชุมสัมมนาเมื่อมีโอกาส เป็นสมาชิกของสมาคมทางวิชาการ ศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ

ปวีณา ชูราศรี (2549 อ้างถึง ธีระ ประวาลพฤกษ์, 2538: 63) รูปแบบที่ใช้ในการจัดฝึกอบรมได้มีนักวิชาการแบ่งไว้หลายแบบแตกต่างกันตามแนวความคิด เช่น รูปแบบที่ยึดปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นหลัก เน้นความสำคัญที่ผู้เข้ารับการอบรม รูปแบบที่ยึดกระบวนการเป็นหลักให้ความสำคัญของกระบวนการฝึกอบรม และรูปแบบที่ยึดผลผลิตเป็นหลัก เป็นต้น มีนักการศึกษาที่แสดงแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสอนการฝึกอบรมที่เป็นวิชาการเรียนรู้ไว้ คือ เนื่องจากรูปแบบการฝึกอบรมมีหลากหลาย การเลือกรูปแบบใดย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจและนำไปใช้ได้ อย่างเหมาะสมอาจพิจารณาได้จากรูปแบบการฝึกอบรมที่นำมากล่าวต่อไปนี้

1) การจัดประสบการณ์ที่มีเป้าหมาย (Structured Experience) เป็นรูปแบบการฝึกทางด้านมนุษยสัมพันธ์ วิธีการฝึก ผู้เข้ารับการอบรมจะต้องผ่านขั้นตอนของกิจกรรมที่ผู้ฝึกจัดวางแผนไว้ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง ลักษณะกิจกรรมจะเป็นแบบต่อเนื่องกัน รูปแบบของการจัดประสบการณ์ที่มีเป้าหมายนี้ วิลเลียม พิวเฟอร์ และจอห์น อี โจนส์ กำหนดวงจรกิจกรรมไว้ 5 ขั้นตอน

1.1) การจัดประสบการณ์ (Experiencing) โดยกำหนดกิจกรรมไว้ สำหรับผู้เข้ารับการอบรมกิจกรรมแต่ละเรื่องจะประกอบด้วย ชื่อเรื่อง วัตถุประสงค์ ขนาดของกลุ่ม เวลาที่ใช้ในการจัดทำกิจกรรมอุปกรณ์ และการจัดสถานที่ ตลอดจนกระบวนการในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งผู้ฝึกจัดเตรียมไว้ อย่างสมบูรณ์ในแต่ละเรื่อง สามารถนำมาใช้ให้เหมาะสมกับเรื่องที่ทำกรจัดอบรม

1.2) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Publishing) เป็นขั้นตอนที่ผู้เข้ารับการอบรมทำกิจกรรมด้วยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ ความคิด ที่เกี่ยวกับหัวข้อเรื่อง หรือเรื่องที่น่าสนใจ เช่น เทคนิคการครองใจลูกค้าในการขาย ประสบการณ์ของผู้เข้ารับการอบรมจะมีความแตกต่างกัน ทำให้สามารถเรียนรู้จากกัน

1.3) การอภิปรายและเพิ่มเติมประสบการณ์ (Processing) เป็นขั้นของกิจกรรมที่ผู้เข้าอบรมจะนำเอาข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์มาอภิปราย เพื่อประมวลประสบการณ์ หากกลุ่มมีความเห็นว่ที่นำจะเสริมประสบการณ์วิทยากรจะให้ความช่วยเหลือได้

1.4) การสรุปหรือสร้างเป็นกฎเกณฑ์ (Generalizing) ผู้เข้าอบรมจะนำเอาประสบการณ์ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ประมวล และเสริมประสบการณ์มาสรุปหรือเป็นกฎเกณฑ์ที่จะนำไปใช้

1.5) การนำไปใช้ (Applying) ขั้นตอนนี้ผู้เข้าอบรมจะนำเอาข้อสรุปหรือกฎเกณฑ์ที่ได้ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมจะต้องประเมินไปด้วยว่าข้อสรุป หรือเกณฑ์ที่นำไปใช้ใช้ได้มากน้อยเพียงใด มีอะไรบ้างที่เป็นข้อจำกัดในเรื่องนั้นการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่มีเป้าหมาย ไปใช้ในการฝึกอบรม ควรใช้กับการอบรมเรื่องและผู้เข้าอบรมมีพื้นฐานมาบ้างแล้ว เพราะมีผลต่อขั้นตอนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการสังเกต ตลอดจนการสรุปข้อมูล เวลาที่ใช้ทำกิจกรรมตามขั้นตอนต่าง ๆ ควรมีประมาณ 3 ชั่วโมง สถานที่ ต้องเอื้ออำนวยต่อการเคลื่อนไหวในการทำกิจกรรม

2) รูปแบบการฝึกอบรม เพื่อเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารในภาคธุรกิจเอกชน ดิกแมน (Lester A. Digman) ได้ศึกษาการพัฒนาผู้บริหารของบริษัทชั้นนำในสหรัฐอเมริกา 10 แห่ง ได้สรุปวิธีการการสร้างผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพด้วยการฝึกอบรม มีขั้นตอนของรูปแบบดังต่อไปนี้

2.1) ประเมินความรู้และประสบการณ์ของผู้ที่จะเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารใน 2 ลักษณะคือ ลักษณะแรก เป็นการประเมินโดยอายุงานด้วยการประเมินด้านทักษะความรู้ความสามารถของพนักงานที่มีอายุงาน 7 ปี ที่สามารถจะพัฒนาเป็นผู้บริหารได้ และอีกลักษณะหนึ่งจะประเมินจากผู้ที่มีแนวโน้มจะเป็นผู้บริหารแม้จะมีอายุงานเพียง 1-2 ปี เป็นการประเมินสำหรับผู้บริหาร “ทางด่วน”

2.2) แต่งตั้งให้ผู้ผ่านการประเมิน เข้าดำรงตำแหน่งของผู้บริหารระดับต้นให้เรียนรู้จากประสบการณ์การปฏิบัติงานจริงเป็นระยะเวลา 1 เดือน

2.3) จัดฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาผู้บริหาร 1 ให้แก่ผู้บริหารที่ผ่านงานครบ 1เดือน เพื่อให้รู้โครงสร้างของระบบการบริหาร นโยบาย เป้าหมายของบริษัท ภารกิจหน้าที่ ความรับผิดชอบ และพฤติกรรมกรรมการบริหารงาน

2.4) อบรมหลักการบริหารเบื้องต้น ให้ผู้เข้าดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับต้น ในช่วงระยะการดำรงตำแหน่งไม่เกิน 6 เดือน

2.5) อบรมหลักสูตรผู้บริหาร 2 โดยพิจารณาคัดเลือกจากผู้บริหารระดับต้นให้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นเวลา 3 สัปดาห์

2.6) แต่งตั้งให้ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรม เข้าดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับกลาง และระดับสูง

3) รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อแก้ปัญหาปฏิบัติงานการฝึกอบรมแบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน คือ

3.1) การกำหนดสภาพปัจจุบัน ด้วยการเสนองานและปัญหาการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการอบรม เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์

3.2) การแสวงหาความรู้และความเข้าใจใหม่ โดยเสนอกรณีตัวอย่างขององค์กร หรือบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน และเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ เทคนิค ทักษะ เพื่อการปฏิบัติงาน

3.3) การเลือกแนวทางการปรับปรุงงานในหน้าที่ ด้วยการให้สมาชิกอภิปรายเพื่อให้ได้วิธีการและยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงานรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อแก้ปัญหาการปฏิบัติงาน เป็นรูปแบบที่ช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจปัญหา การทำงานที่ตนเองประสบมา และจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทำให้เกิดการเรียนรู้การแก้ปัญหาในด้านการให้ข้อมูล หลักการ ทฤษฎีใหม่ จะมีการทดลองปฏิบัติ เพื่อการวางแผนนำไปใช้ปฏิบัติจริงหลังการฝึกอบรม การฝึกอบรมแบบนี้เมื่อดำเนินการตามลำดับและเป็นระบบ จะทำให้การอบรมเกิดประสิทธิภาพ

4) รูปแบบการฝึกอบรมในลักษณะของการฝึกงานการฝึกอบรมบางเรื่องมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม สามารถปฏิบัติงานได้ จะจัดอบรมในลักษณะของการฝึกงานให้แก่คนงาน เช่น คนงานในโรงงานอุตสาหกรรม การจัดในรูปแบบของการฝึกงานทำได้ใน 3 รูปแบบคือ

4.1) จัดนอกสถานการณจริง เช่น จัดนอกสถานประกอบการ จัดในสถานศึกษา หรือหน่วยฝึกอบรม ลักษณะของการฝึก จะเริ่มจากให้เรียนรู้จากหลักการ ทฤษฎี หรือเนื้อหาสาระของสิ่งที่ต้องการฝึกอบรม แล้วให้ฝึกทดลองหรือทดลองปฏิบัติในสิ่งที่เรียนรู้ จากนั้นจึงให้ฝึกปฏิบัติตามไปงาน และบางครั้งอาจให้ปฏิบัติจริงโดยรับงานเฉพาะมาทำ

4.2) การจัดในสถานการณจริง ได้แก่ การจัดในสถานการณประกอบการโรงงาน ลักษณะของการฝึก ถ้าในกรณีที่มีโรงเรียนของตนเองในสถานประกอบการ จะใช้วิธีปฏิบัติงานจริง และเรียนรู้ทฤษฎีในขณะที่ทำงาน หรืออาจจะใช้วิธีการให้เรียนรู้ทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องที่จะฝึก แล้วจึงให้มีการทดลอง และเพื่อช่วยไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด จะใช้วิธีการฝึกตามไปงาน ลักษณะรูปแบบการฝึกจะต่างจากการฝึกสถานการณตรงที่ทุกขั้นตอนอยู่ในสถานประกอบการ

4.3) การจัดแบบประสมระหว่างนอกงานกับในงาน คือ บางส่วนจะฝึกและเรียนรู้จากสถานศึกษา หรือหน่วยฝึกอบรม และอีกส่วนหนึ่งจะฝึกในสถานประกอบการหรือโรงงาน โดยแบ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็น 2 พวก พวกแรกผู้ฝึกเป็นนักเรียน จะจัดการฝึกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกจะเป็นการเตรียมผู้ฝึกให้มีความพร้อมด้วยการเรียนรู้ทฤษฎีแล้วจัดให้มีการทดลอง การปฏิบัติพื้นฐาน และปฏิบัติเฉพาะสาขาตามไปงานเพื่อให้เกิดประสบการณ์ ตามลำดับสำหรับส่วนที่สองจะส่งไปปฏิบัติงานจริงในโรงงานหรือสถานประกอบการ ผู้เข้าฝึกพวกที่สองเป็นเด็กฝึกหัด (Apprentices trainee) มีความรู้พื้นฐานมาแล้ว แต่เมื่อเข้ามาสู่อาชีพจะต้องจัดให้มีการฝึกให้สามารถปฏิบัติงานที่จะต้องรับผิดชอบ ลักษณะการฝึกจะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนหนึ่ง ฝึกในสถานศึกษา หน่วยฝึกอบรม อีกส่วนหนึ่งจะฝึกในสถานประกอบการโรงงาน กิจกรรมที่ฝึกมี 5 กิจกรรม ได้แก่ การเรียนรู้ทฤษฎี การทดลอง การปฏิบัติพื้นฐาน

การปฏิบัติเฉพาะสาขา และการปฏิบัติงานจริง สัดส่วนของกิจกรรมระหว่างทฤษฎีจากสถานศึกษา แต่การปฏิบัติที่สถานประกอบการ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า รูปแบบของการฝึกอบรมนั้นมีหลายประเภท อาจสรุปรูปแบบการฝึกอบรมได้ว่าประกอบด้วย การจัดนอกสถานการณ์จริง การจัดในสถานการณ์จริง การจัดแบบผสมระหว่างนอกร่างกับในงาน ซึ่งการจัดการฝึกอบรมแต่ละประเภทมีจุดมุ่งหมายต่างกันตามสถานการณ์ของการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และงานวิจัยนี้ได้ใช้รูปแบบการฝึกอบรมในลักษณะของการฝึกงาน ซึ่งจัดนอกสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ ทักษะ และเจตคติในการทำงานให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

4.4 กระบวนการฝึกอบรม

การจัดการฝึกอบรมจะต้องมีระบบที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีความรู้และทักษะจากการฝึกอบรม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น การจัดการฝึกอบรมจึงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างมีกระบวนการ ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงกระบวนการฝึกอบรมไว้ดังนี้

- วิจิตร อวาทกุล (2540) ได้เสนอลำดับขั้นตอนในการสร้างโครงการฝึกอบรมไว้ดังนี้
- ขั้นตอนที่ 1 ทำการศึกษา สืบค้น ตรวจสอบ วิเคราะห์สภาพปัญหาในการดำเนินการฝึกอบรม
  - ขั้นตอนที่ 2 ระบุปัญหาและความจำเป็นในการฝึกอบรม
  - ขั้นตอนที่ 3 กำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม
  - ขั้นตอนที่ 4 กำหนดหัวข้อวิชา
  - ขั้นตอนที่ 5 กำหนดวัตถุประสงค์ของแต่ละหัวข้อวิชา
  - ขั้นตอนที่ 6 เรียงลำดับหัวข้อวิชาในกำหนดการฝึกอบรม
  - ขั้นตอนที่ 7 กำหนดระยะเวลาหัวข้อวิชา และหลักสูตร
  - ขั้นตอนที่ 8 กำหนดเทคนิคที่จะใช้ในการฝึกอบรมในแต่ละหัวข้อวิชาและทั้งหลักสูตร
  - ขั้นตอนที่ 9 กำหนดสื่อในการอบรม
  - ขั้นตอนที่ 10 กำหนดวิทยากร
  - ขั้นตอนที่ 11 ดำเนินการฝึกอบรม
  - ขั้นตอนที่ 12 กำหนดการวัดผล ประเมินผล และติดตามผล
  - ขั้นตอนที่ 13 วิเคราะห์ หาแนวทาง ปรับปรุงพัฒนา
- พัฒนา สุขประเสริฐ (2541) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของกระบวนการฝึกอบรมไว้มี 5 ขั้นตอน ดังนี้
- ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจความจำเป็นในการฝึกอบรม
  - ขั้นตอนที่ 2 การจัดหลักสูตรฝึกอบรม
  - ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการฝึกอบรม
  - ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและติดตามผลการฝึกอบรม
  - ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำรายงานสรุปผล

ภาวิณี วรประดิษฐ์ (2555 อ้างถึง เครือวัลย์ ลิ้มอภิชาติ, 2537: 7 และอาชญญา รัตนอุบล, 2540: 51) กระบวนการในการฝึกอบรม เป็นกระบวนการที่มีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ได้สรุปกระบวนการฝึกอบรมเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม ก่อนการฝึกอบรมใด ๆ ผู้จัดการฝึกอบรม ควรศึกษาข้อมูลของปัญหา สาเหตุของปัญหาหนทางที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหา โดยติดต่อประสานงาน กับผู้รับผิดชอบ และผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ตัวผู้เข้ารับการฝึกอบรมเอง เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผู้รับการฝึกอบรมในเรื่องของพื้นฐานทั่วไป เช่น คุณสมบัติ คุณวุฒิ เพศวัย จำนวนการทำงาน ประสบการณ์ เดิม พื้นฐานการศึกษา ความสามารถพิเศษ ความสนใจ ซึ่งผู้จัดการฝึกอบรมอาจใช้วิธีการศึกษาข้อมูล ต่าง ๆ เหล่านี้ และวิเคราะห์ความต้องการ ความจำเป็นได้จากการใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือ การสัมภาษณ์ การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ การสำรวจ หรือการทดสอบบุคลากรที่ทำงานและประสบ ปัญหาโดยตรง การวิเคราะห์หาความต้องการนับว่าเป็นประโยชน์และมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการ จัดการฝึกอบรม เนื่องจากเป็นการจัดการฝึกอบรมที่เกิดขึ้นจากความต้องการ และความสนใจที่แท้จริง ของผู้รับการฝึกอบรมมากกว่าจะจัดขึ้นตามความพึงพอใจของผู้จัดการฝึกอบรม ซึ่งจะทำให้การฝึกอบรม มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อผู้รับการฝึกอบรมอย่างแท้จริง นอกจากนี้แล้วข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ ความต้องการจำเป็น ยังจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรมที่จัดขึ้น นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหาหลักสูตรของการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ออกแบบเทคนิค วิธีการฝึกอบรมให้เหมาะสมตรงกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา และกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม ตลอดจนสามารถ ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการฝึกอบรมได้เป็นอย่างดี

ขั้นที่ 2 สร้างหลักสูตรฝึกอบรม หลักสูตรการฝึกอบรม หมายถึง ประมวลความรู้ เนื้อหา สาร และประสบการณ์ ความรู้ตามที่ผู้จัด ผู้บริหาร โครงการฝึกอบรมได้จัดเสนอให้ผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมพึงได้รับการพัฒนา โดยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการการฝึกอบรมที่ได้กำหนดไว้ ดังเช่น อาชัญญา รัตนอุบล (2540: 58) ได้เสนอลักษณะของวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมไว้ดังนี้

- 1) ต้องระบุพฤติกรรมที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เข้ารับการอบรมหลังจากได้สอนวิชานั้นๆ จบลงแล้ว
- 2) ต้องมุ่งไปที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นหลักสำคัญ
- 3) คำที่บ่งบอกพฤติกรรมต้องชัดเจนไม่กำกวม เช่น คำว่า สามารถจำแนก เพื่อช่วยให้ วิทยากรมองเห็นวิธีการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ เช่น การเตรียมการสอนการใช้เทคนิคและ อุปกรณ์และระยะเวลาที่ใช้ในการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์
- 4) ต้องช่วยให้วิทยากรได้มองเห็นถึงพฤติกรรม ของ ผู้เข้ารับการอบรมที่จะแสดงออก ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล โดยควรระบุเกณฑ์ขั้นต่ำของพฤติกรรมที่ คาดหวัง เพื่อใช้ในการวัดการประเมินผลการอบรม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า กระบวนการฝึกอบรม จะมีการกำหนดลำดับขั้นตอนของกระบวนการ ฝึกอบรมไว้ โดยภาพรวมแล้วจะมีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งอาจสรุปได้ว่ากระบวนการฝึกอบรมมีขั้นตอนที่ สำคัญดังนี้ การวิเคราะห์เนื้อหาความจำเป็นในการฝึกอบรม การกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดเนื้อหา สาร การกำหนดกิจกรรม กระบวนการและสื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม และการประเมินผลการฝึกอบรม ในงานวิจัยนี้จึงประยุกต์ใช้กระบวนการฝึกอบรมจากแนวคิดของนักการศึกษา คือ การวิเคราะห์เนื้อหา ความจำเป็นในการฝึกอบรม การกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดเนื้อหาสาระ การกำหนดกิจกรรม กระบวนการและสื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม และการประเมินผลการฝึกอบรม

4.5 เทคนิคการฝึกอบรม

การฝึกอบรมมีเนื้อหาที่แตกต่างกัน การเลือกเทคนิคการฝึกอบรมจึงต้องเลือกให้เหมาะสม โดยนักการศึกษาได้กล่าวถึงเทคนิคในการฝึกอบรมได้ดังนี้

นงลักษณ์ สิ้นสืบผล (2532 อ้างถึง น้อย ศิริโชติ 2524: 70) เทคนิคการฝึกอบรม (Training Technique) หมายถึง วิธีการที่ใช้ในการสื่อสาร หรือถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็น ข้อเท็จจริง ประสบการณ์ หรือข้อมูลต่าง ๆ ระหว่างผู้ให้การอบรมและผู้เข้ารับการอบรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมตามที่ได้กำหนดไว้ เทคนิคการฝึกอบรม สามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1) ประเภทการบรรยายและอภิปรายโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เทคนิคการฝึกอบรมประเภทนี้ ได้แก่ การบรรยายหรือปาฐกถา (Lecture or Speech) การบรรยายเป็นชุด (Symposium) การอภิปรายเป็นคณะ (Panel Discussion) เป็นต้น

2) ประเภทให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีบทบาทร่วม เช่น การสัมมนา (Seminar) การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) การประชุม (Syndicate Method) การระดมความคิด (Brainstorming) การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) การประชุมถกเถียง (Buzz Session) การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) การให้เวลาซักถาม (Question Period) การสัมภาษณ์ (Interview) การสาธิต (Demonstration) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การทัศนศึกษา (Field Trip) เป็นต้น

3) ประเภทพัฒนาเฉพาะตัวบุคคล ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถปรับให้เข้ากับระดับความสามารถในการเรียนรู้และความสะดวกของตนได้ เช่น การสอนแบบสำเร็จรูป (Programmed Instruction) การสอนแนะ (Coaching)

4) ประเภทใช้สื่อในการฝึกอบรม เช่น การใช้สไลด์ประกอบเสียง (Slide/Tape Presentation) การใช้ภาพยนตร์ประกอบ (Instructional Film)

บุญชู สุขเจริญ (2548 อ้างถึง ฉลอง มาจินดา, 2538: 22) แบ่งเทคนิคการฝึกอบรมไว้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) ประเภทการบรรยายและอภิปรายโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เทคนิคการฝึกอบรมประเภทนี้ ได้แก่ การบรรยายหรือปาฐกถา การบรรยายเป็นชุด การอภิปรายเป็นคณะ เป็นต้น

2) ประเภทให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีบทบาทร่วม เช่น การสัมมนา การอภิปรายกลุ่ม การประชุมซินดิเคต (Syndicate Method) การระดมความคิด การแสดงบทบาทสมมติ การศึกษาเฉพาะกรณี การให้เวลาซักถาม การสัมภาษณ์ ละครสั้น การสาธิต การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ทัศนศึกษา เป็นต้น

3) ประเภทพัฒนาเฉพาะบุคคล ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมสามารถปรับให้เข้ากับระดับความสามารถในการเรียนรู้ และความสามารถของตนเอง เช่น การสอนแบบสำเร็จรูป (Programmed Instruction) การสอนแนะ เป็นต้น

4) ประเภทใช้สื่อในการฝึกอบรม เช่น การใช้สไลด์ การใช้ภาพยนตร์ประกอบ เป็นต้น

ภาวิณี วรประดิษฐ์ (2555 อ้างถึง เครือวัลย์ ลิ้มอภิชาติ, 2537: 10) ได้เสนอวิธีการเลือกใช้เทคนิควิธีการฝึกอบรมว่า ควรคำนึงถึงปัจจัยสำคัญต่างๆ ดังนี้

1) พิจารณาความเหมาะสมของเทคนิคที่จะนำมาใช้คือ ต้องให้เหมาะสมกับลักษณะของหัวข้อวิชาและสอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนา

2) พิจารณาขนาดของกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่า มีมากน้อยเพียงใด ลักษณะของการฝึกอบรมนั้นเป็นประการใด ควรจะแบ่งเป็นกลุ่มย่อยหรือไม่ กลุ่มละเท่าใด แล้วเลือกใช้เทคนิคการฝึกอบรมให้เหมาะสม

3) พิจารณาถึงลักษณะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่า มีพื้นฐานความรู้ ความชำนาญประสบการณ์ แตกต่างหรือสอดคล้องกัน ควรเลือกใช้เทคนิคการฝึกอบรมแบบใดจึงจะเหมาะสมและอำนวยความสะดวกสูงสุด

4) พิจารณาถึงความสามารถ ความคุ้นเคยต่อเทคนิคการฝึกอบรมที่จะนำไปใช้ว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมคุ้นเคยต่อวิธีการนั้น ๆ หรือไม่

5) พิจารณาถึงเวลา และอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ว่า มีเวลาเพียงพอ และสะดวกต่อการจัดหาหรือไม่

6) พิจารณาถึงงบประมาณที่มีอยู่กับค่าใช้จ่ายที่จะต้องจัดทำเพียงพอหรือไม่

7) พิจารณา และประเมินทัศนคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่าเป็นอย่างไร ปฏิบัติไปในทางต่อต้าน ชัดขึ้น เฉื่อยชา หรือขวนขวาย ใคร่รู้ในวิชาการ ทั้งนี้ ทัศนคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสำคัญต่อการเลือกสรร เทคนิคการฝึกอบรมมาก

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เทคนิคการฝึกอบรม เป็นเสมือนเครื่องมือไปสู่ความสำเร็จเท่านั้น แต่ก็ถือว่ามีความสำคัญ เพราะถ้าผู้จัดการฝึกอบรม หรือวิทยากรเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ และความสามารถหรือทักษะได้อย่างรวดเร็ว อันเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลาได้เป็นอย่างมาก จึงมีผู้พยายามคิดเทคนิคการฝึกอบรมใหม่ๆที่มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ใช้เทคนิคการฝึกอบรมประเภทให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีบทบาท ร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานจริงขององค์กร

5. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

การจัดทำหลักสูตรเป็นการสร้างความรู้ ความสามารถที่พึงประสงค์ กระบวนการจัดทำหลักสูตร จะต้องครอบคลุมถึงการเลือกหัวข้อวิชา ขอบเขต และความลึกซึ้งของเนื้อหาในแต่ละหัวข้อเหล่านั้นใน ประเด็นของความรู้ ทักษะ และทัศนคติ การจัดทำลำดับก่อนหลังของหัวข้อ รวมทั้งการเลือกวิธีการสอน และกำหนดเวลาที่จำเป็นต้องใช้ในการกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลของการเรียนรู้ นั้น ๆ

5.1 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

จากการศึกษา ได้มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการคิดเชิงเหตุผลไว้ดังนี้ กริช อัมโภชน์ (2545: 2) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง การพัฒนา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เสริมสร้างทักษะ และแลกเปลี่ยนทัศนคติตามแนวมุ่งหวังตามที่กำหนดไว้ อันที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อันจะเป็นผล ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

ยุวดี ฤาชา (2536) ได้อธิบายถึง ความหมายของหลักสูตรฝึกอบรมว่า หลักสูตรฝึกอบรม มีความหมายไม่แตกต่างจากหลักสูตรทั่วไป แต่อาจจะมีขอบเขตที่แตกต่างกันอยู่บ้างตรงที่สร้างขึ้น เพื่อใช้ในการฝึกอบรม แทนที่จะใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งการฝึกอบรมนั้น เป็นกระบวนการจัด

การศึกษาที่มีขอบเขตแคบกว่าการจัดการศึกษาในโรงเรียน กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลอื่นมีความรู้และทักษะเฉพาะเรื่อง โดยจัดขึ้นในเงื่อนไขบางประการไม่กว้างเหมือนการจัดการศึกษา

พัฒนา สุขประเสริฐ (2541) ให้ความหมายของหลักสูตรฝึกอบรมว่า หลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง ความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อให้บรรลุถึง วัตถุประสงค์ ตามที่ต้องการของโครงการ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง การฝึกอบรมที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ที่องค์การจัดการฝึกอบรมให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม และระบุขั้นตอน วิธีการ และกระบวนการดำเนินงานที่บรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมที่กำหนดไว้ ซึ่งหลักสูตรฝึกอบรมมีความคล้ายคลึงกับหลักสูตร โดยทั่วไปที่ต้องการพัฒนาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อต้องการพัฒนาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการผลิตสื่อจากวัสดุเหลือใช้ในการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

วิจิตร อวาทกุล (2540) ได้กำหนดกระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมไว้ดังนี้

1) การกำหนดความมุ่งหมาย เป็นการกำหนดพฤติกรรมที่เราต้องการเปลี่ยนแปลงผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อใช้เป็นเกณฑ์หรือมาตรฐานที่เราต้องบรรลุ

2) การบรรจุวิชาต่าง ๆ ลงในหลักสูตร เป็นการเลือกวิชา จัดเนื้อหา วิทยากร กิจกรรม เทคนิควิธีการฝึกอบรม ที่จะช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และเกิดพัฒนาการจนบรรลุวัตถุประสงค์

3) การนำหลักสูตรไปดำเนินการ หรือการบริหารหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ส่วนที่สำคัญที่สุดอยู่ที่การเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม วิทยากร เทคนิค วิธีการฝึกอบรม สื่อทัศนศึกษา จิตวิทยา บรรยากาศของการฝึกอบรม

4) การประเมินผลหลักสูตร เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหา ลำดับขั้นตอน การถ่ายทอดของวิทยากร เทคนิคที่ใช้ การฝึกปฏิบัติ วิธีการต่าง ๆ เมื่อมีการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ แล้วจึงนำมาใช้ใหม่ ทำเช่นนี้ซ้ำต่อไปเรื่อย ๆ เป็นวงจรของการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งทำให้หลักสูตรได้รับการพัฒนาและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จงกลณี ชูติมาเทวินทร์ (2542) ได้ระบุสิ่งที่จะต้องกำหนดในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมไว้ดังนี้

1) กำหนดเป้าหมายว่ามีภาระงานอะไรบ้างที่จะต้องทำ
2) กำหนดความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นในการอบรม
3) กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นในการอบรม

4) ระบุกลยุทธ์ เทคนิควิธีการอบรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นในการอบรม

5) ระบุกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

6) จัดสรรเวลาที่จะใช้ในแต่ละกิจกรรม

7) ระบุวัตถุประสงค์ อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในแต่ละกิจกรรม จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สำหรับการวิจัยนี้ได้กำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เป็น 4 ขั้นตอน คือ

- ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดความมุ่งหมาย
- ขั้นตอนที่ 2 การบรรจุวิชาต่างๆลงในหลักสูตร
- ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปดำเนินการ
- ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร

ในงานวิจัยครั้งนี้ได้ใช้กระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของวิจิตร อวาทกุล ในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การกำหนดความมุ่งหมาย 2. การบรรจุวิชาต่าง ๆ ลงในหลักสูตร 3. การนำหลักสูตรไปดำเนินการ และ 4. การประเมินผลหลักสูตร

5.3 องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม

ศิรินรินทร์ ปัญญาพูนตระกูล (2554) กล่าวถึง องค์ประกอบของหลักสูตรการฝึกอบรม ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบใหญ่ ๆ คือ

1) หมวดหัวข้อวิชา ได้แก่ หัวข้อวิชาต่างๆที่กำหนดขึ้นมา โดยเห็นว่ามีสาระสำคัญที่ผู้เข้ารับการอบรมต้องการหรือควรได้รับการเรียนรู้ ในแต่ละหลักสูตรจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับว่าเป็นหลักสูตรอะไร หัวข้อวิชาเหล่านี้ หากเป็นเรื่องลักษณะเดียวกันหรือมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน จะจัดไว้เป็นพวกเดียวกัน เรียกว่าหมวดหัวข้อวิชา

2) วัตถุประสงค์ของแต่ละวิชา ได้แก่ จุดมุ่งหมาย หรือสิ่งที่มุ่งหวังว่าจะให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงเมื่อได้ผ่านการฝึกอบรมในหัวข้อวิชานั้น ๆ แล้ว โดยทั่วไปวัตถุประสงค์นี้จะเขียนในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เพราะทำให้ง่ายต่อการจัดกิจกรรมและการประเมินผล

3) ประเด็นสำคัญ ได้แก่ เนื้อหาหรือหัวข้อย่อยที่สำคัญ ๆ ในแต่ละวิชา เพื่อให้ทราบในหัวข้อวิชานั้น น่าจะกล่าวถึงเรื่องอะไรบ้าง มีขอบข่ายครอบคลุมกว้างขวางเพียงใด

4) เทคนิคและวิธีการฝึกอบรม ได้แก่ เทคนิคหรือวิธีการฝึกอบรมต่าง ๆ ที่จะมาใช้ในหัวข้อวิชานั้น ๆ เช่น การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การระดมสมอง บทบาทสมมติ กรณีศึกษา หรือการสาธิต เป็นต้น

5) ระยะเวลาแต่ละวิชา ได้แก่ กำหนดระยะเวลาที่จะใช้ในแต่ละหัวข้อวิชานั้น ๆว่าจะใช้เวลาานเพียงใด

6) วิทยากรในแต่ละวิชา ได้แก่ ชื่อผู้ทรงคุณวุฒิต่างๆ ที่เชิญมาเป็นผู้ถ่ายทอดหรือช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในหัวข้อวิชานั้น ๆ โดยอาจจะบุตาแหน่ง สถานที่ทำงานของวิทยากรไว้ด้วย

7) กำหนดการฝึกอบรม ได้แก่ ตารางเวลาที่บอกว่าจะมีการอบรมหัวข้อวิชาใดในวันเวลาใด ใช้เวลานานเท่าใด และโดยใคร ซึ่งคล้ายกับตารางสอนเพื่อให้ผู้เข้าอบรมวิทยากรและผู้จัดโครงการทราบองค์ประกอบของหลักสูตรการฝึกอบรมประกอบด้วย 7 องค์ประกอบใหญ่ ๆ

พนิจดา วีระชาติ (2543: 55) ได้กล่าวว่า นอกจากขั้นตอนในการสร้างหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรในการจัดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนางานได้พิจารณาให้รับคอบอีกครั้งแล้วยังมีองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม ดังนี้ หมวดหัวข้อวิชาและหัวข้อวิชา วัตถุประสงค์ของแต่ละวิชา ขอบเขตเนื้อหา

วิชา เทคนิคการฝึกอบรม กำหนดระยะเวลาของแต่ละวิชา กำหนดวิทยากรแต่ละวิชาและตารางการฝึกอบรม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักสูตรการฝึกอบรมมีองค์ประกอบ 7 ข้อ คือ 1. หมวดหัวข้อเนื้อหาต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นมาเพื่อการอบรม 2. วัตถุประสงค์ของแต่ละเนื้อหาที่มุ่งหวังให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงเมื่อได้ผ่านการฝึกอบรม 3. ประเด็นเนื้อหาที่สำคัญ ๆ ในการอบรม 4. เทคนิคและวิธีการฝึกอบรม 5. ระยะเวลาแต่ละเนื้อหา 6. วิทยากรในแต่ละที่ผู้ถ่ายทอดเนื้อหานั้น ๆ 7. กำหนดการฝึกอบรมเป็นตารางเวลาที่แสดงถึงการอบรมเนื้อหาใดในวันเวลาใด

สำหรับการวิจัยนี้ได้กำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดความมุ่งหมาย ขั้นตอนที่ 2 การบรรจุวิชาต่าง ๆ ลงในหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปดำเนินการ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร

5.4 ทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึม (constructionism)

นิศารตัน มหาวันลัน (2556 อ้างถึงใน Alan Shaw) กล่าวว่า ทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ในสภาวะการเรียนรู้ในสังคมได้ด้วย ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวเป็นการเรียนรู้และพัฒนา โดยระบบการศึกษาที่มีความสำคัญต่อเนื่องไปถึงระบบโครงสร้างของสังคม เด็กที่ได้รับการสอนด้วยวิธีให้อย่างเดียวหรือแบบเดียวจะเสียโอกาสในการพัฒนาด้านอื่น เช่นเดียวกับสังคม ถ้าหากมีรูปแบบแบบเดียวก็จะเสียโอกาสที่จะมีโครงสร้างหรือพัฒนาไปในด้านอื่น ๆ เช่นกัน

ทึศนา เขมมณี (2545: 473) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองดังนี้ Vygotsky เป็นนักจิตวิทยาชาวรัสเซียที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาผลงานของเขาเป็นที่ยอมรับกันมากในประเทศรัสเซีย และเริ่มเผยแพร่สู่ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศต่าง ๆ ในยุโรปเมื่อได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษในปี ค.ศ.1962 ทฤษฎีพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของPaijet และVygotsky เป็นรากฐานที่สำคัญของทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยPaijetอธิบายว่า การพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของบุคคลมีการปรับตัวผ่านทางกระบวนการซึมซาบหรือดูดซึม (Assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) พัฒนาการเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับและซึมซาบข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม หากไม่สัมพันธ์กันจะเกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น บุคคลจะพยายามปรับสภาวะให้อยู่ในสภาวะสมดุล โดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา ส่วน Vygotsky ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและสังคมมาก เขาอธิบายว่ามนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิดซึ่งนอกจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติแล้ว ก็ยังมีสิ่งแวดล้อมทางสังคมซึ่งก็คือวัฒนธรรมที่แต่ละสังคมสร้างขึ้น ดังนั้น สถาบันสังคมต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของแต่ละบุคคล นอกจากนั้น ภาษายังเป็นเครื่องมือสำคัญของการคิดและพัฒนาปัญญาขั้นสูง พัฒนาการทางภาษาและทางความคิดของเด็กเริ่มด้วยการพัฒนาที่แยกจากกัน แต่เมื่ออายุมากขึ้นพัฒนาทั้งสองด้านจะไปรวมกัน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้มีหลากหลายทฤษฎี แต่ทฤษฎีที่ได้รับความสนใจมากที่สุด คือ ทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึม ที่ว่า ความรู้ไม่ใช่การให้ หรือ เทข้อมูลเข้าไปในสมองเด็ก แต่เด็กจะสร้างความรู้ขึ้นในสมองของเขาเองจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ดังนั้นครูจึงไม่ใช่ผู้ใส่ความรู้ให้เด็ก แต่จะต้องคอยเป็นผู้ช่วยให้เด็กสร้างความรู้ขึ้นจากตัวของเด็กเอง สำหรับการวิจัยนี้ได้ใช้แนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึม โดยการให้ความรู้แก่ครูปฐมวัย โดยจะสร้างความรู้ขึ้นจากสิ่งแวดล้อมภายนอก

ดังนั้นครูปฐมวัยที่เข้ารับการฝึกอบรมนอกจากจะได้รับความรู้แล้ว จะสามารถกระตุ้นให้สร้างความรู้ขึ้นจากตัวเองเพื่อพัฒนาไปสู่การคิดสร้างสรรค์ในการผลิตสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสม

6. สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำหรับช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก สื่อการเรียนรู้นี้อาจจะเป็นวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ รวมถึงช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กขยายขอบเขตกว้างขวางมากขึ้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กได้สัมผัสล้วนเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

6.1 ความหมายของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

กนกกร บุชยกนิษฐ์ และคณะ (2550: 21 – 25) ได้ให้ความหมายของสื่อ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเด็ก คือ สิ่งที่มีชีวิตสิ่งที่ไม่มีชีวิต สิ่งที่มีประโยชน์ ได้แก่ คน สัตว์ พืชผัก ผลไม้ สิ่งของ เครื่องใช้ เครื่องเล่น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เทปยานพาหนะ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เมื่อเด็กได้พบเห็น หรือ จับต้องก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งมีส่วนช่วยให้เด็กพัฒนาทางกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551 อ้างถึงใน Gordon and Browne, 1985: 46) ได้ให้ความหมายของสื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย คือ อุปกรณ์การเรียน ของเล่น และประสบการณ์ที่จัดให้แก่เด็กจะมีความหมายต่อเด็กมาก ความแปลกของสี ลักษณะ ขนาด รูปร่าง ประเภทของอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เด็กสัมผัสเป็นสิ่ง que เด็กสร้างเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาการให้แก่เด็ก

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551 อ้างถึงใน Ebbeck, 1991: 135) สื่อการเรียนรู้ คือ เครื่องมือสำหรับช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก สื่อการเรียนรู้นี้อาจเป็นวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ รวมถึงช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กขยายขอบเขตกว้างขวางมากขึ้น อะไรคือสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กได้สัมผัสล้วนเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย วัสดุ อุปกรณ์ หรือ สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งเร้าสำหรับเด็ก ยังมีความแปลกความแตกต่างมาก ๆ เด็กยังได้เรียนรู้มาก สิ่งเร้าที่ดีและสร้างการเรียนรู้ได้มาก ต้องมีลักษณะเฉพาะคือ สามารถตอบสนองใกล้เคียงกันเป็นลูกโซ่อย่างต่อเนื่อง เด็กได้สัมผัสได้ฝึกทำซ้ำ ๆ มีความพอใจและมีความสุข มีการบอanข้อมูลกลับที่ทำให้เด็กได้เรียนรู้เป็นอย่างดี

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก ที่เด็กได้สัมผัส ซึ่งสภาพแวดล้อมจะเป็นสิ่งเร้าที่ดีสำหรับเด็กในการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ สื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือสำหรับส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ในงานวิจัยครั้งนี้ได้นำความรู้เรื่องสื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมาบรรจุในหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ ให้ความรู้แก่ครูปฐมวัยที่เข้ารับการฝึกอบรม

6.2 ความหมายของการสร้างสรรค์ในการผลิตสื่อ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 74) การพัฒนาสื่อที่สร้างสรรค์ คือ การผลิตสื่อการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัยที่มีความทันสมัยเข้ากับเหตุการณ์ ใช้ได้สะดวก ไม่ซับซ้อนเกินไป และเป็นสื่อที่ส่งเสริมพัฒนาการและเป็นของเล่นสนุกสนานพาเพลินสำหรับเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กนกกร บุชยกนิษฐ์ และคณะ (2550: 40-44) การสร้างสรรค์ในการผลิตสื่อหรือพัฒนาสื่อ คือ การสร้างสื่อขึ้นแล้วพัฒนาตัวสื่อขึ้นให้มีความแตกต่างแปลกไปจากเดิมในหลักการที่ดีกว่าเดิม สามารถนำเสนอข้อมูลได้มากขึ้น เช่น การสร้างแผนภูมิ (chart) โดยทั่วไปจะเป็นเพียงภาพนิ่งธรรมดา แต่ได้ออกแบบใหม่ให้ส่วนประกอบของภาพมีการเคลื่อนไหวได้โดยการใช้เอ็นิเมชันในล่อนดิง เป็นต้น

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2554: 86-91) การผลิตสื่อสร้างสรรค์ คือ การสามารถคิดค้นวิธีการผลิตสื่อการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัยที่มีความหลากหลาย แปลกใหม่ ขึ้นจากวัสดุที่มีอยู่รอบ ๆ ตัวเรา เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ได้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การสร้างสรรค์ในการผลิตสื่อ คือ การผลิตหรือสร้างสื่อขึ้นมา และมีการพัฒนาตัวสื่อขึ้นให้มีความแตกต่างและมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กมากยิ่งขึ้น โดยทั่วไปแล้วสื่อสร้างสรรค์ที่ดีจะมีราคาถูก ในงานวิจัยครั้งนี้ได้นำความรู้ด้านการสร้างสรรค์ในการผลิตสื่อมาประยุกต์ใช้ในการฝึกอบรม เรื่อง สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ ให้ครูปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนจากวัสดุเหลือใช้ได้อย่างเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

6.3 ความสำคัญของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2548: 11-15) ความสำคัญของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ไม่ว่าจะเป็นสื่อการสอนประเภทวัสดุ อุปกรณ์หรือวิธีการเล่นนั้น นอกจากจะเป็นตัวกลางในการช่วยให้ครูปฐมวัยสามารถถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยม ทักษะคิด และทักษะให้แก่เด็กเรียนอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังช่วยกระตุ้นให้เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยสร้างเสริมพัฒนาการและประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้อีกด้วย

กนกกร บุชยกนิษฐ์ และคณะ (2551: 26-27) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสื่อการเรียนการสอน การจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ จำเป็นต้องมีสื่อเพื่อใช้ถ่ายทอดสิ่งที่ต้องการไปยังผู้เรียนและไม่ว่าจะเป็นสื่อประเภทใด ย่อมมีคุณค่าต่อการเรียนการสอนและมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งจะมีความสำคัญของสื่อการสอน สามารถสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ ดังนี้

- 1) สื่อเป็นหัวใจของการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้เด็ก ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง
- 2) สื่อช่วยให้เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม และเกิดมโนทัศน์ตรงกับข้อเท็จจริงช่วยให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเป็นรูปธรรม

- 3) ช่วยสร้างความสนใจของเด็กและเป็นสิ่งเร้าให้เด็กสนใจที่จะทำกิจกรรมและเกิดการเรียนรู้ได้ดี เด็กติดตามเรื่องราวด้วยความสนใจ ไม่เกิดความรู้สึกรู้ว่าเป็นการเรียน

- 4) ช่วยให้เด็กจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายและไม่ลืม

- 5) ช่วยอธิบายสิ่งยากให้เข้าใจง่าย ช่วยให้คุณภาพการเรียนรู้ดีขึ้น เพราะมีความหมายชัดเจนต่อผู้เรียน

- 6) ช่วยให้เรียนรู้ได้เร็ว ใช้เวลาอธิบายน้อย เรียนรู้ได้ปริมาณมากขึ้น

- 7) สื่อช่วยสร้างเจตคติที่ดีให้เด็กแก่เด็ก ทำให้การเรียนเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ประทับใจ

- 8) สื่อเป็นสิ่งเร้าที่เด็กสามารถใช้ประสาทสัมผัส สัมผัสได้หลาย ๆ ทางและได้มีประสบการณ์ที่กว้างขวาง

- 9) ช่วยส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหาในกระบวนการเรียนรู้

- 10) สื่อช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการ และช่วยขยายขอบเขตของจินตนาการเด็ก
- 11) สื่อช่วยตอบสนองความสนใจ อยากรู้อยากเห็นตามธรรมชาติของเด็ก (ได้หยิบจับ รื้อค้น ทดลอง ลงมือกระทำ)
- 12) เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูได้พัฒนาเด็กได้อย่างเต็มที่
- 13) ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กดีขึ้น
- 14) ช่วยพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านต่าง ๆ ของเด็ก
- 15) เป็นศูนย์รวมความสนใจเด็ก และทำให้บทเรียนน่าสนใจ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความสำคัญของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นตัวกลางในการช่วยให้ครูปฐมวัยสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน เพื่อช่วยกระตุ้นให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้หรือเข้าใจได้ดี เกิดจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม เรียนรู้จากการสัมผัสและการปฏิบัติจริง และเด็กจะได้เรียนรู้ได้ดี ถ้ามีโอกาสได้รับประสบการณ์ตรง และได้เรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่น ในงานวิจัยครั้งนี้ได้นำความสำคัญของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยมาให้ความรู้ครูปฐมวัย ในงานวิจัยครั้งนี้ได้นำความรู้เรื่องความสำคัญของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยมาบรรจุในหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง สื่อสร้างสรรค์ จากวัสดุเหลือใช้ ให้ความรู้แก่ครูปฐมวัยที่เข้ารับการฝึกอบรม

6.4 ประโยชน์ของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

สุพรรณิการ์ อินตะคำมา (2544) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของสื่อ มีดังนี้

- 1) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากวัตถุที่เป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้สร้างแนวความคิดด้วยตนเอง
- 2) กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในเรื่องที่จะเรียนมากขึ้น
- 3) ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นและสามารถจดจำได้นาน
- 4) ให้ประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง
- 5) นำประสบการณ์นอกห้องเรียนมาให้นักเรียนศึกษาในห้องเรียนได้

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551 อ้างถึงใน Morrison, 2000) กล่าวถึงประโยชน์ของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยว่า สื่อการเรียนรู้นี้ไม่ว่าจะเป็นวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี หรือเทคนิคการสอนของครู เป็นสิ่งที่ช่วยการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กทำให้เด็กเข้าใจสิ่งที่เรียนมากขึ้น สามารถถ่ายทอดความคิดความเข้าใจจากการได้รับรู้ทางตา ได้สัมผัส ร่วมกับการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู แต่สื่อการเรียนรู้อาจมีประโยชน์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อสื่อการเรียนรู้นั้นนำมาใช้อย่างมีความหมายสำหรับเด็ก สื่อการเรียนรู้อาจช่วยสนับสนุนพัฒนาการด้านร่างกาย สังคม จิตใจ และปัญญาให้กับเด็ก ไม่ว่าสื่อจะเป็นประเภทวัสดุ อุปกรณ์ หรือการเล่น ต่างทำให้เด็กพัฒนาทักษะกลไกของร่างกาย การได้แสดงออก การสร้างสรรค์ ซึ่งเด็กสามารถสร้างความรู้ผ่านทางกิจกรรมที่ได้กระทำนั้น เมื่อเด็กได้สัมผัสกับสื่อการเรียนรู้อย่างต่าง ๆ สื่อเป็นแกนของการเรียนรู้ที่ดีที่สุดสำหรับเด็กปฐมวัย

สมฤทัย แสงสุริยา (2551) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

- 1) ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่
  - 1.1) เรียนรู้ได้ดีขึ้นจากประสบการณ์ที่มีความหมายในรูปแบบต่างๆ
  - 1.2) เรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง
  - 1.3) เรียนรู้ได้ง่ายและเข้าใจได้ชัดเจน

- 1.4) เรียนรู้ได้มากขึ้น
- 1.5) เรียนรู้ได้ในเวลาที่จำกัด
- 2) ช่วยให้ผู้สามารถเอาชนะข้อจำกัดต่าง ๆ ในการเรียนรู้ ได้แก่
  - 2.1) ทำสิ่งนามธรรมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น
  - 2.2) ทำสิ่งซับซ้อนให้ง่ายขึ้น
  - 2.3) ทำสิ่งเคลื่อนไหวช้าให้เร็วขึ้น
  - 2.4) ทำสิ่งเคลื่อนไหวเร็วให้ช้าลง
  - 2.5) ทำสิ่งเล็กให้ใหญ่ขึ้น
  - 2.6) ทำสิ่งใหญ่ให้เล็กลง
  - 2.7) นำสิ่งที่อยู่ไกลมาศึกษาได้
  - 2.8) นำสิ่งที่เกิดในอดีตมาศึกษาได้ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน
  - 2.9) ช่วยให้จดจำได้นาน เกิดความประทับใจและมั่นใจในการเรียน
  - 2.10) ช่วยให้ผู้เรียนได้คิดและแก้ปัญหา
  - 2.11) ช่วยแก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ประโยชน์ของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย สื่อการสอนที่ดีและมีประโยชน์ มีคุณค่ากับเด็กปฐมวัยมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการออกแบบสื่อและการผลิตสื่อของครูปฐมวัย ที่ได้นำสื่อการเรียนรู้นั้น ๆ ไปใช้ให้ตรงตามจุดประสงค์และเนื้อหาสาระของการเรียนการสอน จึงจะทำให้สื่อมีประสิทธิภาพและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนได้อย่างเต็มศักยภาพด้วย ในงานวิจัยครั้งนี้ได้นำความรู้เรื่องประโยชน์ของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย มาบรรจุในหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ ให้ความรู้แก่ครูปฐมวัยที่เข้ารับการฝึกอบรม

6.5 ประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551: 81-98) กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอน วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่ครูนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน หรือให้เด็กสัมผัสจับต้องล้วนเป็นสื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้ดีจากการกระทำ การสัมผัสจับต้องด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 เด็กจะถ่ายทอดความรู้สัมผัสสู่การเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้อาจทำหน้าที่เป็นตัวกลางและสิ่งเร้าทำหน้าที่เชื่อมสานข้อความรู้ที่ครูต้องการให้เด็กเรียนไปเป็นข้อความรู้ที่เกิดขึ้นกับตัวเด็ก เราอาจจำแนกประเภทของสื่อการเรียนรู้ได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1) จำแนกตามจุดประสงค์ เป็นการจำแนกตามเป้าหมายของการนำไปใช้เป็นหลัก ซึ่งมีประเภทใหญ่ ๆ 3 ประเภท ดังนี้

1.1) สื่อส่งเสริมพัฒนาการเฉพาะด้าน ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เป็นสื่อเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา โดยจัดจำแนกเป็นชุด เช่น อุปกรณ์ส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ ได้แก่ ชิงช้า ไม้ตีเทนนิส ลูกบอล ส่วนกล้ามเนื้อเล็ก ได้แก่ แป้งปั้น เป็นต้น

1.2) สื่อประกอบการเรียนรู้ ได้แก่ สื่อที่ครูจัดหาหรือพัฒนาขึ้นเพื่อประกอบการเรียนการสอน เช่น บัตรคำ บัตรภาพ หุ่นมือ เป็นต้น สื่อประกอบการเรียนรู้นี้ ครูจะพัฒนาขึ้นตามจุดประสงค์การเรียนการสอนของครู หรือ Teacher-Made Materials นี้ เป็นสื่อที่ตรงกับจุดประสงค์ของครู ซึ่งจะเป็นไป

ตามสาระหลักสูตร สื่อประเภทนี้สามารถใช้สำหรับให้เด็กค้นคว้า สร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งสามารถตอบสนองได้ทั้งการเรียนและพัฒนาการ อีกทั้งยังสามารถทำให้เด็กมีส่วนร่วมมากขึ้น ตัวอย่าง เช่น สื่อของมอนเตสซอรี สื่อที่ครูพัฒนาขึ้นจะเน้นการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

1.3) สื่อเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นสื่ออิสระที่เด็กสามารถหยิบเลือกใช้งานได้ เช่น เกมส์ต่าง ๆ เครื่องเล่นเป็นชุด ไม้บล็อก รวมถึงวัสดุจากธรรมชาติ

2) จำแนกตามลักษณะของสื่อ สื่อแต่ละชนิดสามารถปรับใช้ได้กับหลายจุดประสงค์ ถ้าจำแนกตามลักษณะขึ้นอยู่กับว่าครูจะเลือกใช้อย่างไรให้เหมาะสม จำแนกได้เป็น 5 ประเภท คือ

2.1) สื่อการเรียนรู้ประเภทวัสดุ

สื่อการเรียนรู้มีความสำคัญกับเด็กมาก ปัจจุบันมีทั้งสื่อสำเร็จรูปและสื่อที่เป็นธรรมชาติ ซึ่งการนำมาใช้ในการเรียนการสอนมีจุดประสงค์แตกต่างกัน ในระหว่างกิจกรรมเด็กจะเรียนรู้อย่างมากจากการกระทำ และสัมผัสสื่อการเรียนรู้ การได้สัมผัสสื่อทำให้เด็กลดความกังวล และเรียนรู้การแก้ปัญหา การใช้สื่อการเรียนรู้จากมากไปหาน้อยมี 5 กลุ่ม คือ

2.1.1) วัสดุแบบมีโครงสร้าง ได้แก่ ของเล่น วัสดุสำเร็จรูปเป็นสื่อที่ครูนำมาใช้มากที่สุด เพราะว่าง่ายและสะดวกกับครูในการจัดเตรียม เช่น ของเล่นที่ตัวสื่อจะจูงใจเด็กทั้งรูปร่าง สี และแบบของสื่อ

2.1.2) วัสดุจัดกระทำ เป็นสื่อที่ใช้กันมากในกิจกรรมสร้างสรรค์เด็กสามารถใช้เล่นและสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเอง เช่น แป้งปั้น สื่อจัดกระทำนี้ต้องมีครูไปมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ข้อดีของสื่อคือ ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้การแก้ปัญหา การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และไม่มั่นใจในตนเอง

2.1.3) วัสดุธรรมชาติ ได้แก่ ต้นไม้ ใบไม้ ดอกไม้ และวัสดุธรรมชาติอื่น ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นสื่อการเรียนรู้ที่นำมาใช้เพื่อสร้างมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ

2.1.4) วัสดุปลายเปิด เป็นกลุ่มวัสดุไม่มีโครงสร้างซึ่งหมายถึง วัสดุที่ให้ประสบการณ์ทางสัมผัสอย่างหลากหลายและผ่อนคลายอารมณ์ ซึ่งเด็กสามารถเรียนรู้การแก้ปัญหาและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ วัสดุปลายเปิด รวมถึงทรัพยากรเปิดด้วย ซึ่งหมายถึง อุปกรณ์ที่เปิดโอกาสให้เกิดการค้นพบตนเอง การสื่อสาร การรับรู้ การตระหนักรู้ในตนเอง ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และสร้างให้เด็กเกิดการคิดหลากหลายทิศทาง ตัวอย่างเช่น แท่งไม้เด็กอาจนำไปเล่นเป็นรถ เป็นโทรศัพท์ได้ เป็นต้น

2.1.5) คอมพิวเตอร์ เป็นวัสดุการเรียนรู้สุดท้ายที่ครูนำมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งอาจเนื่องจากขาดแคลน แต่ที่สำคัญในบางประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่นจะไม่นำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียนอนุบาล จะเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ และวัสดุปลายเปิด สร้างเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการให้กับเด็ก ซึ่งเฟรอบล ดิวอี้ และพิวาเจท์ เห็นว่ามีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กจริง

2.2) สื่อการเรียนรู้ประเภทอุปกรณ์

อุปกรณ์การเรียนรู้ หมายถึง เครื่องเรือน เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียน ซึ่งสำหรับเด็กอนุบาลแล้วอุปกรณ์ทุกชนิดที่เด็กได้สัมผัสแล้วแต่เป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กทั้งสิ้น อุปกรณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยสามารถจำแนกได้ ดังนี้

2.2.1) อุปกรณ์การเรียนรู้ในชั้นเรียนในโรงเรียนอนุบาล อุปกรณ์ทุกชนิดในห้องเรียนมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กทั้งสิ้น และเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องจัดหาและทำให้เป็นสื่อการเรียนรู้ เพราะทุกอย่างรอบตัวเด็กคือการเรียนรู้ของเด็ก

(1) ตุ๊กตาของ หรือชิ้นเก็บของสำหรับเด็กรายบุคคล เด็กปฐมวัยต้องมีตุ๊กตาของเป็นของตนเอง เพราะมีอุปกรณ์หลายอย่างที่เด็กต้องใช้เป็นของตัวเอง เช่น กระเป๋านักเรียน แก้วน้ำ สบู่ แปรงสีฟัน แป้งฝุ่น เป็นต้น สิ่งของต่าง ๆ เหล่านี้เด็กต้องเรียนรู้ที่จะดูแลและจัดเก็บด้วยตนเอง สำหรับเด็กจึงต้องมีขนาดเหมาะสมสำหรับเด็กที่จะใช้เก็บของส่วนตัวด้วยตนเองได้ หยิบง่าย จัดง่าย และสะดวกสำหรับเด็ก ที่สำคัญควรทำสีอ่อนหวานสวยงาม

(2) เก้าอี้ เก้าอี้เด็กต้องมีน้ำหนักเบา แข็งแรง ขนาดความสูงเหมาะกับตัวเด็กสามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวก ต้องการจัดหรือเคลื่อนเก็บ เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ

(3) โต๊ะ ต้องแข็งแรง น้ำหนักเบา สูงประมาณ 20-22 นิ้ว ทำความสะอาดง่าย ขนาดกว้างพอสำหรับจัดวางอุปกรณ์ในการทำงานสำหรับเด็ก การทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

(4) เครื่องเขียน เช่น ดินสอ กบเหลาดินสอ สีแท่ง ยางลบ ต้องจัดเตรียมเป็นชุดสำหรับเด็กแต่ละคน หรือแต่ละกลุ่ม ใช้ในการทำงานร่วมกัน เมื่อต้องเรียนวาดภาพ ชีตเขียนตามจินตนาการของเด็ก สำหรับอุปกรณ์เครื่องเขียนนี้ อาจจัดได้เป็น 2 กรณี คือ กรณีแรก ทางโรงเรียนจัดไว้เป็นกองกลาง อีกกรณีหนึ่ง เด็กจัดมาเป็นส่วนตัว แต่กรณีหลังมักมีปัญหาของหาย แยกแยะกัน โดยเฉพาะอนุบาลเล็ก ๆ แต่เมื่อถึงชั้นอนุบาล 3 เราควรฝึกให้เด็กจัดเตรียมเครื่องเขียนเป็นกระเป๋า ชุดส่วนตัวของตนเอง เพื่อเป็นการเตรียมเด็กสำหรับการสร้างนิสัยการเรียนที่ดีในอนาคต เรื่องความพร้อมที่จะเรียนขีดเขียน

(5) อุปกรณ์ฝึกพ่อน ได้แก่ เสื้อ หมอนอิง เตียงผ้าใบ เป็นต้น ต้องจัดไว้สำหรับให้เด็กได้เล่นพ่อก่อนหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ต้องใช้ เช่น เล่นไปเทียวปิกนิก เล่นบ้าน เล่นนั่งชายหาด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก

(6) โสตทัศนูปกรณ์ ในห้องเรียนควรมีโสตทัศนูปกรณ์ที่สามารถใช้ป็นสื่อในการสอนได้ เช่น วิทยุ เทปบันทึกเสียง โทรทัศน์ เป็นต้น

(7) อุปกรณ์เล่นตามมุม การจัดมุมสำหรับเด็ก ที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางตามความสนใจ ต้องมีอุปกรณ์เล่นเพียงพอ แต่ละชั้นเรียนควรจัดอุปกรณ์สำหรับเล่นตามมุมที่เด็กสามารถนำมาเล่นได้เมื่อถึงชั่วโมงพัก หรือชั่วโมงการเล่นอิสระลักษณะของอุปกรณ์เล่นตามมุมต้องสอดคล้องกับมุมที่จัดขึ้น เช่น มุมบ้านต้องมีอุปกรณ์เครื่องเรือน ภาชนะ และงานครัวต่าง ๆ มุมวิทยาศาสตร์ มีอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ เช่น แวนชวยาย อ่างเลี้ยงปลา ภาชนะปลูกพืช เป็นต้น

(8) เครื่องดนตรี ได้แก่ เปียโน เครื่องดีด สี ดี เป่า เท่าที่โรงเรียนจะหาได้ เพื่อให้เด็กเล่นเคาะ ฟังจังหวะของเสียงดนตรี เมื่อมีกิจกรรมเข้าจังหวะหรือการพ่อก่อน เต้นระบำ ร้องเพลง

(9) อุปกรณ์ศิลปะสร้างสรรค์ ได้แก่ แป้งปั้น ดินน้ำมัน ดินสอสี สีน้ำ กระดาษ กระดาษวาดเขียน ภาพสำหรับระบาย

2.2.2 อุปกรณ์การเรียนรู้อ่างแจ้ง ปฐมวัยเป็นวัยที่มีพลังกายมาก กระซิบกระฉูด เด็กต้องการเล่น ต้องการวิ่ง กระโดด กลิ้ง ล้ม อย่างตั้งใจ การเล่นกลางแจ้งมีความหมายกับเด็กมาก ชั่วโมงเล่นกลางแจ้งเป็นชั่วโมงอิสระอย่างหนึ่ง และจำเป็นที่ครูต้องจัดให้มีขึ้น เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ การทรงตัว การสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ต้องใช้พลังกำลังให้กับเด็ก การเรียนรู้ความหนักเบา

- (1) เครื่องเล่นสนาม เป็นเครื่องเล่นที่สร้างเสริมกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็ก ประกอบด้วย บาร์ไต้ บ้านป็นปาย กระดานลื่น สะพาน ชิงช้า ม้าหมุน เป็นต้น
- (2) อุปกรณ์เล่นน้ำ ประกอบด้วย สบู่ ชัน แปรง ถ้วยตวง
- (3) อุปกรณ์เล่นทราย ประกอบด้วย ช้อนชุด ช้อนตัก แก้วตวงกระป๋องน้ำ
- (4) อุปกรณ์เครื่องเล่นอื่น ๆ ได้แก่ ลูกบอล ลูกโป่งยวบ รถยนต์ เรือ จักรยานยนต์

2.2.3 อุปกรณ์การเรียนรู้สำหรับการประดิษฐ์ ได้แก่ สี กรรไกร เชือกร้อยลูกปัด กาว ลูกคิด รูปทรงเรขาคณิต เป็นต้น

2.2.4 อุปกรณ์ส่งเสริมพัฒนาการเฉพาะด้าน เป็นอุปกรณ์ชุดสำหรับให้เด็กได้ฝึกและมีประโยชน์ต่อพัฒนาการ ได้แก่ ชุดฝึกแต่งกาย ประกอบด้วย ฝึกติดกระดุม ผูกเชือก รูดซิปลู ชุดตัวต่อ ชุดฝึกประสาทสัมผัส เช่น ร้อยลูกปัด

2.2.5 อุปกรณ์เทคโนโลยี การเรียนรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์เทคโนโลยี ไม่แค่เฉพาะคอมพิวเตอร์ แต่รวมถึงเครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ เด็กควรได้รู้ได้สัมผัส เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมปัจจุบัน ในการเรียนคอมพิวเตอร์ สำหรับชั้นอนุบาลนั้น มีประโยชน์ในแง่เด็กได้มีความสุขและความคิดสร้างสรรค์ แต่ในขณะเดียวกัน ครูต้องสร้างเสริมกิจกรรม ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมให้เด็กด้วย

2.2.6 อุปกรณ์การเรียนรู้วิชาการ หมายถึง อุปกรณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น เพื่อการสร้างเสริมความเป็นวิชาการ เช่น ชุดเครื่องเล่นต่อภาพสี เกมการศึกษา เป็นต้น

2.3 สื่อการเรียนรู้ประเภทเครื่องมือเทคโนโลยี

สื่อการเรียนรู้ประเภทเครื่องมือเทคโนโลยีเด็กปฐมวัยเป็นนักสร้างสรรค์ และนักคิดที่เรียนรู้ได้จากการหยิบจับวัสดุจริง วัสดุต่าง ๆ และสถานการณ์จริง ด้วยการค้นหาอย่างอิสระจากการได้รับประสบการณ์และการเล่น ซึ่งในโลกปัจจุบันจะไม่เพียงแต่วัสดุเท่านั้น เทคโนโลยียังเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเรียนรู้ในโลกปัจจุบันของเด็กด้วย สื่อประเภทเทคโนโลยีที่ครูมาใช้กับเด็กปฐมวัยอาจได้แก่ วิทย์ เทปบันทึกเสียง ภาพยนตร์ โทรทัศน์ หรือแม้แต่คอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ เพื่อใช้ในการสนับสนุนการเรียนรู้ ให้เป็นไปอย่างคล่องตัว เช่น ใช้เทปบันทึกเสียงเพื่อเรียนการแสดง การฟังเสียง ฟังเพลง เป็นต้น

2.4 สื่อการเรียนรู้ประเภทแหล่งเรียนรู้

แหล่งการเรียนรู้อาจเป็นบุคคล สถานที่ ธรรมชาติ และชุมชนที่ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้สิ่งที่ต้องการได้ แหล่งเรียนรู้ที่จำแนกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ

2.4.1 แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน

2.4.2 แหล่งการเรียนรู้นอกโรงเรียน

2.4.3 แหล่งการเรียนรู้ด้านสารสนเทศ

2.5 สื่อการเรียนรู้ประเภทเทคนิคการสอน

การสัมผัสเป็นช่องทางพื้นฐานการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย การได้เห็นของจริงจากการได้สัมผัส หยิบ จับ ดู ชิม หรือฟัง กระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กมาก หากสื่อเป็นของจริงจะเรียนรู้ในสิ่งสมบูรณ์ สื่อการเรียนรู้ทุกอย่างช่วยให้เรื่องหรือสาระที่เรียนเป็นรูปธรรม เกิดการเข้าใจง่ายและเป็นจริง นอกจากสื่อการเรียนรู้จะเป็นสิ่งของวัสดุแล้ว สื่อการเรียนรู้ยังหมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูจัดขึ้นด้วย ซึ่งลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ดี ต้องทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เทคนิคเป็นสื่อการสอนที่สำคัญ การใช้เทคนิคที่เหมาะสมสอดคล้องกับความ

สนใจของเด็กจะสร้างให้เกิดความกระตือรือร้น ความอยากในการเรียนรู้ ใครรู้ และรู้ในเรื่องที่เรียน เทคนิคการสอนเด็กที่เป็นเด็กปฐมวัยชอบมาก คือการเล่น ประสบการณ์ตรง และการลงมือปฏิบัติ

2.5.1 การเรียนจากการเล่น การเล่นเป็นกระบวนการประสบการณ์ที่สำคัญ อุปกรณ์สถานที่ และเวลาที่เด็กเล่น เป็นช่วงของการเรียนอย่างมีทศวรรษของเด็ก เด็กได้ค้นหาความคิดของตน ความรู้สึก การระบายออกของความคิด อารมณ์ การแก้ปัญหา การประสบความสำเร็จ และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในขณะที่เล่น สิ่งที่ได้จากการเล่น คือ พัฒนาการทางสติปัญญา ความรู้ความเข้าใจของเด็กที่แทรกซึมอยู่ภายในความคิดของสมองเด็ก ซึ่งการเล่นของเด็กนี้อาจเป็นการเลือกเล่นอย่างอิสระ เลือกของเล่นเองตามที่สนใจ และรวมถึงการเล่นที่มีครูชี้แนะ มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ให้เล่น และกำหนดกิจกรรมให้เล่น เช่น ร้องเพลง การเล่นเกม เป็นต้น

2.5.2 การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ การเรียนรู้ด้วยการสัมผัสธรรมชาติ นอกห้องเรียน เปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาความคิดและเรียนรู้ธรรมชาติ ด้านธรรมชาติไปพร้อมกับการเกิดความระมัดระวังและความคิดสัมผัสที่ถูกต้อง เช่น เด็กรู้น้ำหนักของก้อนหิน ความมั่นคงของต้นไม้ ในขณะที่เรียนรู้ความอบอุ่นของไข่และไข่แมงมุม

2.5.3 การเรียนรู้โดยใช้การลงมือปฏิบัติ เด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้จากการสัมผัสและการกระทำ การเรียนรู้ด้วยการกระทำมาจากแนวคิดทฤษฎีของดิวอี้ ซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้ของเด็กต้องมาจากสิ่งที่เด็กสนใจ เด็กได้กระทำ การเรียนรู้ของเด็กต้องมีกิจกรรมทางกาย มีการใช้ประโยชน์จากสิ่งต่าง ๆ มีการกระตุ้นให้ใช้สติปัญญา และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม สิ่งเหล่านี้จึงสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กได้

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2554 อ้างถึง เต็มศิริ เนาวรังสี, 2551) ได้กล่าวว่า การจัดหาหรือผลิตสื่อการเรียนการสอน สามารถผลิตขึ้นจากวัสดุที่มีอยู่รอบ ๆ ตัวเรา และวัสดุที่มีในท้องถิ่นหรือวัสดุเหลือใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ได้ โดยจัดแบ่งเป็นประเภทดังนี้

1. วัสดุท้องถิ่น

วัสดุท้องถิ่น หมายถึง สิ่งของที่มีอยู่ในท้องถิ่นตามภูมิประเทศ ท้องถิ่นที่อยู่ในภูมิประเทศต่างกันอาจมีวัสดุแตกต่างกันไปบ้าง เช่น ท้องถิ่นภาคเหนือมีใบเมี่ยง ใบตอง เขาสัตว์มากแต่ภาคใต้แถวทะเลมีเปลือกหอย กระจูดปลา ปะการัง เป็นต้น สิ่งต่างๆแม้แต่สิ่งที่เกิดตามธรรมชาติ เช่น ดิน หวาย หิน เหล่านี้ ก็ถือว่าเป็นวัสดุท้องถิ่นได้ ซึ่งวัสดุท้องถิ่นที่ใช้เป็นสื่อสามารถแบ่งเป็นประเภทได้ดังนี้

- 1.1 สิ่งที่ได้จากพืช เช่น ต้น ผล ดอก ใบ ใย เปลือก ราก ก้าน และเมล็ด เป็นต้น
- 1.2 สิ่งที่ได้จากสัตว์ เช่น ตัวสัตว์ หนัง ขน กระจูด ไช้มัน เกี๊ยว เขา ก้างปลา (หอย) ฟัน
- 1.3 สิ่งที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ดิน หิน แร่ น้ำ กรวด หวาย
- 1.4 สิ่งของที่ใช้แล้ว เช่น ขวด กล่อง หลอดยา รูปภาพ หนังสือพิมพ์ ปฏิทิน

2. วัสดุเหลือใช้

วัสดุเหลือใช้ หมายถึง สิ่งของต่าง ๆ ที่ใช้ประโยชน์แล้ว และมีส่วนที่เหลือทิ้งไว้ ส่วนมากเมื่อได้ใช้ประโยชน์จากของสิ่งนั้นแล้ว ก็มักจะทิ้งไปเลย เช่น กลักไม้ขีดไฟ เมื่อใช้ไม้ขีดหมดเราก็โยนกลักของมันทิ้งไป หรือกล่องสบู่ ใช้สบู่หมดก็เอากล่องทิ้งไป ทั้งกลักและกล่องนี้เราเรียกว่า วัสดุเหลือใช้ มีสิ่งของต่าง ๆ อีกมากมายที่เราได้ใช้แล้ว ก็มีไม่ต้องการใช้ เราก็กองมันไป แต่ภายหลังปรากฏว่า วัสดุเหลือใช้เหล่านี้ อาจนำมาทำประโยชน์อย่างอื่นได้ และสามารถนำมาเป็นสื่อ การเรียนของเด็กได้

ด้วยครูอนุบาล พี่เลี้ยง หรือผู้ดูแลเด็ก จึงรวบรวมวัสดุเหลือใช้ต่าง ๆ และคิดหาวิธีใช้วัสดุเหลือใช้ เหล่านี้ เป็นสื่อการสอนเด็ก

3. วัสดุทำขึ้นเอง

วัสดุทำขึ้นเองนั้น คือวัสดุที่จัดทำขึ้น เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียน อาจทำขึ้นจากวัสดุท้องถิ่น หรือวัสดุเหลือใช้ บางทีวัสดุทำขึ้นเองนี้ นอกจากใช้เป็นสื่อการสอนได้ เรียนได้ เล่นได้ ยังนำมาใช้ประโยชน์ ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย ซึ่งครูจะต้องพิจารณา สื่อภายในห้องเรียนว่ามีสิ่งใดที่ต้องคิดประดิษฐ์สร้างสรรค์ ให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ครูอาจจะทำสื่อขึ้นเอง เพื่อประหยัดงบประมาณ และค่าใช้จ่าย เช่น การจัดทำป้ายนิเทศ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ ดังนั้น เทคนิคงาน กระดาษ เช่น การพับ การตัดกระดาษ จึงเป็นสิ่งที่ครูต้องจัดทำขึ้นเอง นอกจากนี้กิจกรรมการเล่น กลางแจ้ง ครูอาจทำลูกบอลจากกระดาษหนังสือพิมพ์ให้เด็กเล่นแทนลูกบอลพลาสติกก็ได้ หรือครูใช้ของ จดหมายทำเป็นหุ่นของจดหมายประกอบการเล่านิทาน เป็นต้น

4. วัสดุซื้อมาราคาถูก

ในสถานศึกษาของเด็กปฐมวัย ย่อมใช้วัสดุประเภทต่าง ๆ อยู่ไม่น้อยเพื่อเป็นสื่อในการ สอนของครูและเป็นสื่อในการเรียนของเด็ก วัสดุการเรียนบางอย่างจำเป็นต้องซื้อหาและใช้เป็นจำนวนมาก ในสถานศึกษา ครูอนุบาล พี่เลี้ยงเด็ก หรือผู้ดูแลเด็กควรระมัดระวังในการใช้จ่ายด้วย ถ้ารู้จักซื้อ รู้จักจัดหาสิ่งของที่ใช้ทดแทนกันได้ จะประหยัดงบประมาณ ทั้งได้วัสดุที่ต้องการใช้เป็นจำนวนมากขึ้น และอาจนำเงินที่เหลือ ไปซื้อวัสดุอื่นที่ต้องการใช้ได้อีก

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย สามารถจัดหาวัสดุ ในการผลิตสื่อได้จากสิ่งที่มีอยู่รอบ ๆ ตัวเรา ซึ่งอาจสรุปประเภทของสื่อการสอนได้ดังนี้ 1. สื่อการสอน จากวัสดุในท้องถิ่น คือ สิ่งของที่มีอยู่ในท้องถิ่นตามภูมิประเทศหรือภูมิประเทศนั้น ๆ 2. สื่อการสอนจาก วัสดุเหลือใช้ คือ สิ่งของต่าง ๆ ที่ใช้ประโยชน์แล้วและมีส่วนที่เหลือทิ้งไว้ 3. สื่อการสอนจากวัสดุที่จัดทำ ขึ้นเอง คือ วัสดุที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียน และ 4. วัสดุซื้อมาราคาถูก คือ วัสดุการเรียนบางอย่าง จำเป็นต้องซื้อหาและใช้เป็นจำนวนมาก และมีราคาไม่สูงมากนัก ซึ่งสื่อแต่ละประเภทที่ผลิตขึ้นเพื่อนำมาใช้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

6.6 หลักการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

กนกกร บุชยกนิษฐ์ และคณะ (2550: 42-43) กล่าวถึงการเลือกสื่อ ไว้ดังนี้

1) มีความปลอดภัย สื่อที่จะสร้างขึ้นหรือเลือกให้เด็ก ครูควรคำนึงถึงความปลอดภัยเป็น อันดับแรก

- 1.1) ต้องทำด้วยวัสดุที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อเด็ก
- 1.2) พื้นผิวของวัตถุเรียบ
- 1.3) ขนาดและน้ำหนักเหมาะสม
- 2) คำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กได้รับ
  - 2.1) ใ้เด็กอยากกรู้อยากเห็น
  - 2.2) กระตุ้นพัฒนาการ
  - 2.3) ประโยชน์ที่มีต่อกล้ามเนื้อและการเคลื่อนไหว

- 3) ความประหยัด
  - 3.1) เงิน ค่าใช้จ่ายในการผลิตไม่สูงเกินไป
  - 3.2) ประหยัดในแง่ของวัสดุ
- 4) ด้านประสิทธิภาพ
  - 4.1) ใช้ได้หลายอย่าง หลายโอกาส
  - 4.2) ให้เด็กได้ประสบการณ์ตรง

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2554 อ้างถึง เต็มศิริ เนาวรังสี, 2551) กล่าวถึงหลักการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ว่า การเลือกสื่อการสอนควรมีหลักในการเลือกสื่อที่ใช้สอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับจุดประสงค์ของเนื้อหาวิชา และความสนใจของผู้เรียน เสนอแนวทางในการเลือกสื่อการสอนไว้ดังนี้

- 1) พิจารณาว่า สื่อนั้นมีความสัมพันธ์กับเรื่องและเนื้อหาอย่างน้อยเพียงใด ตรงกับจุดมุ่งหมายหรือไม่ เนื้อหาของสารในสื่อ นั้นถูกต้องสมบูรณ์หรือไม่
- 2) ผู้รับสารจะได้อะไรมากจากสื่อ และได้มากน้อยแค่ไหน ได้ผลตรงข้ามหรือเปล่า ในการใช้สื่อควรคำนึงถึงผลตรงข้ามที่อาจจะเกิดขึ้น จึงควรมีการศึกษาถึงลักษณะเฉพาะของกลุ่มเป้าหมายที่รับสารและให้มีการทดลองใช้และติดตามผลด้วย
- 3) สื่อต้องช่วยเสริมสร้างความคิด เช่น ให้แนวคิดหลาย ๆ ด้าน เสนอทางแก้ปัญหาหลาย ๆ ทาง
- 4) สื่อควรให้ข้อมูลทั้งทางบวกและทางลบ ให้ผู้รับตัดสินใจเองแต่อาจมีกลุ่มเป้าหมาย บ่งกลุ่มที่ไม่เหมาะสม จำเป็นต้องให้ข้อมูลด้านเดียวไม่ต้องเปรียบเทียบตัดสินใจอีก
- 5) พิจารณาเทคนิคการผลิตสื่อหรือทำสื่อ นั้นว่าดีพอหรือไม่ เช่น ในเรื่องของแสง สี ขนาด สัดส่วน ความใกล้เคียงกับความจริง
- 6) สื่อควรใช้แก้ปัญหาพื้นฐานของประเทศด้วย เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือความมั่นคง
- 7) สื่อที่สร้างหรือใช้ควรมีหลักการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการทางกาย ความมั่นคง ความปลอดภัย ความเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม การยกย่องนับถือความเป็นตัวของตัวเอง และความสำเร็จในชีวิต
- 8) สื่อ นั้นต้องเหมาะสมกับวัย เพศ ระดับความรู้ของผู้รับสาร หรือคำนึงถึงพื้นฐานประสบการณ์ของผู้รับสาร
- 9) เลือกใช้สื่อชนิดที่เข้าถึงและเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งใช้ภาษาที่กลุ่มเป้าหมาย เข้าใจง่าย
- 10) สื่อที่ใช้ควรเป็นสถานการณ์ปัจจุบัน และให้มีผลตอบสนองที่เป็นแนวเสริมอย่างรวดเร็ว ต่อกลุ่มเป้าหมาย หรือทันต่อเหตุการณ์และความก้าวหน้า
- 11) ควรเป็นสื่อที่ให้ผู้รับ รับรู้ได้โดยประสาททั้ง 5 ให้มากที่สุด
- 12) ควรนำศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม บุคลากร องค์กร หรือทรัพยากรต่าง ๆ ในท้องถิ่น นั้นมาใช้เป็นสื่อให้มากที่สุด
- 13) ลักษณะของสื่อต้องน่าสนใจ และใช้คุ้มค่า

การเลือกใช้สื่อเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการสอนมากที่สุด ครูต้องเลือกสื่อที่มีคุณภาพเหมาะสมกับวัย ความสามารถและความสนใจของเด็ก โดยเฉพาะสื่อที่เป็นของจริงหรือเป็นรูปธรรม ทำ

ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและการกระตือรือร้นที่จะเรียนมากขึ้น นอกจากนี้ในการเลือกสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย ควรเลือกให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก เช่น เด็กเล็กกล่อมเนื้อมือ ยังพัฒนาไม่เต็มที่เท่าที่ควร ดังนั้นวัสดุที่ใช้จึงควรมีขนาดใหญ่พอที่เด็กจะจับได้ถนัดและก็ไม่ควรจะใหญ่เกินไป หรือเล็กจนเด็กหยิบจับไม่ถนัดนั่นเอง ควรมีขนาดเหมาะสมที่เด็กจะหยิบหรือย้ายไปมาด้วยตนเองได้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย สามารถสรุปแนวทาง ในการเลือกสื่อการสอนได้ดังนี้ 1. มีความปลอดภัย ซึ่งควรคำนึงถึงเป็นอันดับแรก 2. ประโยชน์ที่เด็ก จะได้รับจากสื่อ นั้น ๆ 3. ความประหยัด และ 4. ประสิทธิภาพของสื่อในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้นการเลือกใช้สื่อในการสอนของครูปฐมวัยต้องเลือกสื่อที่มีคุณภาพเหมาะสมกับวัยและความสามารถ ความสนใจของเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กแต่ละคนอย่างเต็มศักยภาพ ในงานวิจัยครั้งนี้ได้นำ ความรู้เรื่องหลักการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งมีแนวทาง 4 ข้อ ดังนี้ 1. มีความปลอดภัย 2. ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับจากสื่อ นั้น ๆ 3. ความประหยัด และ 4. ประสิทธิภาพของสื่อ มาบรรจุใน หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ ให้ความรู้แก่ครูปฐมวัยที่เข้ารับการฝึกอบรม

6.7 การใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2554 อ้างถึง เต็มศิริ เนาวรังสี, 2551) ได้กล่าวถึง การใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยว่าควรมีการพิจารณาเลือกสื่อมาใช้ประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กนั้น ควรใช้สื่อเป็นของจริง หรือสื่อจากธรรมชาติ นอกจากนี้สื่อที่นำมาใช้ควรเป็นสิ่งที่ อยู่ใกล้ตัวเด็ก ปลอดภัย และสามารถนำมาพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ได้ครบทุกด้าน ซึ่งควรเน้นของจริง ให้มากที่สุด

กนกกร บุชยกนิษฐ์ และคณะ (2550: 41) การใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อให้ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการใช้สื่อ ควรปฏิบัติดังนี้

- 1) สร้างความพร้อมและเร้าความสนใจให้เด็กก่อนการจัดกิจกรรมทุกครั้ง
- 2) ใช้สื่อตามลำดับขั้นของแผนการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้
- 3) ควรอยู่ด้านข้างหรือด้านหลังของสื่อที่ใช้ ไม่ควรยืนหันหลังให้เด็ก
- 4) ไม่ควรให้เด็กเห็นสื่อหลาย ๆ ชนิดพร้อมกัน ควรเก็บให้มิดชิดและเก็บทันทีที่ใช้สื่อ นั้น

เสร็จแล้ว

5) เปิดโอกาสให้เด็กได้ร่วมกิจกรรมในการใช้สื่อ นั้น ทั้งนี้ ต้องให้เป็นไปตามข้อตกลงและ เป็นไปอย่างทั่วถึง ไม่ควรให้โอกาสคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ ควรมีการหมุนเวียนและดูแลอย่างทั่วถึง

6) ควรสังเกต หรือให้ความสนใจคำถาม คำพูดของเด็กขณะใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรม และหากมีคำถาม คำพูด หรือองค์ความรู้ใดที่เกิดขึ้น ครูควรบันทึกไว้เป็นข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุง หรือพัฒนาสื่อ หรือกิจกรรมในโอกาสต่อไป

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การใช้สื่อการสอนที่ดีที่สามารถถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ ทัศนคติ แนวคิด และทักษะสำหรับครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยในการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมาย การวางแผนสร้างสื่อการสอน หรือการปรับปรุงสื่อการสอนให้มีประสิทธิภาพ

สำหรับงานวิจัยนี้ กำหนดให้ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับความรู้ มีทักษะในการผลิตสื่อ และ มีความพึงพอใจในการฝึกอบรม โดยเนื้อหาที่จัดใส่ในหลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ ความหมายและความสำคัญ

ประโยชน์ของสื่อ ประเภทของสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย การเลือกสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย การใช้สื่อ และการผลิตสื่อ

7. ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้

7.1 ความหมายของความรู้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 (2555 อ้างถึง ประภาเพ็ญ สุวรรณ อ้างถึง อักษร สวัสดิ์ 2542, 26) ได้ให้คำอธิบายว่า ความรู้ เป็นพฤติกรรมขั้นต้นที่ผู้เรียนรู้เพียงแต่เกิดความจำได้ โดยอาจจะเป็นการนึกได้หรือโดยการมองเห็น ได้ยิน จำได้ ความรู้ในขั้นนี้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ โครงสร้าง และวิธีแก้ไขปัญหา ส่วนความเข้าใจอาจแสดงออกมาในรูปของทักษะด้าน "การแปล" ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการเขียนบรรยายเกี่ยวกับข่าวสารนั้น ๆ โดยใช้คำพูดของตนเอง และ "การให้ความหมาย" ที่แสดงออกมาในรูปของความคิดเห็นและข้อสรุป รวมถึงความสามารถในการ "คาดคะเน" หรือการคาดหมายว่าจะเกิดอะไรขึ้น

วิจารณ์ พานิช (มปป) ได้ให้นิยามคำว่า "ความรู้" ว่ามีความหมายหลายนัยและหลายมิติ ดังนี้

ความรู้ คือ สิ่งที่เมื่อนำไปใช้ จะไม่หมด หรือสึกหรอ แต่จะยิ่งงอกเงย หรืองอกงามขึ้น

ความรู้ คือ สารสนเทศที่นำไปสู่การปฏิบัติ

ความรู้ เป็นสิ่งที่คาดเดาไม่ได้

ความรู้ เกิดขึ้น ณ จุดที่ต้องการใช้ความรู้นั้น

ความรู้ เป็นสิ่งที่ขึ้นกับบริบท และกระตุ้นให้เกิดขึ้น โดยความต้องการ

จากความหมายที่นักการศึกษาหลาย ๆ ท่านกล่าวมา ความรู้ หมายถึง ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และรายละเอียดของเรื่องราวและการกระทำต่าง ๆ ที่บุคคลได้ประสบมาและเก็บสะสมไว้เป็นความจำที่สามารถถ่ายทอดต่อ ๆ ไปได้ และสามารถวัดความรู้ได้โดยการระลึกถึงเรื่องเหล่านั้นแล้วแสดงออกมาในงานวิจัยครั้งนี้ได้จัดทำหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ เพื่อให้ความรู้แก่ครูปฐมวัยที่เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัย

7.2 ระดับของความรู้

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2549) ได้จำแนกระดับของความรู้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระดับ คือ

1) ความรู้เชิงทฤษฎี (Know-What) เป็นความรู้เชิงข้อเท็จจริง รู้อะไร เป็นอะไร จะพบในผู้ที่สำเร็จการศึกษามาใหม่ ๆ ที่มีความรู้ โดยเฉพาะความรู้ที่จำมาได้จากความรู้ชัดแจ้งซึ่งได้จากการได้เรียนมาแต่เวลาทำงานก็จะไม่มั่นใจมักจะปรึกษาผู้อื่นก่อน

2) ความรู้เชิงทฤษฎีและเชิงบริบท (Know-How) เป็นความรู้เชื่อมโยงกับโลกของความเป็นจริงภายใต้สภาพความเป็นจริงที่ซับซ้อนสามารถนำเอาความรู้ชัดแจ้งที่ได้มาประยุกต์ใช้ตามบริบทของตนเองได้ มักพบในคนที่ทำงานไปหลาย ๆ ปีจนเกิดความรู้ฝังลึกที่เป็นทักษะหรือประสบการณ์มากขึ้น

3) ในระดับที่อธิบายเหตุผล (Know-Why) เป็นความรู้เชิงเหตุผลระหว่างเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ผลของประสบการณ์แก้ปัญหาที่ซับซ้อนและนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นเป็นผู้ทำงานมาระยะหนึ่งแล้วเกิดความรู้ฝังลึกสามารถถอดความรู้ฝังลึกของตนเองมาแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นหรือถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้พร้อมทั้งรับเอาความรู้จากผู้อื่นไปปรับใช้ในบริบทของตนเองได้

4) ความรู้ในระดับคุณค่าความเชื่อ (Care-Why) เป็นความรู้ในลักษณะของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ขับเคลื่อนมาจากภายในตนเองจะเป็นผู้ที่สามารถสกัด ประมวล วิเคราะห์ความรู้ที่ตนเองมีอยู่กับความรู้ที่ตนเองได้รับมาสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ เช่น สร้างตัวแบบหรือทฤษฎีใหม่หรือนวัตกรรมขึ้นมาใช้ในการทำงานได้

วิจารณ์ พานิช (มปป) ได้กล่าวถึงระดับของความรู้มี 4 ระดับ คือ know-what, know-how, know-why และ care-why

1. know-what เป็นความรู้เชิงทฤษฎีล้วนๆ เปรียบเสมือนความรู้ของผู้จบปริญญาหมาดๆ เมื่อนำเอาความรู้เหล่านี้ไปใช้งานก็จะได้ผลบ้างไม่ได้ผลบ้าง

2. know-how เป็นความรู้ที่มีทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงบริบทเปรียบเสมือนความรู้ของผู้จบปริญญา และมีประสบการณ์การทำงานระยะหนึ่ง เช่น 2-3 ปี ก็จะมีความรู้ในลักษณะที่รู้จักปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อม หรือบริบท

3. know-why เป็นความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผลได้ว่าทำไมความรู้ นั้น ๆ จึงใช้ได้ผลในบริบทหนึ่ง แต่ใช้ไม่ได้ผลในอีกบริบทหนึ่ง

4. care-why เป็นความรู้ในระดับคุณค่า ความเชื่อ ซึ่งจะเป็นแรงขับเคลื่อนมาจากภายในจิตใจ ให้ต้องกระทำสิ่งนั้น ๆ เมื่อเผชิญสถานการณ์

ณัฐพงษ์ พลาลพ (2553) กล่าวถึง การเรียนรู้ตามทฤษฎีของบลูมไว้ว่า การจำแนกการเรียนรู้ตามทฤษฎีของบลูม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย โดยด้านพุทธิพิสัย มีรายละเอียดดังนี้

พุทธิพิสัย (Cognitive Domain)

พฤติกรรมด้านสมองเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับสติปัญญา ความรู้ ความคิด ความเฉลียวฉลาดความสามารถในการคิดเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นความสามารถทางสติปัญญา พฤติกรรมทางพุทธิพิสัย 6 ระดับ ได้แก่

1.1 ความรู้ความจำ ความสามารถในการเก็บรักษามวลประสบการณ์ต่าง ๆ จากการที่รับรู้ไว้และระลึกสิ่งนั้นได้

1.2 ความเข้าใจ เป็นความสามารถในการจับใจความสำคัญของสื่อ และสามารถแสดงออกมาในรูปของการแปลความ ตีความ หรือขยายความ

1.3 การนำความรู้ไปใช้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆได้

1.4 การวิเคราะห์ ผู้เรียนสามารถคิด แยกแยะ หรือวิเคราะห์เรื่องราวสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญได้

1.5 การสังเคราะห์ ความสามารถในการที่ผสมผสานส่วนย่อย ๆ เข้าเป็นเรื่องราวเดียวกันอย่างมีระบบ เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่สมบูรณ์และดีกว่าเดิม

1.6 การประเมินค่า เป็นความสามารถในการตัดสิน หรือสรุปเกี่ยวกับคุณค่าของสิ่งต่างๆออกมาในรูปของคุณธรรมอย่างมีกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม

ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม 4 ระดับ คือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำความรู้ไปใช้ และการประเมินค่า

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ระดับความรู้สามารถจำแนกได้เป็น 4 ระดับ 1) ความรู้เชิงทฤษฎี เป็นความรู้เชิงข้อเท็จจริงเป็นความรู้ชัดแจ้งซึ่งได้จากการได้เรียนมา 2) ความรู้เชิงทฤษฎีและเชิงบริบท เป็นความรู้เชื่อมโยงกับโลกของความเป็นจริงภายใต้สภาพความเป็นจริงที่ซับซ้อนสามารถมาประยุกต์ใช้ตามบริบทของตนเองได้ 3) ในระดับที่อธิบายเหตุผล เป็นความรู้เชิงเหตุผลผลของประสบการณ์แก้ปัญหาที่ซับซ้อนจะถูกนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นและไปปรับใช้ในบริบทของตนเองได้ 4) ความรู้ในระดับคุณค่าความเชื่อ เป็นความรู้ในลักษณะของความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ที่ซับซ้อนมาจากภายในตนเอง ในงานวิจัยครั้งนี้ได้วัดความรู้ในระดับคุณค่าความเชื่อของครูปฐมวัย เป็นการวัดความรู้ในลักษณะของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่วิเคราะห์ความรู้ที่ตนเองมีอยู่กับความรู้ที่ตนเองได้รับมาสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ หลังการฝึกอบรม เรื่อง สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

7.3 การวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้

ไพศาล หวังพานิช (2526: 96 - 104) ได้กล่าวว่า การวัดความรู้เป็นการวัดความสามารถในการระลึกเรื่องราวข้อเท็จจริง หรือประสบการณ์ต่าง ๆ หรือเป็นการวัดการระลึกประสบการณ์เดิมที่บุคคลได้รับคำสอน การบอกกล่าว การฝึกฝนของผู้สอน รวมทั้งจากตำราจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้วยคำถามวัดความรู้ แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

1) ถามความรู้ในเนื้อเรื่องเป็นการถามรายละเอียดของเนื้อหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของเรื่องราวทั้งหลาย ประกอบด้วยคำถามประเภทต่าง ๆ เช่น ศัพท์ นิยม กฎ ความจริง หรือรายละเอียดของเนื้อหาต่าง ๆ

2) ถามความรู้ในวิธีการดำเนินการเป็นการถามวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ตามแบบแผน ประเพณี ขั้นตอนของการปฏิบัติงานทั้งหลาย เช่น ถามระเบียบแบบแผน ลำดับขั้น แนวโน้มการจัดประเภทและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ

3) ถามความรู้รวบยอด เป็นการถามความสามารถในการจดจำข้อสรุปหรือหลักการของเรื่องที่เกิดจากการผสมผสานหลักขณะรวม เพื่อรวบรวมและย่อลงมาเป็นหลัก หรือหัวใจของเนื้อหานั้น

จำนง พรายแถมแซ (2535: 24-29) กล่าวว่า การวัดความรู้ในส่วนมากนิยมใช้แบบทดสอบซึ่งแบบทดสอบนี้เป็นเครื่องมือประเภทข้อเขียนที่นิยมใช้กันทั่ว ๆ ไป แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1) แบบอัตนัย หรือแบบความเรียง โดยให้เขียนตอบเป็นข้อความสั้น ๆ ไม่เกิน 1-2 บรรทัด หรือเป็นข้อ ๆ ตามความเหมาะสม

2) แบบปรนัย แบ่งเป็น

2.1) แบบเติมคำ หรือเติมข้อความให้สมบูรณ์ แบบทดสอบนี้เป็นการวัดความสามารถในการหาคำ หรือข้อความมาเติมลงในช่องว่างของประโยคที่กำหนดให้ถูกต้องแม่นยำ โดยไม่มีคำตอบใด ขึ้นนำมาก่อน

2.2) แบบถูก - ผิด แบบทดสอบนี้วัดความสามารถในการพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ว่าถูกหรือผิด ใช่หรือไม่ใช่ จากความสามารถที่เรียนรู้มาแล้ว โดยจะเป็นการวัดความจำและความคิดในการออกแบบทดสอบควรต้องพิจารณาถึงข้อความจะต้องชัดเจน ถูกหรือผิดเพียงเรื่องเดียวสั้นกะทัดรัด ได้ใจความ และไม่ควรใช้คำปฏิเสธซ้อน

2.3) แบบจับคู่ แบบทดสอบนี้เป็นลักษณะการวางข้อเท็จจริง เงื่อนไข คำ ตัวเลข หรือสัญลักษณ์ไว้ 2 ด้านขนานกัน เป็นแถวตั้ง 2 แถว แล้วให้อ่านดูข้อเท็จจริงในแถวตั้งด้านหนึ่งว่ามีความเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในอีกแถวตั้งหนึ่ง โดยทั่วไปจะกำหนดให้ตัวเลือกในแถวตั้งด้านหนึ่งน้อยกว่าอีกด้านหนึ่ง เพื่อให้ได้ใช้ความสามารถในการจับคู่มากขึ้น

2.4) แบบเลือกตอบ ข้อสอบแบบนี้เป็นข้อสอบที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน เนื่องจากสามารถวัดได้ครอบคลุมจุดประสงค์และตรวจให้คะแนนได้แน่นอน ลักษณะของข้อสอบประกอบด้วยส่วนข้อคำถามและตัวเลือก โดยตัวเลือกจะมีตัวเลือกที่เป็นตัวถูก และตัวเลือกที่เป็นตัวลวง ผู้เขียนข้อสอบต้องมีความรู้ในวิชานั้นอย่างลึกซึ้ง และรู้วิธีการเขียนข้อสอบ โดยมีข้อควรพิจารณา คือ ในส่วนข้อคำถามต้องชัดเจนเพียงหนึ่งเรื่อง ภาษาที่ใช้กะทัดรัดเหมาะสมกับระดับของผู้ตอบ ไม่ใช่คำปฏิเสธหรือปฏิเสธซ้อนกันและไม่ควรถามคำถามแบบท่องจำ และในส่วนตัวเลือกควรมีคำตอบถูกเพียงคำตอบเดียวที่มีความกะทัดรัดไม่ชี้นำหรือแนะคำตอบ มีความเป็นอิสระจากกันมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเรียงตามลำดับตามปริมาณหรือตัวเลข ตัวลวงต้องมีความเป็นไปได้และกำหนดจำนวนตัวเลือก 4 หรือ 5 ตัวเลือก

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2540 : 99) กล่าวว่า การวัดความรู้เป็นการวัดความสามารถของบุคคลในการระลึกรู้ถึงเรื่องราว หรือสิ่งที่เคยเรียนมาแล้วซึ่งคำถามที่ใช้ในระดับนี้ คือความจำ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การวัดความรู้แบ่งออก 2 ชนิด คือ 1) แบบอัตนัย หรือแบบความเรียง โดยให้เขียนตอบเป็นข้อความสั้นๆ ไม่เกิน 1-2 บรรทัด 2) แบบปรนัย แบ่งเป็น (1) แบบเติมข้อความให้สมบูรณ์ (2) แบบถูก - ผิด เป็นการพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ว่าถูกหรือผิด ใช่หรือไม่ใช่ จากความสามารถที่เรียนรู้มาแล้ว (3) แบบจับคู่ เป็นลักษณะการวางข้อเท็จจริง (4) แบบเลือกตอบนิยมใช้ในปัจจุบัน เพราะสามารถวัดได้ครอบคลุมจุดประสงค์และตรวจให้คะแนนได้แน่นอน

สำหรับงานวิจัยนี้ กำหนดการวัดความรู้ของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการเข้ารับการฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” แบบปรนัยโดยใช้คำถาม – ตอบ ที่มีตัวเลือก 4 ข้อ คือ ก. ข. ค. และ ง. และเกณฑ์การให้คะแนนจะพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ว่าถูกหรือผิด ใช่หรือไม่ใช่ จากความรู้ที่ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับในการเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

8. ความสามารถด้านการปฏิบัติ

8.1 ความหมายของความสามารถ

มหาวิทยาลัยนเรศวร (2552) ความสามารถ คือ สมรรถภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งบุคคลจะมีความสามารถในงานด้านใดได้จะต้องมีความรู้ในงาน มีทักษะ หรือประสบการณ์จากการปฏิบัติจริงในงาน จึงต้องเป็นผู้ที่มีใจใฝ่เรียนรู้ ฝึกฝนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงงานอยู่ตลอดเวลา รู้จักพัฒนาความคิดของตน ไม่ยึดติด ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวได้

ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม (2550) ความสามารถ หมายถึง ความชำนาญในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ให้เป็นผลสำเร็จได้ดียิ่งกว่าผู้มีโอกาสเท่า ๆ กัน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าความสามารถ คือ ทักษะหรือสมรรถภาพของบุคคลในการปฏิบัติงาน และมีการประเมินตนเองและบุคคลอื่น ซึ่งเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่สืบเนื่องมาจากการเรียนรู้ การมีเจตคติที่ดีซึ่งจะส่งผลให้บุคคลมีทักษะที่ดีด้วย งานวิจัยครั้งนี้ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ เพื่อเสริมสร้างทักษะความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ของครูปฐมวัยให้มีความชำนาญมากยิ่งขึ้น

8.2 การทดสอบประสิทธิภาพในการผลิตสื่อ

การทดสอบประสิทธิภาพในการผลิตสื่อ หมายถึง การตรวจสอบคุณภาพของสื่อการสอน ในส่วนที่เกี่ยวกับความสวยงาม ขนาด รูปร่าง สี สัน ความปราณีต ความปลอดภัย ความคงทนถาวร และราคาเยา เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของสื่อที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัยไม่ว่าจะเป็นสื่อเดี่ยว หรือว่าสื่อผสม โดยประเด็นที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ มีทั้งหมด 9 ประเด็น ซึ่งเป็นคุณภาพพื้นฐานของสื่อการสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2548 : 529-530) มีดังนี้

- 1) ความสวยงาม สื่อที่ผลิตจะต้องสวยสะอาดตาเด็กปฐมวัย ชวนให้หยิบให้เล่น
  - 2) ขนาด ขนาดของสื่อที่ผลิตจะต้องมีขนาดใหญ่พอที่เด็กปฐมวัยจะมองเห็นได้ชัดเจน
  - 3) รูปร่าง สื่อที่ผลิตต้องมีรูปร่างเหมาะสมเหมือนจริง เพื่อสร้างมนต์ที่ถูกต้อง
  - 4) สี สัน สี สันของสื่อที่ผลิต ควรมีสีสันสมจริงตามธรรมชาติ และสีที่ใช้ต้องไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อเด็กปฐมวัย
  - 5) ความประณีต สื่อที่ผลิตจะต้องมีการออกแบบด้วยความประณีต เพื่อสร้างมาตรฐานที่ดีงามต่อจิตใจของเด็ก
  - 6) ความปลอดภัย สื่อที่ผลิตสำหรับเด็กปฐมวัยจะต้องมีความปลอดภัย ไม่ล่อแหลมเป็นพิษเป็นภัยต่อเด็ก
  - 7) มีความคงทนถาวร สื่อต้องมีความมันคงถาวร เพื่อให้ใช้งานได้นาน
  - 8) ราคาเยา สื่อที่ผลิตขึ้นมามีการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า และใช้ได้ยาวนาน
  - 9) ใช้ง่าย มีการผลิตสื่อที่ง่ายต่อการใช้งาน ทั้งที่เป็นการใช้ของครูและเด็กปฐมวัย
- ภัสสรินทร์ ภาภูมิ (2553) ได้กล่าวว่า หมายถึง การวัดผลสื่อการเรียนการสอนมาตีความหมาย (Interpretation) และตัดสินคุณค่า (Value Judgment) เพื่อที่จะรู้ว่าสิ่งนั้นทำหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้แค่ไหน มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใด มีลักษณะถูกต้องตามที่ต้องการหรือไม่ประการใด

การตรวจสอบโครงสร้างภายในสื่อ (Structural) ด้านลักษณะสื่อการเรียนการสอนมีดังนี้

- 1) ลักษณะเฉพาะตามประเภทของสื่อ
- 2) มาตรฐานการออกแบบ (Design Standards)
- 3) มาตรฐานทางเทคนิควิธี (Technical Standards)
- 4) มาตรฐานความงาม (Aesthetic Standards)

ผู้ตรวจสอบลักษณะสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ นักสันทนศึกษา นักเทคโนโลยีการศึกษา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การตรวจสอบคุณภาพการผลิตสื่อการสอนที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยจะใช้เป็นเกณฑ์พื้นฐาน 9 ประเด็น ในการประเมินความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ มีดังนี้ 1. ความสวยงาม 2. ขนาด 3. รูปร่าง 4. สี สัน 5. ความประณีต 6. ความปลอดภัย 7. มีความคงทนถาวร 8. ราคาเบา 9. ใช้ง่าย ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ได้ตรวจสอบคุณภาพการผลิตสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้เป็นเกณฑ์พื้นฐาน 9 ประเด็น ในการประเมินความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ มีดังนี้ 1. ความสวยงาม 2. ขนาด 3. รูปร่าง 4. สี สัน 5. ความประณีต 6. ความปลอดภัย 7. มีความคงทนถาวร 8. ราคาเบา และ 9. ใช้ง่าย

8.3 การวัดผลการปฏิบัติ

เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์ และสมประสงค์ เสนารัตน์ (2553) ได้กล่าวถึง ความหมายของการวัดการปฏิบัติโดยนักการศึกษาและนักจิตวิทยาไว้หลายท่านดังนี้

เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์ และสมประสงค์ เสนารัตน์ (2553 อ้างถึง สุวิมล ว่องวานิช, 2546: 246) ได้ให้ความหมายของการวัดการปฏิบัติว่าเป็นการวัดการปฏิบัติเป็นการวัดที่ครอบคลุมทักษะการปฏิบัติ (Practical or Manual Skills) โดยมีจุดสำคัญอยู่ที่พฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นเป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในรูปของการปฏิบัติโดยสิ่งเร้าที่นำเสนออาจเป็นภาษาหรือไม่ใช่ภาษาก็ได้

ไพศาล หวังพานิช (2526: 89) ให้ความหมายไว้ว่า การวัดการปฏิบัติ คือ ความสามารถในการปฏิบัติที่ให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมตรงออกมาด้วยการกระทำ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติเป็น ความสามารถในการผสมผสานหลักการวิธีการต่าง ๆ ที่ได้รับการฝึกฝนมาให้ปรากฏออกมาเป็นทักษะของผู้เรียน

เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์ และสมประสงค์ เสนารัตน์ (2553 อ้างถึง เฝียน ไชยสร, 2529: 37) ให้ความหมายของการวัดการปฏิบัติว่า เป็นการวัดความสามารถของบุคคลในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยบุคคลนั้นได้ลงมือปฏิบัติ การจัดกระทำ มีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับสิ่งที่อยู่ในลักษณะของรูปธรรม โดยทางกาย หรือรับรู้ประสาทสัมผัส

เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์ และสมประสงค์ เสนารัตน์ (2553 อ้างถึง สุนันท์ ศลโกสม, 2529: 68) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวัดการปฏิบัติ ส่วนใหญ่จะวัดจากการทดสอบโดยวิธีการสร้างสถานการณ์จำลอง และการกำหนดงานให้ ซึ่งต้องพิจารณาทั้งผลงาน และวิธีการปฏิบัติ (Product and Procedure)

จากความหมายที่นักการศึกษาและจิตวิทยาหลาย ๆ ท่านกล่าวมานั้นพอจะสรุปความหมายของการวัดการปฏิบัติได้ว่าเป็นการวัดพฤติกรรมที่เป็นทักษะของผู้สอบ ซึ่งทักษะนี้จะรวมทั้งความสามารถด้านสมอง หรือไม่ใช่ด้านสมองก็ได้ และการวัดทักษะดังกล่าวทำได้ โดยให้ผู้สอบแสดงออกมาด้วยการปฏิบัติให้ดูเกณฑ์การเลือกงานที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติ

สำหรับงานวิจัยนี้ กำหนดการวัดความรู้ของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการเข้ารับการฝึกอบรมเรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” แบบปรนัยโดยใช้คำถาม-ตอบ ที่มีตัวเลือก 4 ข้อ คือ ก. ข. ค. และ ง. และเกณฑ์การให้คะแนนจะพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ว่าถูกหรือผิด ใช่หรือไม่ใช่จากความรู้ที่ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

9. ความพึงพอใจ

9.1 ความหมายความพึงพอใจ

สายสวาท ปั่นแก้ว (2551 อ้างถึง ปนัดดา ยอดระบำ, 2544: 6) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกที่ดีที่ชอบที่พอใจหรือที่ประทับใจของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้รับโดยสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ บุคคลทุกคนที่มีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่างและมีความต้องการหลายระดับซึ่งหากได้รับการตอบสนองก็จะเกิดความพึงพอใจ

สายสวาท ปั่นแก้ว (2551 อ้างถึง วราภรณ์ ช่วยนุกิจ, 2544: 8) ได้กล่าวความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันเนื่องมาจากความสำเร็จ ความประสงค์ที่ตนคาดหวังไว้ เป็นความรู้สึกที่ปรับเปลี่ยนได้เสมอขึ้นอยู่กับสถานการณ์ สภาพแวดล้อม ช่วงเวลา ในขณะนั้น ๆ ความพึงพอใจเป็นพลังแห่งการสร้างสรรค์ สามารถกระตุ้นให้เกิดความภูมิใจ มั่นใจ

สายสวาท ปั่นแก้ว (2551 อ้างถึง อานนท์ กระบอกโท, 2546: 33) ได้สรุปความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือเจตคติที่มีต่อการทำงานนั้น เช่น ความรู้สึกรัก ความรู้สึกชอบ ภูมิใจ สุขใจ เต็มใจ และยินดี จะมีผลให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน มีการเสียสละ อุทิศแรงกายแรงใจและสติปัญญาให้แก่งานอย่างแท้จริง

โวลแมน (Wolman, 1979: 283) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ (satisfaction) หมายถึง ความรู้สึก มีความสุขเมื่อคนเราได้รับผลสำเร็จความมุ่งหมาย ความต้องการ หรือแรงจูงใจ การวัดความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ช่วยในการประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า จากความหมายดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่าความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนอง ความคิดเห็นหรือทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่ทำ ที่แสดงออกมาทางพฤติกรรมและส่งผลต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคล ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำแบบวัดลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับใด

9.2 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

สายสวาท ปั่นแก้ว (2551 อ้างถึงใน Maslow, 1970 : 69) ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการว่า มนุษย์เรามีความต้องการอยู่เสมอ ธรรมชาติของมนุษย์นั้นเมื่อต้องการอย่างหนึ่งได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจแล้ว ก็จะมีความต้องการอย่างอื่นเข้ามาแทนที่ความต้องการของคนเราอาจซ้ำซ้อนกัน คือ ความต้องการอย่างหนึ่งยังไม่หมดความต้องการอีกอย่างหนึ่งก็อาจเกิดขึ้นได้ ลักษณะเฉพาะของมนุษย์ คือ การทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ปรารถนานั้นคือ เมื่อใดมีความปรารถนาเกิดขึ้นก็จะมีแรงขับและการกระทำที่ถูกปลุกเร้าแล้วก็เกิดความพึงพอใจขึ้นมาสโลว์มีความเชื่อว่า การที่คนเราจะพัฒนาให้ตนเองได้บรรลุถึงศักยภาพแห่งตนได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสามารถสนองตอบต่อความต้องการในระดับต้นเสียก่อน ซึ่งตรงไปที่ความต้องการในระดับนั้นยังไม่ได้รับการตอบสนอง การที่จะบรรลุศักยภาพแห่งตนก็ย่อมจะเป็นไปไม่ได้มาสโลว์ได้เสนอแนวคิดของการจัดลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์เป็น 5 ชั้น ดังนี้

1) ความต้องการทางกายภาพ (Physiological needs) เป็นความต้องการระดับพื้นฐาน ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และเพศ

2) ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง (Safety and security needs) ได้แก่ ความต้องการในสิ่งที่ทำให้รู้สึกมั่นคงคาดการณ์ได้และมีขั้นตอนที่แน่นอน เมื่อใดที่ได้รู้สึกรู้สึกว่าไม่ปลอดภัยหรือไม่แน่ใจในสิ่งที่เกิดขึ้น จะเกิดความกลัวและถ้าสิ่งนี้เกิดขึ้นบ่อย ๆ เขาจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ขาดความมั่นคงทางจิตใจไม่สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

3) ความต้องการความรักและความเป็นพวกเดียวกัน (Love and Belongingness needs) ได้แก่ ต้องการความรัก ความอบอุ่น การได้รับการยอมรับและการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

4) ความต้องการรู้จักคุณค่าของตนเอง (Need for self-esteem) ได้แก่ ความต้องการยอมรับนับถือจากผู้อื่น ต้องการให้ผู้อื่นชื่นชม และมีความภาคภูมิใจในตนเอง

5) ความต้องการบรรลุถึงศักยภาพแห่งตน (Needs for self actualization) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการประสบผลสำเร็จในทุกอย่างตามความคาดหวัง เพื่อพัฒนาตนให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ มีความเป็นตัวของตัวเองและมีอารมณ์ขันในระดับสูง

สายสวาท บั่นแก้ว (2551 อ้างถึง ศุภสิริ โสมาเกต, 2544: 155) ได้ให้แนวคิดว่าการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ความพึงพอใจในสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนทำให้ที่ได้รับมอบหมายหรือต้องการปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ครูผู้สอนซึ่งในสภาพปัจจุบันเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกหรือให้คำแนะนำปรึกษา จึงต้องคำนึงถึงความพึงพอใจในการเรียน การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนหรือการปฏิบัติงาน มีแนวคิดพื้นฐานที่ต่างกัน 2 ลักษณะ คือ

1) ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงาน

การตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพึงพอใจจะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการตอบสนอง จากแนวคิดนี้ ครูผู้สอนที่ต้องการให้กิจกรรมการเรียนบรรลุผลสำเร็จ จึงต้องคำนึงถึงการจัดบรรยากาศและสถานการณ์ รวมทั้งสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้เรียน ให้มีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจนบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2) ผลของการปฏิบัติงานที่นำไปสู่ความพึงพอใจ

ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจ และผลการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนองในรูปของรางวัล หรือผลตอบแทน ซึ่งแบ่งออกเป็นผลตอบแทนภายใน (Intrinsic rewards) และผลตอบแทนภายนอก (Extrinsic rewards) โดยผ่านการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ ปริมาณของผลตอบแทนที่ผู้ปฏิบัติที่ได้รับ นั่นคือ ความพึงพอใจในของผู้ปฏิบัติงานจะถูกกำหนดโดยความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนที่เกิดขึ้น และการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทนที่รับรู้แล้วความพึงพอใจย่อมเกิดขึ้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า จากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้ปฏิบัติงานจะเกิดความพึงพอใจต่อการทำงานมากขึ้น ขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจในการทำงาน ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน การที่ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนนั้น ผู้เรียนจะต้องมีแรงจูงใจที่อยากเรียน ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ผู้ให้การฝึกอบรมได้คำนึงถึงสิ่งที่จะก่อให้เกิดแรงจูงใจหลาย ๆ ด้าน เช่น การจัดบรรยากาศ สถานการณ์ เทคนิคการสอน การยกย่องชมเชย การทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และได้รับการยอมรับจากผู้อื่น มีผลสัมฤทธิ์ในการเข้ารับ

การฝึกอบรมที่ดี ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจในการฝึกอบรม เรื่อง สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

9.3 การวัดผลความพึงพอใจ

จุฑาสกนธ์ บุญนำ (2555 อ้างถึง รวีวรรณ ชินะตระกูล) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นคุณลักษณะทางจิตของบุคคลที่ไม่อาจวัดได้โดยตรง การวัดความพึงพอใจจึงเป็นการวัดโดยอ้อม วิธีการวัดความพึงพอใจในงานที่ใช้กันอย่างกว้างขวางในปัจจุบันนั้นมีหลากหลายวิธีด้วยกันจากการศึกษาวิธีการวัดความพึงพอใจของนักวิชาการหลายท่านพบประเด็นของวิธีการวัดที่คล้ายกัน จึงพอสรุปประมวลได้ดังนี้ กล่าวได้ว่า มาตรการวัดความพึงพอใจสามารถกระทำได้หลายวิธีได้แก่

- 1) การใช้แบบสอบถาม โดยผู้สอบถามจะออกแบบสอบถามเพื่อต้องการทราบความคิดเห็น ซึ่งสามารถทำได้ในลักษณะคำตอบให้เลือกหรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าวอาจถามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหาร การควบคุมงานและเงื่อนไขต่าง ๆ เป็นต้น
- 2) การสัมภาษณ์ เป็นวิธีวัดความพึงพอใจทางตรงทางหนึ่งซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดีจึงจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงได้
- 3) การสังเกต เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจโดยสังเกตพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมายไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูด กิริยาท่าทาง วิธีนี้จะต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และการสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

จุฑาสกนธ์ บุญนำ (2555 อ้างถึง รวีวรรณ ชินะตระกูล) ได้กล่าวว่า การวัดความพึงพอใจ การวัดความพึงพอใจของผู้เรียนต่อบทเรียนเป็นการวัดทัศนคติทั้งในด้านของตัวเครื่องมือที่สร้างและด้านกระบวนการเรียน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยแบบวัดทัศนคติเป็นเครื่องมือในการวัด การสร้างแบบวัดโดยวิธีของ Likert นิยมใช้วัดเกี่ยวกับหัวข้อต่อไปนี้ คือเจตคติ ความคิดเห็น วัดความต้องการ วัดแรงจูงใจ วัดทัศนคติในการนิยมนิยมนการสร้างแบบวัด ในการสร้างแบบวัด มีหลักเกณฑ์ในการสร้าง คือ ควรเขียนข้อความในเชิงเห็นด้วยไม่เห็นด้วย โดยครอบคลุมสิ่งที่จะวัดนำข้อความที่เขียนนั้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้รู้ทางภาษา พิจารณาว่าถูกต้องหรือไม่แล้วนำมาแก้ไขให้ถูกต้องดังนี้

- 1) นำข้อความนั้นมาจัดพิมพ์เป็นแบบเจตคติ หรือความคิดเห็นพร้อมคำชี้แจงในการตอบ
- 2) ตัดสินใจว่าจะใช้มาตราวัด เท่าใด เช่นมาตราวัด 5 ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด หรือใช้มาตราวัด 3 ระดับ คือ มากที่สุด ปานกลาง น้อยที่สุด
- 3) หลังจากสร้างเสร็จแล้ว ควรมีการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือว่ามีความเชื่อมั่นได้หรือไม่

สายสวาท ปั่นแก้ว (2551 อ้างถึง สาโรช ไสยสมบัติ, 2534: 39) กล่าวว่า การวัดความพึงพอใจสามารถกระทำได้หลายวิธี ได้แก่

- 1) การใช้แบบสอบถาม โดยผู้สอบถามจะออกแบบแบบสอบถาม เพื่อต้องการทราบความคิดเห็น ซึ่งสามารถทำได้ในลักษณะที่กำหนดคำตอบให้เลือกหรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าวอาจถามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ
- 2) การสัมภาษณ์ เป็นวิธีวัดความพึงพอใจทางตรงทางหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดี จึงจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงได้ การวัดความพึงพอใจโดยวิธีสัมภาษณ์นับเป็นวิธีการที่ประหยัดและมีประสิทธิภาพมากอีกวิธีหนึ่ง

3) การสังเกต เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจโดยสังเกตพฤติกรรมของบุคคล เป้าหมาย ไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูด กิริยาท่าทาง วิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจังและการสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การวัดความพึงพอใจสามารถกระทำได้ 3 วิธี คือ 1) การใช้แบบสอบถาม โดยผู้สอบถามจะออกแบบสอบถามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ เพื่อต้องการทราบความคิดเห็น 2) การสัมภาษณ์ เป็นการวัดความพึงพอใจที่ต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง 3) การสังเกต เป็นการวัดความพึงพอใจโดยสังเกตพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมายในการแสดงออกจากการพูด กิริยาท่าทาง และต้องสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

สำหรับงานวิจัยนี้ กำหนดการวัดความพึงพอใจของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการเข้ารับการศึกษา เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” โดยการใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้สอบถามจะออกแบบสอบถามเพื่อต้องการทราบความคิดเห็นที่สามารถทำได้ในลักษณะคำตอบให้เลือกหรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าวจะถามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1. ด้านการปฏิบัติงานของผู้จัดอบรม 2. ด้านการประเมินวิทยากร 3. ด้านการประเมินสถานที่ และ 4. ด้านการประเมินเนื้อหา/หลักสูตร

10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ได้แนวคิดและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมจากงานวิจัยของผู้เชี่ยวชาญหลายท่าน เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้ดำเนินงานวิจัยในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เข้าร่วมฝึกอบรมมากที่สุด ซึ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีดังนี้

เกศริน มนูญผล (2544) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเสริมสมรรถภาพด้านการจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เน้นให้ผู้เข้ารับการศึกษาสร้างความรู้ด้วยตนเอง ได้ฝึกปฏิบัติจริง และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรมี 4 ขั้นตอนคือ (1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อใช้วางแผนในการสร้างหลักสูตร (2) การสร้างหลักสูตร โดยนำข้อมูลพื้นฐานมาร่างหลักสูตรและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน (3) การทดลองใช้หลักสูตร ไปใช้ฝึกอบรมครูกลุ่มสนใจ จำนวน 35 คน ระยะเวลา 3 เดือน มีภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ผลการทดลองพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมให้ความสนใจ มุ่งมั่น พยายามในการปฏิบัติตามการจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์ทุกขั้นตอน ผู้เข้ารับการอบรมทุกคนสามารถจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์ได้สำเร็จ ได้หนังสือเสริมประสบการณ์ คนละ 1-4 เล่ม รวมทั้งสิ้น จำนวน 68 เล่ม และ (4) การประเมินหลักสูตรทั้งในแง่บริบท ตัวบ่อน กระบวนการ และผลผลิตผลการประเมินพบว่า หลักสูตรนี้สามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพ ส่วนผลการสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรมพบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังฝึกอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พจนีย์ มั่งคั่ง (2549) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมยุทธศาสตร์การสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริฯ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมกับชุมชน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริฯ จำนวน 18 คน รูปแบบการทดลองเป็นแบบ One-Group Pretest-Posttest Design ผลการทดลองพบว่า ผู้เข้ารับการศึกษา มี

ความรู้ ความเข้าใจ หลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีเจตคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมกับชุมชนหลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

โสรส เนื้ออ่อน (2552) ได้สร้างหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูโรงเรียนบ้านยางลุ่มด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมโดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสมรรถภาพครูโรงเรียนบ้านยางลุ่ม ด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วม เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวางแผนพัฒนาหลักสูตร (2) เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาครูโรงเรียนบ้านยางลุ่มด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วม (3) เพื่อทดลองใช้หลักสูตรที่สร้างขึ้นเพื่อนำไปใช้ฝึกอบรมครูอย่างมีประสิทธิภาพ (4) เพื่อประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาครูโรงเรียนบ้านยางลุ่มด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมเพื่อรับรองหรือปรับปรุงหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ดำเนินการวิจัยในรูปแบบของการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นครูโรงเรียนบ้านยางลุ่ม จำนวน 16 คน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาครูผู้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยชุมชนมีส่วนร่วม หลังจากฝึกอบรม โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล ทำให้ครูแก้ปัญหาต่างๆได้มาก ครูมีความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากขึ้น สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ทั้งครูและนักเรียนต่างพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานมีการพัฒนาเป็นที่พอใจ

บุญศรี พรหมมาพันธุ์ และคณะ (2553: 3-7) ได้ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมการเขียนและวิเคราะห์ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการเกี่ยวกับชุดฝึกอบรมการเขียนและวิเคราะห์ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ 2) พัฒนาชุดฝึกอบรมการเขียนและวิเคราะห์ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ 3) ศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้เข้ารับการอบรมที่ใช้ชุดฝึกอบรมการเขียนและวิเคราะห์ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรมการเขียนและวิเคราะห์ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้ 1. กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการเกี่ยวกับชุดฝึกอบรมโดยรวมในระดับมาก เรื่องที่ต้องการในระดับมากได้แก่ การตรวจสอบคุณภาพข้อสอบก่อนนำไปใช้ หลักการวัดและประเมินผล เทคนิคการเขียนข้อสอบแบบคู่ขนาน ประเภทของการวัดและประเมินผล และการนำผลการวิเคราะห์ข้อสอบไปใช้ กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการการฝึกอบรมแบบบรรยายพร้อมฝึกปฏิบัติมากที่สุด 2. ชุดฝึกอบรมการเขียนและวิเคราะห์ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ มีความเหมาะสมระดับมาก 3. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมการเขียนและวิเคราะห์ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ มีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น และ 4. ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรมการเขียนและวิเคราะห์ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรื่องที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดได้แก่ วิทยากรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เนื้อหาสาระในชุดฝึกอบรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงและกิจกรรมการฝึกอบรมเปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมได้ลงมือปฏิบัติ

คันศร คงยืน และคณะ (2554) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะหัวหน้าศูนย์บ่มเพาะอาชีวศึกษาในวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะหัวหน้าศูนย์บ่มเพาะอาชีวศึกษาในวิทยาลัย สังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และ (2) หาประสิทธิผลหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะหัวหน้าศูนย์บ่มเพาะอาชีวศึกษาในวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะหัวหน้า ศูนย์บ่มเพาะอาชีวศึกษา ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีสมรรถนะทั้ง 5 ด้าน คือ สมรรถนะด้านการให้คำปรึกษาธุรกิจ สมรรถนะด้านการจัดการตนเอง สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ โดยสรุปหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะหัวหน้าศูนย์บ่มเพาะอาชีวศึกษาในวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมหัวหน้าศูนย์บ่มเพาะอาชีวศึกษาในวิทยาลัย ให้มีสมรรถนะเพิ่มขึ้น

จากงานวิจัยที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของผู้วิจัยข้างต้นที่กล่าวถึงแสดงถึงขั้นตอนการดำเนินการฝึกอบรมตามกระบวนการฝึกอบรม ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การสร้างหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตรเพื่อการพัฒนาและเสริมสร้างสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมซึ่งประกอบไปด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยผลการทดลองพบว่าผู้เข้ารับการอบรมทุกคนมีประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มมากขึ้น และมีการประเมินหลักสูตรพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมนั้นสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตเทศบาลตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา ได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา โดยมีการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นครูผู้ดูแลเด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 6 ศูนย์รวมครูผู้ดูแลเด็กเล็กทั้งหมดจำนวน 31 คน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมด

แบบแผนการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อน-หลัง (One Group Pretest- Posttest) มาใช้ในการทดสอบความรู้ของผู้เข้ารับการอบรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. แบบทดสอบความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ก่อนและหลังการฝึกอบรม
3. แบบประเมินความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
4. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. หลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้
  - 1.1 ศึกษารูปแบบและกระบวนการดำเนินงานการฝึกอบรม
  - 1.2 กำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม
  - 1.3 กำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้
  - 1.4 กำหนดวิธีการดำเนินงาน และระยะเวลาในการฝึกอบรม

- 1.5 กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการฝึกอบรม
  - 1.6 กำหนดเกณฑ์การประเมินการผ่านหลักสูตรฝึกอบรม
  - 1.7 จัดทำเอกสารหลักสูตรฝึกอบรมและเอกสารประกอบการเข้ารับการฝึกอบรม
  - 1.8 การจัดทำแบบประเมินหลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ แบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบ และความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แบบทดสอบภาคทฤษฎีก่อนและหลังการฝึกอบรม แบบประเมินผลงานการผลิตสื่อของผู้เข้ารับการฝึกอบรมแบบทดสอบความพึงพอใจการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
  - 1.9 นำเอกสารหลักสูตรฝึกอบรมและเอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และปรับแก้ไขตามที่คุณเชี่ยวชาญแนะนำเป็นฉบับที่สมบูรณ์
  - 1.10 กำหนดผู้เชี่ยวชาญสำหรับประเมินเอกสารหลักสูตรฝึกอบรมและเอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 3 คน
  - 1.11 ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบ และความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้
    - + 1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความแน่ใจว่า องค์ประกอบและเนื้อหาในหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน
    - 0 เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความไม่แน่ใจว่า องค์ประกอบและเนื้อหาในหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน
    - 1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความแน่ใจว่า องค์ประกอบและเนื้อหาในหลักสูตรไม่สอดคล้องกัน
  - 1.12 นำแบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบ และความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และปรับแก้ไขตามที่คุณเชี่ยวชาญแนะนำเป็นฉบับที่สมบูรณ์โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้ค่า $IOC = 1.00$ (ภาคผนวก ง)
  - 1.13 นำข้อการประเมินความสอดคล้องที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมข้อที่บกพร่องตามที่คุณเชี่ยวชาญเสนอแนะ
  - 1.14 นำหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” ไปใช้ฝึกอบรมกับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองควนลัง เทศบาลตำบลบ้านหาร เทศบาลตำบลคลองแห องค์การบริหารส่วนตำบลบางกล้า องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทอม จำนวน 30 คน
  - 1.15 นำผลจากการทดลองหลักสูตรฝึกอบรมมาปรับปรุงกระบวนการและเทคนิคในการจัดการฝึกอบรมเรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” ให้เหมาะสมและกระตุ้นความสนใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมากยิ่งขึ้น
  - 1.16 จัดทำหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป
2. แบบทดสอบความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ก่อนและหลังการฝึกอบรมผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้
    - 2.1 ศึกษารูปแบบ และจัดทำแบบทดสอบความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

2.2 กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลความรู้ในการฝึกอบรมการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

2.3 จัดทำแบบทดสอบความรู้ในการฝึกอบรมแบบปรนัยจำนวน 45 ข้อ

2.4 กำหนดผู้เชี่ยวชาญสำหรับประเมินแบบทดสอบความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ของหลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 3 คน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC แบบทดสอบความรู้ต้องผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- + 1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความแน่ใจว่า ข้อคำถามสอดคล้องกับจุดประสงค์
- 0 เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความไม่แน่ใจว่า ข้อคำถามสอดคล้องกับจุดประสงค์
- 1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความแน่ใจว่า ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์

ใช้ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้ค่า $IOC=0.66-1.00$ (ภาคผนวก ง)

2.5 นำแบบทดสอบความรู้ไปใช้กับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองควนลัง เทศบาลตำบลบ้านหาร เทศบาลตำบลคลองแห องค์การบริหารส่วนตำบลบางกล้า องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทอม จำนวน 30 คน

2.6 วิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) ซึ่งค่าความยากง่ายต้องอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 ในการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ซึ่งค่าอำนาจจำแนกต้องมีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20-0.47 และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR -20 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.71 (ภาคผนวก ง)

2.7 คัดเลือกข้อสอบจำนวน 30 ข้อ เพื่อนำไปใช้ทดสอบความรู้ของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้ โดยมีรายละเอียดปรากฏตามตารางวิเคราะห์ข้อสอบดังนี้

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรมของการวัดในแบบทดสอบวัดความรู้ในการเข้ารับการฝึกอบรมเรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมแบบปรนัย

ลำดับ	เนื้อหา	ข้อสอบทั้งหมด ระดับการวัด					ข้อสอบที่คัดเลือก ระดับการวัด						
		ความรู้ความจำ	ความเข้าใจ	การนำความรู้ไปใช้	การประเมินค่า	จำนวนข้อ (ร้อยละ)	ความรู้ความจำ	ความเข้าใจ	การนำความรู้ไปใช้	การประเมินค่า	จำนวนข้อ (ร้อยละ)		
1	ความหมายและความสำคัญของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย	2	2	0	2	6	13	1	1	0	2	4	13
2	ประโยชน์ของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย	2	2	2	0	6	13	0	1	1	0	2	7
3	ประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย	2	3	3	3	11	24	1	3	1	1	6	20
4	หลักการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย	2	3	2	2	9	20	1	2	1	2	6	20
5	การใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย	2	2	0	0	4	9	2	2	0	0	4	13
6	การผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้	3	2	2	2	9	20	3	1	2	2	8	27
รวม (ข้อ)		13	14	9	9	45	100	8	10	5	7	30	100

3. แบบประเมินความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ของผู้เข้ารับการอบรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.1 ศึกษารูปแบบ และจัดทำแบบประเมินความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

3.2 กำหนดผู้เชี่ยวชาญสำหรับประเมินแบบประเมินความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ของหลักสูตรฝึกอบรมจำนวน 3 คน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC

3.3 กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

3.4 กำหนดเกณฑ์ประเมินการผ่านความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ โดยพิจารณาความสามารถของเกณฑ์ 9 ประเด็น คือ 1. ความสวยงาม 2. ขนาด 3. รูปร่าง 4. สี สัน 5. ความประณีต 6. ความปลอดภัย 7. มีความคงทนถาวร 8. ราคาเบา 9. ใช้ง่าย และเกณฑ์ในการประเมินความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

3.4.1 ความสามารถระดับ 3 คือ ความสามารถในการผลิตสื่อที่มีคุณภาพมาก

3.4.2 ความสามารถระดับ 2 คือ ความสามารถในการผลิตสื่อที่มีคุณภาพปานกลาง

3.4.3 ความสามารถระดับ 1 คือ ความสามารถในการผลิตสื่อที่มีคุณภาพน้อย

3.5 การจัดทำแบบประเมินความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ โดยแบบทดสอบความสามารถต้องผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

+ 1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความแน่ใจว่า ข้อคำถามสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการประเมิน

0 เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความไม่แน่ใจว่า ข้อคำถามสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการประเมิน

- 1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความแน่ใจว่า ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการประเมิน

3.6 นำแบบประเมินความสามารถที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และปรับแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำเป็นฉบับที่สมบูรณ์ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้ค่า IOC = 1.00 (ภาคผนวก ง)

3.7 ใช้ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมข้อที่บกพร่องตามที่คุณเชี่ยวชาญเสนอแนะ

3.8 นำแบบประเมินความสามารถไปใช้กับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองควนลัง เทศบาลตำบลบ้านหาร เทศบาลตำบลคลองแห องค์การบริหารส่วนตำบลบางกล้า องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทอม จำนวน 30 คน

3.9 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของครอนบัต (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 ในการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่น = 0.78

3.10 นำแบบประเมินความสามารถไปใช้ประเมินความสามารถของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้

4. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

4.1 ศึกษารูปแบบและจัดทำแบบประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมเรื่อง สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

4.2 กำหนดผู้เชี่ยวชาญสำหรับประเมินแบบประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม เรื่อง สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ จำนวน 3 คน

4.3 กำหนดวิธีการวัดและประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม เรื่อง สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ โดยใช้เกณฑ์การวัดแบบ Rating Scale แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับความพึงพอใจ 5 คือ มีความพึงพอใจมากที่สุด

ระดับความพึงพอใจ 4 คือ มีความพึงพอใจมาก

ระดับความพึงพอใจ 3 คือ มีความพึงพอใจปานกลาง

ระดับความพึงพอใจ 2 คือ มีความพึงพอใจน้อย

ระดับความพึงพอใจ 1 คือ มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

4.4 การจัดทำแบบประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม เรื่อง สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ โดยแบบประเมินความพึงพอใจต้องผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

+ 1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความแน่ใจว่า ข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหา

0 เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความไม่แน่ใจว่า ข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหา

- 1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความแน่ใจว่า ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

4.5 นำแบบประเมินความพึงพอใจที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และปรับแก้ไขตามที่คุณเชี่ยวชาญแนะนำเป็นฉบับที่สมบูรณ์ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้ค่า IOC=1.00 (ภาคผนวก ง)

4.6 นำแบบประเมินความพึงพอใจไปใช้กับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเป็นกลุ่มทดลองของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองควนลัง เทศบาลตำบลบ้านหาร เทศบาลตำบลคลองแห องค์การบริหารส่วนตำบลบางกล้า องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทอม จำนวน 30 คน

4.7 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของครอนบัต (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 ในการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่น = 0.71

4.8 นำแบบประเมินความพึงพอใจไปใช้กับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ระยะที่ 1 การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม

การเก็บรวบรวมข้อมูลระยะการกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งประกอบด้วยเอกสารศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันเกี่ยวกับเรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตเทศบาลตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา โดยดำเนินการดังนี้

1.1 ผู้วิจัยศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้อำนวยการกองศึกษา สังกัดเทศบาลตำบลท่าช้าง จำนวน 1 คน และหัวหน้าครูผู้ดูแลเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลท่าช้าง จำนวน 6 ศูนย์ จำนวน 31 คน

2. ระยะที่ 2 การบรรจุวิชาต่าง ๆ ลงในหลักสูตร

2.1 ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบ และความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แบบทดสอบภาคทฤษฎีก่อนและหลังการฝึกอบรม แบบทดสอบความพึงพอใจในการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และแบบประเมินผลงานการผลิตสื่อของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2.2 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” กับครูผู้ดูแลเด็กเล็ก ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน และผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการทดสอบภาคทฤษฎี

การประเมินคุณภาพผลงานการผลิตสื่อของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น และการประเมินความพึงพอใจสาระและกระบวนการฝึกอบรมเรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้”

3. ระยะที่ 3 การนำหลักสูตรไปดำเนินการ

3.1 การฝึกอบรมเรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” กับครูผู้ดูแลเด็กเล็กในสังกัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลท่าช้าง ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 31 คน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการทดสอบภาคทฤษฎี การประเมินคุณภาพผลงานการผลิตสื่อของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น และการประเมินความพึงพอใจสาระและกระบวนการฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้”

4. ระยะที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร

ผู้วิจัยสรุปผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรฝึกอบรมของครูผู้ดูแลเด็กเล็กทั้ง 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มทดลอง และกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

4.1 ผลการทดสอบความรู้หลังการฝึกอบรมภาคทฤษฎี ของครูผู้ดูแลเด็กเล็กกลุ่มทดลองจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองควนลัง เทศบาลตำบลบ้านหาร เทศบาลตำบลคลองแห องค์การบริหารส่วนตำบลบางกล้า องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทอม จำนวน 30 คน และที่เข้ารับการฝึกอบรมของครูผู้ดูแลเด็กเล็กกลุ่มเป้าหมายสังกัดเทศบาลตำบลท่าช้าง จำนวน 31 คน

4.2 ผลการประเมินคุณภาพผลงานการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ของครูผู้ดูแลเด็กเล็กที่เข้ารับการฝึกอบรม

4.3 ผลการประเมินความพึงพอใจในการเข้ารับการฝึกอบรมของครูผู้ดูแลเด็กเล็กที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 สถิติที่ใช้อธิบายคุณลักษณะหรือรายละเอียดของประชากร มีดังนี้

1.1.1 ร้อยละ (Percentage) เป็นสถิติที่นิยมใช้กันมากเพราะเป็นตัวเลขที่เข้าใจง่าย ในการคำนวณหาร้อยละเป็นการเปรียบเทียบตัวเลขจำนวนหนึ่งหรือหลายจำนวนกับตัวเลขอีกจำนวนหนึ่งที่เทียบส่วนเป็น 100 คำนวณได้จากสูตรดังนี้ (ภัทรธิดา ผลงาม, 2555: 187)

$$\text{สูตร} \quad P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	คือ	ร้อยละ
	f	คือ	ตัวเลขที่ต้องการแปลงเป็นร้อยละ
	N	คือ	จำนวนทั้งหมด

การแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปร้อยละทำให้การเปรียบเทียบมีความชัดเจน และถูกต้องมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะในกรณีที่จำนวนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนไม่เท่ากัน

1.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) คือ ผลรวมของข้อมูลทั้งหมดหารด้วยจำนวนข้อมูลทั้งหมด คำนวณได้จากสูตรดังนี้ (ภัทรธิดา ผลงาม, 2555: 188)

$$\text{สูตร } \bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ $\bar{x}$ คือ ค่าเฉลี่ย
 $\sum x$ คือ ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด
 N คือ จำนวนข้อมูลทั้งหมด

1.1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คือ การวัดการกระจายที่นิยมมาก สามารถนำไปใช้ได้มากในการวิจัย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคือรากที่สองของค่าเฉลี่ยของกำลังสองของค่าเบี่ยงเบน คำนวณได้จากสูตรดังนี้ (ภัทรธิดา ผลงาม, 2555: 190)

$$S = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2}{n - 1}}$$

เมื่อ S คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 x คือ คะแนนแต่ละตัว
 $\bar{x}$ คือ ค่าเฉลี่ยของคะแนน
 n คือ จำนวนคะแนนในกลุ่ม
 $\sum$ คือ ผลรวม

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ
 ในการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือมี ดังนี้

2.1 ความยากง่าย (Difficulty)

ระดับความยากง่ายของข้อสอบ หากผู้เรียนทำได้มาก แสดงว่าง่าย หากผู้เรียนทำได้น้อย แสดงว่ายาก ค่า p ที่ใช้ได้ก็คือ 0.20-0.80 ค่า p ที่เหมาะสม คือ 0.50 สูตรที่ใช้คือ (กรมวิชาการ, 2545: 66)

$$P = \frac{R}{N}$$

- p คือ ดัชนีความยากของข้อสอบ
 R คือ จำนวนนักเรียนที่ตอบข้อสอบนั้นได้ถูกต้อง
 N คือ จำนวนนักเรียนที่ตอบข้อสอบทั้งหมด

2.2 การหาค่าอำนาจจำแนก

นำแบบทดสอบไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างแล้วตรวจให้คะแนน เรียงลำดับคะแนนจากสูงไปต่ำ คัดเลือกออกมา 25% จากกลุ่มสูงเป็นกลุ่มเก่ง คัดเลือก 25% จากกลุ่มล่างเป็นกลุ่มอ่อน แทนค่าในสูตร r หรือ D (กรมวิชาการ. 2545: 68)

สูตรในการคำนวณ

$$r = \frac{R_U - R_L}{N}$$

r	คือ	ค่าอำนาจจำแนก
R_U	คือ	จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูงที่ตอบถูก (กลุ่มสูงใช้ประมาณร้อยละ 25 ของนักเรียนทั้งหมด)
R_L	คือ	จำนวนนักเรียนในกลุ่มต่ำที่ตอบถูก (กลุ่มต่ำใช้ประมาณร้อยละ 25 ของนักเรียนทั้งหมด)
N	คือ	จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ

เกณฑ์อำนาจจำแนกที่ยอมรับได้จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0.20–1.00 ถ้าค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่า 0.20 จะต้องปรับปรุงแบบทดสอบข้อนั้น หรือตัดทิ้งไป

2.3 การหาความตรงตามเนื้อหา

ระดับความสามารถของแบบทดสอบที่วัดในเนื้อหาที่ต้องการจะวัด ทำได้โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ (เชาวรัตน์ เตมียกุล, มปป)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC = ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบ

$\sum R$ = ผลรวมของคะแนนการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อหาค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญกำหนดเป็น 3 ระดับดังนี้

+ 1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบวัดตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบวัดตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา

- 1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบไม่ได้วัดตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตาม

ค่า $IOC \geq 0.50$ และ IOC ที่เหมาะสม = 0.50 ขึ้นไป

2.4 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้ที่คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) คิดค้นขึ้นมีดังนี้ (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538: 198)

สูตร KR-20

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum p_i q_i}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	k	แทน	จำนวนข้อสอบในแบบทดสอบ
	p_i	แทน	สัดส่วนของผู้ทำถูกในแต่ละข้อ
	q_i	แทน	สัดส่วนของผู้ทำผิดในแต่ละข้อ หรือ $1 - p_i$
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนจากแบบทดสอบทั้งฉบับ

2.5 การหาความเชื่อมั่นแบบครอนบัต (Cronbach) เป็นการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ และแบบประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2540: 53)

$$\alpha = \left\{ \frac{k}{k-1} \right\} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ	α	=	ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ
	k	=	จำนวนข้อของเครื่องมือ
	S_i^2	=	ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
	S_t^2	=	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบประเมินหน่วยการเรียนรู้ ใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย โดยนำคำตอบจากผู้ประเมินการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ของครูผู้ดูแลเด็กเล็กที่เข้ารับการฝึกอบรมให้ค่าน้ำหนักเป็นคะแนนดังนี้

3.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) คือ ผลรวมของข้อมูลทั้งหมดหารด้วยจำนวนข้อมูลทั้งหมดคำนวณได้จากสูตรดังนี้ (ภัทรธิรา ผลงาม, 2555: 188)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ	$\bar{x}$	คือ	ค่าเฉลี่ย
	$\sum x$	คือ	ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด
	N	คือ	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คือ การวัดการกระจายที่นิยมมาก สามารถนำไปใช้ได้มากในการวิจัย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคือรากที่สองของค่าเฉลี่ยของกำลังสองของค่าเบี่ยงเบน คำนวณได้จากสูตรดังนี้ (ภัทรธิดา ผลงาม, 2555: 190)

$$S = \sqrt{\frac{\sum(x - \bar{x})^2}{n-1}}$$

เมื่อ	S	คือ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	x	คือ	คะแนนแต่ละตัว
	$\bar{x}$	คือ	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
	n	คือ	จำนวนคะแนนในกลุ่ม
	Σ	คือ	ผลรวม

3.3 เกณฑ์ในการประเมินความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ จากวัสดุเหลือใช้ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย (ภัทรพล สำเนียง, 2554 อ้างจาก บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 105) โดยประเด็นที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ มีทั้งหมด 9 ประเด็น ซึ่งเป็นคุณภาพพื้นฐานของสื่อการสอน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548: 529-530) มีดังนี้

- 3.3.1 ความสวยงาม สื่อที่ผลิตจะต้องสวยสะอาดตาเด็กปฐมวัย ชวนให้หยิบให้เล่น
- 3.3.2 ขนาด ขนาดของสื่อที่ผลิตจะต้องมีขนาดใหญ่พอที่เด็กปฐมวัยจะมองเห็นได้ชัดเจน
- 3.3.3 รูปร่าง สื่อที่ผลิตต้องมีรูปร่างเหมาะสมเหมือนจริง เพื่อสร้างมโนคติที่ถูกต้อง
- 3.3.4 สี สีสันของสื่อที่ผลิต ควรมีสีสันสมจริงตามธรรมชาติ และสีที่ใช้ต้องไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อเด็กปฐมวัย
- 3.3.5 ความประณีต สื่อที่ผลิตจะต้องมีการออกแบบด้วยความประณีต เพื่อสร้างมาตรฐานที่ดึงดูดต่อจิตใจของเด็ก
- 3.3.6 ความปลอดภัย สื่อที่ผลิตสำหรับเด็กปฐมวัยจะต้องมีความปลอดภัย ไม่ก่อให้เกิดเป็นพิษเป็นภัยต่อเด็ก
- 3.3.7 มีความคงทนถาวร สื่อต้องมีความมั่นคงถาวร เพื่อให้ใช้งานได้นาน
- 3.3.8 ราคาเยา สื่อที่ผลิตขึ้นมาจะมีการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า และใช้ได้นาน
- 3.3.9 ใช้ง่าย มีการผลิตสื่อที่ง่ายต่อการใช้งาน ทั้งที่เป็นการใช้ของครูและเด็กปฐมวัย การแปลความหมายคะแนนจากเฉลี่ย มีดังนี้
คะแนนการผลิตสื่อสร้างสรรค์เฉลี่ย 2.50-3.00 ความหมายคือ มาก
คะแนนการผลิตสื่อสร้างสรรค์เฉลี่ย 1.50-2.49 ความหมายคือ ปานกลาง
คะแนนการผลิตสื่อสร้างสรรค์เฉลี่ย 1.00-1.49 ความหมายคือ น้อย

3.4 เกณฑ์ในการประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มีความพึงพอใจมากที่สุด มีความพึงพอใจมาก มีความพึงพอใจปานกลาง มีความพึงพอใจน้อย และมีความพึงพอใจน้อยที่สุด (ภัทรพล สำเนียง, 2554 อ้างจาก สมนึก ภัททิยธนี, 2541: 36-42)

การแปลความหมายคะแนนจากเฉลี่ย มีดังนี้

คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ย 4.50–5.00 ความหมายคือ มีความพึงพอใจมากที่สุด

คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ย 3.50–4.49 ความหมายคือ มีความพึงพอใจมาก

คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ย 2.50–3.49 ความหมายคือ มีความพึงพอใจปานกลาง

คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ย 1.50–2.49 ความหมายคือ มีความพึงพอใจน้อย

คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ย 1.00–1.49 ความหมายคือ มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีดังนี้

ตอนที่ 1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” ในด้านต่อไปนี้

- 2.1 ความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้
- 2.2 การผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้
- 2.3 ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้”

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.1 หลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

- 1.1.1 หลักการและเหตุผล
- 1.1.2 วัตถุประสงค์
- 1.1.3 โครงสร้างหลักสูตร
- 1.1.4 แนวการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

1.1.5 สื่อการฝึกอบรม

1.1.6 การประเมินผลการฝึกอบรม

1.1.7 คู่มือหลักสูตรสำหรับการฝึกอบรม

สำหรับเกณฑ์การผ่านหลักสูตรฝึกอบรม คือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องได้คะแนนจากการทดสอบหลังการอบรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม พร้อมทั้งสามารถผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ผ่านเกณฑ์ประเมินคุณภาพในระดับดี

1.2 คู่มือสำหรับผู้ให้การฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” มืองค์ประกอบดังนี้

1.2.1 ตอนที่ 1 คำชี้แจงวิธีการฝึกอบรม

- 1) การเตรียมการฝึกอบรม
- 2) ขั้นตอนการฝึกอบรม

1.2.2 ตอนที่ 2 แผนการฝึกอบรมภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

- 1) แผนการฝึกอบรมที่ 1 เรื่อง ความหมายและความสำคัญ
- 2) แผนการฝึกอบรมที่ 2 เรื่อง ประโยชน์ของสื่อ
- 3) แผนการฝึกอบรมที่ 3 เรื่อง ประเภทของสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย
- 4) แผนการฝึกอบรมที่ 4 เรื่อง สื่อส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
- 5) แผนการฝึกอบรมที่ 5 เรื่อง การเลือกสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย
- 6) แผนการฝึกอบรมที่ 6 เรื่อง การผลิตสื่อและการใช้สื่อ

โดยแต่ละแผนการฝึกอบรมประกอบด้วยชื่อเรื่อง จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม รวมทั้งมีการนำเสนอสื่อการฝึกอบรมแนบท้ายในแต่ละแผนการฝึกอบรมด้วย

1.3 คู่มือสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” มืองค์ประกอบดังนี้

1.3.1 ตอนที่ 1 คำชี้แจงวิธีการฝึกอบรม

- 1) การเตรียมการฝึกอบรม
- 2) ขั้นตอนการฝึกอบรม

1.3.2 ตอนที่ 2 แผนการฝึกอบรมภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

- 1) แผนการฝึกอบรมที่ 1 เรื่อง ความหมายและความสำคัญ
- 2) แผนการฝึกอบรมที่ 2 เรื่อง ประโยชน์ของสื่อ
- 3) แผนการฝึกอบรมที่ 3 เรื่อง ประเภทของสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย
- 4) แผนการฝึกอบรมที่ 4 เรื่อง สื่อส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
- 5) แผนการฝึกอบรมที่ 5 เรื่อง การเลือกสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย
- 6) แผนการฝึกอบรมที่ 6 เรื่อง การผลิตสื่อและการใช้สื่อ

โดยแต่ละแผนการฝึกอบรมประกอบด้วยชื่อเรื่อง จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม รวมทั้งมีใบความรู้ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทำใบงานที่กำหนดให้ด้วย โดยแบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบ และความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบ และ

ปรับแก้ไขตามที่ได้ผู้เชี่ยวชาญแนะนำเป็นฉบับที่สมบูรณ์โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้ค่า
 $IOC = 1.00$

ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” ในด้าน
 ต่อไปนี้

2.1 ความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

ตาราง 2 แสดงผลการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมตามพฤติกรรมของการวัดในแบบทดสอบ
 ความรู้ของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 31 คน โดยแบบทดสอบ
 ความรู้มีจำนวน 30 ข้อ

ความรู้	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	$\bar{X}$	ความก้าวหน้า	ร้อยละ
		ก่อนเรียน	หลังเรียน		
1. ความรู้ความจำ	8	55.24	81.05	+ 64	0.26
2. ความเข้าใจ	10	55.16	94.52	+ 122	0.39
3. การนำความรู้ไปใช้	5	50.97	85.81	+ 54	0.35
4. การประเมินค่า	7	51.61	65.90	+ 31	0.14
ภาพรวม	30	53.66	82.80	+ 271	0.29

จากตาราง 2 พบว่าครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 31 คน มีความรู้ในการ
 ผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม โดยค่าเฉลี่ยของคะแนน
 ก่อนการฝึกอบรมเท่ากับ 53.66 และค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการฝึกอบรมมีค่าเพิ่มขึ้นเท่ากับ 82.80
 ซึ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้ง 31 คน มีความก้าวหน้าด้านความรู้หลังการฝึกอบรมมากกว่าก่อนการฝึกอบรม
 คิดเป็นร้อยละ 0.29

ตาราง 3 แสดงผลการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเป็น
 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 31 คน โดยแบบทดสอบความรู้มีจำนวน 30 ข้อ

คนที่	คะแนนก่อนเรียน	ร้อยละ	คะแนนหลังเรียน	ร้อยละ	ค่าพัฒนา
1	16	53	25	83	+ 9
2	11	37	24	80	+ 13
3	10	33	26	87	+ 16
4	14	47	27	90	+ 13
5	13	43	27	90	+ 14
6	16	53	25	83	+ 9

ตาราง 3 (ต่อ)

คนที่	คะแนนก่อนเรียน	ร้อยละ	คะแนนหลังเรียน	ร้อยละ	ค่าพัฒนา
7	14	47	21	70	+ 7
8	16	53	21	70	+ 5
9	17	57	22	73	+ 5
10	15	50	22	73	+ 7
11	14	47	23	77	+ 9
12	16	53	25	83	+ 9
13	18	60	21	70	+ 3
14	16	53	22	73	+ 6
15	22	73	24	80	+ 2
16	23	77	25	83	+ 2
17	20	67	23	77	+ 3
18	18	60	27	90	+ 9
19	22	73	26	87	+ 4
20	20	67	23	77	+ 3
21	21	70	26	87	+ 5
22	21	70	27	90	+ 6
23	17	57	26	87	+ 9
24	22	73	25	83	+ 3
25	10	33	26	87	+ 16
26	13	43	27	90	+ 14
27	10	33	26	87	+ 16
28	15	50	26	87	+ 11
29	11	37	27	90	+ 16
30	14	47	27	90	+ 13
31	14	47	28	93	+ 14

จากตาราง 3 พบว่าครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 31 คน มีความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมร้อยละ 70 ขึ้นไป จำนวน 31 คน

2.2 การผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

ตาราง 4 แสดงผลคะแนนความสามารถการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ของครูผู้ดูแลเด็กเล็กซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 31 คน

คนที่	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	ร้อยละ
1	27	27	100.00
2	27	26	96.30
3	27	26	96.30
4	27	26	96.30
5	27	26	96.30
6	27	27	100.00
7	27	26	96.30
8	27	26	96.30
9	27	25	92.59
10	27	26	96.30
11	27	25	92.59
12	27	25	92.59
13	27	26	96.30
14	27	27	100.00
15	27	26	96.30
16	27	27	100.00
17	27	26	96.30
18	27	27	100.00
19	27	27	100.00
20	27	25	92.59
21	27	26	96.30
22	27	25	92.59
23	27	25	92.59
24	27	26	96.30
25	27	26	96.30
26	27	27	100.00
27	27	27	100.00
28	27	26	96.30

ตาราง 4 (ต่อ)

คนที่	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	ร้อยละ
29	27	26	96.30
30	27	26	96.30
31	27	27	100.00

จากตาราง 4 พบว่าครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 31 คน มีความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ คิดเป็นร้อยละ 100 จำนวน 9 คน ร้อยละ 96.30 จำนวน 15 คน และร้อยละ 92.59 จำนวน 6 คน

ตาราง 5 แสดงผลการประเมินความสามารถการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ของครูผู้ดูแลเด็กเล็กซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 31 คน

ข้อที่	รายการประเมิน	คุณภาพผลงานการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้		
		$\bar{X}$	S	แปลผล
1.	ความสวยงาม	3.00	0.00	มาก
2.	ขนาด	3.00	0.00	มาก
3.	รูปร่าง	3.00	0.00	มาก
4.	สีสัน	2.81	0.40	มาก
5.	ความประณีต	3.00	0.00	มาก
6.	ความปลอดภัย	3.00	0.00	มาก
7.	มีความคงทนถาวร	2.29	0.46	ปานกลาง
8.	ราคาเบา	3.00	0.00	มาก
9.	ใช้ง่าย	3.00	0.00	มาก
	รวม	2.90	0.10	มาก

จากตาราง 5 พบว่าครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 31 คน มีความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.90 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความสวยงาม มีค่าเฉลี่ย 3.00 ขนาด มีค่าเฉลี่ย 3.00 รูปร่าง มีค่าเฉลี่ย 3.00 ความประณีต มีค่าเฉลี่ย 3.00 ความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย 3.00 ราคาเบา มีค่าเฉลี่ย 3.00 ใช้ง่าย มีค่าเฉลี่ย 3.00 สีสัน มีค่าเฉลี่ย 2.81 ความคงทนถาวร มีค่าเฉลี่ย 2.29 ตามลำดับ

2.3 ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์ จากวัสดุเหลือใช้”

ตาราง 6 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจในการเข้ารับการฝึกอบรมของครูผู้ดูแลเด็กเล็กซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 31 คน

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S	ระดับความพึงพอใจ
ข้อมูลการประเมินเนื้อหา / หลักสูตร				
1.	ก่อนการเข้ารับการฝึกอบรม ท่านมีความรู้เรื่องนี้มากเพียงใด	4.26	0.63	มาก
2.	หลังจากการเข้ารับการฝึกอบรม ท่านมีความรู้เรื่องนี้มากขึ้นเพียงใด	4.52	0.57	มากที่สุด
3.	ความรู้ ความเข้าใจที่นำเสนอในแต่ละหัวข้อการอบรม	4.48	0.51	มาก
4.	ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากการอบรมแต่ละหัวข้อ	4.35	0.55	มาก
เฉลี่ยด้านข้อมูลการประเมินเนื้อหา / หลักสูตร		4.40	0.56	มาก
ข้อมูลการประเมินวิทยากร				
5.	ความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหา	4.35	0.49	มาก
6.	การสร้างบรรยากาศในการฝึกอบรม	4.65	0.49	มากที่สุด
7.	การกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการอบรมใช้ความคิด	4.42	0.50	มาก
8.	การใช้ภาษาในการบรรยายมีความเหมาะสม	4.45	0.62	มาก
9.	การตรงต่อเวลา	4.42	0.50	มาก
เฉลี่ยด้านข้อมูลการประเมินวิทยากร		4.46	0.52	มาก
ข้อมูลการประเมินสถานที่				
10.	ความพึงพอใจต่อสถานที่และสภาพแวดล้อมในการจัดอบรม	4.58	0.50	มากที่สุด
11.	ความเหมาะสมของอุปกรณ์วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ	4.42	0.56	มาก
เฉลี่ยด้านข้อมูลการประเมินสถานที่		4.50	0.53	มากที่สุด
ข้อมูลด้านการปฏิบัติงานของผู้จัดอบรม				
12.	การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่	4.29	0.69	มาก
13.	ความรวดเร็วในการให้บริการของเจ้าหน้าที่	4.29	0.59	มาก
เฉลี่ยด้านการปฏิบัติงานของผู้จัดอบรม		4.29	0.64	มาก
เฉลี่ยทั้งหมด		4.42	0.55	มาก

จากตาราง 6 แสดงความพึงพอใจของครูผู้ดูแลเด็กเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีระดับความพึงพอใจ สูงที่สุด คือ ด้านข้อมูลการประเมินสถานที่ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 รองลงมา คือ ด้านข้อมูลการประเมินวิทยากร มีระดับความพึงพอใจอยู่ใน

ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีระดับความพึงพอใจต่ำที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติงานของผู้จัดอบรม มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยคือ 4.29

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นผลของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” ในด้านต่อไปนี้ 2.1) ความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ 2.2) การผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ 2.3) ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูผู้ดูแลเด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 6 ศูนย์ รวมครูผู้ดูแลเด็กเล็กทั้งหมดจำนวน 31 คน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มเป้าหมาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) แบบทดสอบความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ก่อนและหลังการฝึกอบรม 3) แบบประเมินความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม 4) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ได้แก่ 1) ค่าเฉลี่ย (Mean) 2) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งผู้วิจัยขอทำการ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

สรุปผล

ในการวิจัย การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีองค์ประกอบทั้งหมด 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างหลักสูตร 4) แนวการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม 5) สื่อการฝึกอบรม 6) การประเมินผลการฝึกอบรม และ 7) คู่มือหลักสูตรสำหรับการฝึกอบรม โดยผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบและมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความเหมาะสมโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้ค่า IOC = 1.00

2. ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” พบว่า

2.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมร้อยละ 70 ทุกคน

2.2 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้หลังการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90

2.3 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42

อภิปรายผล

ในการวิจัย การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีองค์ประกอบทั้งหมด 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างหลักสูตร 4) แนวการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม 5) สื่อการฝึกอบรม 6) การประเมินผลการฝึกอบรม และ 7) คู่มือหลักสูตรสำหรับการฝึกอบรม ซึ่งผ่านการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบ และความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบและมีความคิดเห็นว่าการหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความเหมาะสมโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้ค่า IOC = 1.00 ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมคะแนนจากการทดสอบความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมร้อยละ 70 ทุกคน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการนำขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดความมุ่งหมาย ขั้นตอนที่ 2 การบรรจุวิชาต่าง ๆ ลงในหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปดำเนินการ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร มาใช้ในการฝึกอบรม (วิจิตร อวาทะกุล, 2540) มาใช้ในการจัดการฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” เพื่อวิจัยและพัฒนาครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีความรู้และมีทักษะในการผลิตสื่อการสอนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยของเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสรส เนื้ออ่อน (2552) ซึ่งได้สร้างหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูโรงเรียนบ้านยางลุ่มด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมโดยดำเนินการวิจัยในรูปแบบของการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาครูผู้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยชุมชนมีส่วนร่วมหลังจากฝึกอบรม โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล ทำให้ครูแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้มาก ครูมีความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากขึ้น สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ทั้งครูและนักเรียนต่างพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานมีการพัฒนาเป็นที่พอใจ

2. ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” พบว่า

2.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมร้อยละ 70 ทุกคน ทั้งนี้เนื่องจาก การใช้เทคนิคในการฝึกอบรม โดยการนำตัวอย่างวิดีโอในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ในการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมาให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งช่วยกระตุ้นความสนใจในเนื้อหาการฝึกอบรมมากขึ้น ประกอบกับการจัดกิจกรรมให้ผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังกิจกรรมการผลิตสื่อดังกล่าว สอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของวิจิตร อวาทะกุล (2540) ได้กล่าวไว้ว่ากระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมี 4 ขั้นตอน คือ 1. การกำหนดความมุ่งหมาย

2. การบรรจุวิชาต่างๆลงในหลักสูตร 3. การนำหลักสูตรไปดำเนินการ และ 4. การประเมินผลหลักสูตร ประกอบกับการได้รับความรู้หลังจากการเข้ารับการฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เพิ่มมากขึ้นหลังการเข้ารับการฝึกอบรม เนื่องจากการนำเทคนิคและกระบวนการต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการฝึกอบรม ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม รวมทั้งการได้ลงมือปฏิบัติด้วยตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พจนีย์ มั่งคั่ง (2549) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมยุทธศาสตร์การสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริฯ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมกับชุมชน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริฯ จำนวน 18 คน รูปแบบการทดลองเป็นแบบ One - Group Pretest - Posttest Design ผลการทดลองพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ หลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีเจตคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมกับชุมชนหลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

2.2 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้หลังการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก โดยสรุปจากประเด็นการประเมิน 9 ประเด็น เมื่อเทียบกับเกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย (ภัทรพล สำเนียง, 2554 อ้างจาก บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 105) พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้หลังการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 โดยความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ที่มีระดับมากที่สุด คือ ด้านความสวยงาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 รองลงมา คือ ด้านขนาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการออกแบบการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมแต่ละหน่วยประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรม คือ ขั้นนำ ขั้นการฝึกอบรม และขั้นสรุปและวัดผล ประกอบกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะในการปฏิบัติงานและประสบการณ์ทำงานจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ตัวเองสังกัด และมีการปรับปรุงและพัฒนาความสามารถในการผลิตสื่อจากความคิดของตนเอง อยู่เสมอ สอดคล้องกับความสามารถด้านการปฏิบัติของมหาวิทยาลัยนเรศวร (2552) กล่าวว่า ความสามารถ คือ สมรรถภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งบุคคลจะมีความสามารถในงานด้านใดได้จะต้องมีความรู้ในงาน มีทักษะ หรือประสบการณ์จากการปฏิบัติจริงในงาน จึงต้องเป็นผู้ที่มีใจใฝ่เรียนรู้ ฝึกฝน พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงงานอยู่ตลอดเวลารู้จักพัฒนาความคิดของตน ไม่ยึดติด ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศริน มนูญผล (2544) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเสริมสมรรถภาพด้านการจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสร้างความรู้ด้วยตนเอง ได้ฝึกปฏิบัติจริง และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรมี 4 ขั้นตอนคือ (1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อใช้วางแผนในการสร้างหลักสูตร (2) การสร้างหลักสูตร โดยนำข้อมูลพื้นฐานมาร่างหลักสูตรและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน (3) การทดลองใช้หลักสูตร ไปใช้ฝึกอบรมครูกลุ่มสนใจ จำนวน 35 คน ระยะเวลา 3 เดือน มีภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ผลการทดลองพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมให้ความสนใจ มุ่งมั่น พยายามในการปฏิบัติการจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์ ทุกขั้นตอน ผู้เข้ารับการอบรมทุกคนสามารถจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์ได้สำเร็จ ได้หนังสือเสริม

ประสบการณ์ คนละ 1 - 4 เล่ม รวมทั้งสิ้น จำนวน 68 เล่ม และ (4) การประเมินหลักสูตร ทั้งในแง่ บริบท ตัวป้อน กระบวนการ และผลผลิตผลการประเมินพบว่า หลักสูตรนี้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนผลการสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรมพบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังฝึกอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

2.3 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กเล็ก มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านข้อมูลการประเมินสถานที่ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 รองลงมา คือ ด้านข้อมูลการประเมินวิทยากร มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีระดับความพึงพอใจต่ำที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติงานของผู้จัดอบรม มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย คือ 4.29 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากองค์ประกอบของหลักสูตรการฝึกอบรมซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างหลักสูตร 4) แนวการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม 5) สื่อการฝึกอบรม 6) การประเมินผลการฝึกอบรม และ 7) คู่มือหลักสูตรสำหรับการฝึกอบรม ซึ่งในการฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” ได้มีวิธีการและเทคนิคการฝึกอบรมที่เน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสร้างความรู้ด้วยตนเอง ได้ฝึกปฏิบัติจริง และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ประกอบกับการใช้เทคนิคในการฝึกอบรมโดยการนำตัวอย่างวิดีโอในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ในการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมาให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งช่วยกระตุ้นความสนใจในเนื้อหาการฝึกอบรมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญศรี พรหมมาพันธุ์ และคณะ (2553 : 3-7) ได้ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมการเขียนและวิเคราะห์ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรมการเขียนและวิเคราะห์ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ผลการวิจัย สรุปได้ว่า ผู้เข้ารับฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรมการเขียนและวิเคราะห์ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรื่องที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดได้แก่ วิทยากรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เนื้อหาสาระในชุดฝึกอบรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงและกิจกรรมการฝึกอบรมเปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 การนำหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไปใช้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีบริบทสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่แตกต่างกัน จำเป็นต้องมีการทำความเข้าใจและชี้แจงให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าใจกระบวนการดำเนินการฝึกอบรม ผลที่จะได้รับจากการฝึกอบรมอย่างชัดเจน หรือมีการปรับกิจกรรมการฝึกอบรมบ้าง เพื่อให้การดำเนินการฝึกอบรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับบริบทของผู้เข้ารับการอบรมมากที่สุด

1.2 การนำหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปใช้ ผู้ดำเนินการจัดฝึกอบรมควรมีบรรยากาศของการฝึกอบรมแบบกัลยาณมิตร โดยที่ผู้ให้การฝึกอบรมหรือวิทยากรต้องมีความกระตือรือร้น มีบุคลิกภาพที่อบอุ่น จริงใจ และเป็นแบบอย่างที่ดี

1.3 การนำหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปใช้ ควรมีแหล่งความรู้ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ศึกษาค้นคว้า เพื่อพัฒนาผลงานของตน

1.4 การฝึกอบรมตามแนวทางของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรให้เวลากับการดำเนินการภาคปฏิบัติให้เหมาะสมกับศักยภาพที่แตกต่างกันของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และผู้ให้การฝึกอบรมจะต้องให้การช่วยเหลือผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เรียนรู้ได้ช้า ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจที่เหมาะสมทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ได้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะ เพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษากิจกรรมที่ใช้ในการฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านอื่น ๆ เช่น กิจกรรมในการฝึกอบรมแบบบูรณาการ กิจกรรมในการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วม เพื่อกระตุ้นความสนใจในการเข้ารับการฝึกอบรม

2.2 ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.3 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่สามารถให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถฝึกอบรมได้ด้วยตนเองทางระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เพื่อสอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน

2.4 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องอื่น ๆ สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่สามารถพัฒนาความรู้และทักษะให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กปฐมวัยมากยิ่งขึ้น

2.5 ควรนำการฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” ไปใช้ในกลุ่มตัวอย่างอื่น นอกเหนือจากกลุ่มครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น กลุ่มครูประถมศึกษา เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกกร บุษยภนิษฐ และคณะ. (2550). **สื่อสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- กมลพร สอนศรี. (2553). **สถิติเพื่อใช้ในการวิจัย**. ค้นวันที่ 1 เมษายน 2555 จาก www.nubkk.nu.ac.th/picnews/s_1280625815.
- กรมวิชาการ. (2545). **เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. ส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและพัฒนาจิกรรรมเยาวชน. (2554). **เอกสารประกอบการอบรมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการผู้ดูแลเด็กเล็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปี 2554**. กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.
- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). **รายงานการสังเคราะห์สภาวะการณ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- _____. (2552). **รายงานความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ปี 2551-2552**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เพลิน สตูดิโอ จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2550). **แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานปฏิรูปการศึกษา(องค์กรมหาชน). (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)**. ค้นวันที่ 19 พฤศจิกายน 2553 จาก http://school.obec.go.th/sup_br3/cr_04.htm.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสัมพันธ์กราฟฟิค.
- กรีซ อัมโกชน. (2545). **การสร้างหลักสูตรและโครงการฝึกอบรม: เอกสารประกอบการบรรยายในการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารงาน ฝึกอบรม สำนักฝึกอบรม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์**. ค้นวันที่ 5 ตุลาคม 2553 จาก <http://www.tu.ac.th/org/ofrektor/Person/train/handbook/course.html>.
- เกศริน มนูญผล. (2544). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเสริมสมรรถภาพด้านการจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น**. ค้นวันที่ 10 มีนาคม 2555 จาก <http://www.happyreading.in.th/article/detail.php?id=904>

- คันศร คงยืน และคณะ. (2554). วารสารการบริหารและพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาสารคามปีที่ 1 ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม. ค้นวันที่ 25 ตุลาคม 2553 จาก [journaleduth.web.fficelive.com /Documents/vol_1_no_5-9.pdf](http://journaleduth.web.fficelive.com/Documents/vol_1_no_5-9.pdf)
- ฉันทน์ ธาตุทอง. (2552). เอกสารคำสอนรายวิชาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตร. สงขลา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- จงกลณี ชูติมาเทวินทร์. (2542). การฝึกอบรมเชิงพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียนมหาวิทยาลัยมหิดล.
- จุฑาสกนก บัญญา. (2555). ผลสัมฤทธิ์. ค้นวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2556 จาก <http://www.gotoknow.org/posts/504767> <http://www.gotoknow.org/posts/504767>.
- จำนง พรายแยมแซ. (2535). เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้กับการสอนซ่อมเสริม(ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ชมพันธุ์ กุญชร ณ อยุธยา. (2540). การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ข่าวทหาร.
- เชาวรัตน์ เตมียกุล. (มปป). การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย. ค้นวันที่ 25 มีนาคม 2554 จาก icoh.anamai.moph.go.th/thai/files/KM/2554/05/ppt/04.ppt.
- เดือนเพ็ญพร ชัยภักดี (2555). ความสำคัญและความหมายของการฝึกอบรม. ค้นวันที่ 10 มีนาคม 2555 จาก <http://www.dr-duan.com/training>
- ทศนา แชมมณี.(2545). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้ เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธารทิพย์ แก้วเหลี่ยม. (2552). สถิติพื้นฐานงานวิจัย. ค้นวันที่ 15 มีนาคม 2554 จาก <http://www.gotoknow.org/blog/ariya/233008>.
- ธีรภัทร สุดาพิศ. (2549). ความสำคัญของการจัดฝึกอบรม. ค้นวันที่ 22 ตุลาคม 2553 จาก <http://www.gotoknow.org/blog/threerapat/13218>.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2544). บุคลิกภาพสำหรับครูปฐมวัย(ต่อ): โครงการพัฒนาตน. ค้นวันที่ 15 พฤศจิกายน 2553 จาก <http://www.learners.in.th/blog/pro1/350071>.
- อึ้ง บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ธนอักษรพิมพ์. นงลักษณ์ สิ้นสืผล 2532.ค้นวันที่ 10 มีนาคม 2555 จาก <http://www.train355311.freehomepage.com/lesson3/train-system.htm#เทคนิคการฝึกอบรม>.
- _____. (2542).ค้นวันที่ 10 มีนาคม 2555 จาก <http://www.train355311.freehomepage.com/lesson1/type-training.htm>.
- นิศารัตน์ มหาวิน (2556). ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism). ค้นวันที่ 11 มิถุนายน 2557 จาก <http://thyrthr.blogspot.com/2013/08/constructionism.html>
- บุญชู สุขเจริญ. (2548). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การนิเทศภายในโรงเรียนสำหรับผู้นิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา. ค้นวันที่ 15 มีนาคม 2555 จาก www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/snamcn/.../Fulltext.pdf.

- บุญศรี พรหมมาพันธุ์ และคณะ. (2553). การพัฒนาชุดฝึกอบรมการเขียนและวิเคราะห์ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์. ค้นวันที่ 14 พฤษภาคม 2557 จาก <http://webcache.googleusercontent.com>
- บุปผา พงษ์ไพบูลย์. (2548). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นสำหรับครูปฐมวัย. ค้นวันที่ 15 มีนาคม 2555 จาก www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/snamcn/.../Fulltext.pdf.
- เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์ และสมประสงค์ เสนารัตน์. (2553). การวัดประเมินด้วยการปฏิบัติ. ค้นวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2556 จาก <http://senarat.multiply.com/journal/item/85>.
- ปวีณา ชูราศรี. (2549). รูปแบบการฝึกอบรม. ค้นวันที่ 10 มีนาคม 2555 จาก <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/13524>.
- พจนีย์ มั่งคั่ง. (2549). วารสารศึกษาศาสตร์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์. ค้นวันที่ 10 มีนาคม 2555 จาก [www.edu.buu.ac.th/journal/.../Link_Journal%](http://www.edu.buu.ac.th/journal/.../Link_Journal%20)
- พัฒนา สุขประเสริฐ. (2541). กลยุทธ์ในการฝึกอบรม. กรุงเทพมหานคร: คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พนิดา วีระชาติ. (2543). การฝึกอบรมกับการพัฒนาอาชีพ. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- พัฒนา สุขประเสริฐ. (2541). กลยุทธ์ในการฝึกอบรม. กรุงเทพมหานคร : คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ไพศาล หวังพานิช. (2526). การวัดผลการเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- ภาวิณี วรประดิษฐ์. (2555). การฝึกอบรม. ค้นวันที่ 10 มีนาคม 2555 จาก <http://trat.nfe.go.th/trat/>
- ภัทรธิรา ผลงาม. (2555). การเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลค้นวันที่ 28 มีนาคม 2555 จาก www.rds.phd.lru.ac.th/Puttira%20Home/vijei-b9.pdf.
- ภัทรพล สำเนียง. (2554). นวัตกรรมทางการศึกษาและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล. ค้นวันที่ 2 เมษายน 2555 จาก <http://pattarapon.myreadyweb.com/page-3949.html>.
- ภััสสรินท์ ภาภูมิ. (2553). ความรู้พื้นฐานการผลิตสื่อ. ค้นวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2556 จาก <http://ppassarin.multiply.com/journal/item/11/11>
- มหาวิทยาลัยนเรศวร. คณะสหเวชศาสตร์. (2552). ค่านิยมร่วมของคณะสหเวชศาสตร์. ค้นวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 255 จาก http://www.ahs.nu.ac.th/2009/index.php?option=com_content&view=article&id=37:ability-&catid=19:ahs-core-value&Itemid=2#.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา. คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชา สื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา. (2548). สื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- ยาเบ็น เรื่องจรรยา. (2553). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลักสูตร. ค้นวันที่ 10 มีนาคม 2555 จาก <http://www.kroobannok.com/39838>
- ยุวดี ฤาชา. (2536). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนแบบที่ใช้ปัญหาเป็นหลักสำหรับอาจารย์พยาบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2540). การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- รุจิรี ภู่อาระ. (2545). การพัฒนาหลักสูตร: ตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บิ๊ค พอยท์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2540). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วารินทร์ รัศมีพรหม. (2531). สื่อการสอน เทคโนโลยีทางการศึกษาและการสอนร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- วิจารณ์ พานิช. (มปป). "การจัดการความรู้เพื่อคุณภาพที่สมดุล". ค้นวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2556 จาก hospital.moph.go.th/bankhai/what%20is%20KM.doc.
- วิจิตร อาวะกุล. (2540). การฝึกอบรม. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิน เชื้อโพธิ์ทัก. (2537). การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- วัฒนา ชื่นวงศา. (2536). ผลของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องกิจกรรมนาฏศิลป์สำหรับครูสอนดนตรีและนาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา. ปรียญานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพาศูนย์พัฒนาทรัพยากรการศึกษา (CARD).
- ศิริรินทร์ ปัญญาพุนตระกูล. (2554). หลักสูตรฝึกอบรม. ค้นวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2556 จาก <http://www.gotoknow.org/posts/397821>.
- ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม. (2550). จากคู่มือการจัดมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรม. ค้นวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2556 จาก <http://winterwaltz.exteen.com/20070601/entry>.
- สมฤทัย แสงสุริยา. (2551). บทที่ 1 ความหมาย ประเภท และประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอน. ค้นวันที่ 10 มีนาคม 2555 จาก <http://payu49.blogspot.com/>.
- สายสวาท ปั่นแก้ว. (2551). การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครูผู้สอนเรื่อง "การบูรณาการไอซีทีในการเรียนการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551". ค้นวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2556 จาก http://phankaew.blogspot.com/p/blog-page_5882.html.
- สุธี วรประดิษฐ. (2555). รูปแบบและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. ค้นวันที่ 5 มีนาคม 2555 จาก http://trat.nfe.go.th/trat/topic5_old.php?page=4.
- สุพรรณิการ์ อินตะคำมก. (2544). การออกแบบสื่อ. ค้นวันที่ 25 มีนาคม 2555 จาก http://sps.lpru.ac.th/script/show_article.pl?mag_id=6&group_id=25&article_id=281.
- โสรัส เนื้ออ่อน. (2552). การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครูโรงเรียนบ้านยางลุ่มด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงการโดยภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมค้นวันที่ 10 มีนาคม 2555 จาก http://kroobannok.com/board_view.php?b_id=63893&bcat_id=16 http://kroobannok.com/board_view.php?b_id=63893&bcat_id=16
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. (2555). ค้นวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2556 จาก <http://www.sri3.obec.go.th/evaluation/?name=knowledge&file=readknowledge&id=4>
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2540). กระบวนการฝึกอบรมสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: บริษัทประชาชน จำกัด.

- อัญชลี ธรรมะวิจิตรกุล. (2552). **บทเรียนสำเร็จรูป 2**. ค้นวันที่ 1 เมษายน 2555 จาก <http://panchalee.com>.
- Papert, S. (1993). **The Children's Machine Rethinking School in the Age of the Computer**. New York: Harvester Wheatshea.
- Taba Hida. (1949). **Curriculum Development.: Theory and Practice**. New York: Harcourt Braca and Word.
- Wolman ,Benjamin B. (1978). **Dictionary of behavioral science**. London: Macmillan.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญที่พิจารณาตรวจสอบ หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แบบทดสอบความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ก่อนและหลังการฝึกอบรมแบบประเมินความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและแบบประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีรายนามดังต่อไปนี้

1. ดร.วิวัฒน์ ชัดติยะมาน	ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน	อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา
2. นายสมสุข เพชรกาญจน์	ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองนกระทุง โรงเรียนบ้านคลองนกระทุง
3. นายจรรุ ขำนุรักษ์	ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน	ผู้อำนวยการกองการศึกษา เทศบาลตำบลท่าช้าง

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

ที่ ศธ 0560.06 / ว 105

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

24 พฤศจิกายน 2556

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.วิวัฒน์ ชัตติยะมาน

ด้วย นางสาววริญา บิลดาลี รหัส 52G1911012 นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก”

โดยมีคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. ดร.ชุตินา จันทร์จิตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
2. ดร.จุไรศิริ ชูรักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือในการวิจัย ของนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา หวังว่าคงจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นนท์ ชาติทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0560.06 / ว 105

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

24 พฤศจิกายน 2556

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองนงกระทุง

ด้วย นางสาววริญา บิลดาลี รหัส 52G1911012 นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก”

โดยมีคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. ดร.ชุตินา จันทร์จิตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
2. ดร.จุไรศิริ ชูรักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือในการวิจัย ของนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา หวังว่าคงจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นนท์ ชาติทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0560.06 / ว 105

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

24 พฤศจิกายน 2556

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน นายจาร์ ชำนุรักษ์

ด้วย นางสาววริญา บิลดาลี รหัส 52G1911012 นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก”

โดยมีคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. ดร.ชุตินา จันทร์จิตร	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
2. ดร.จุไรศิริ ชูรักษ์	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือในการวิจัย ของนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา หวังว่าคงจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นนท์ ชาติทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

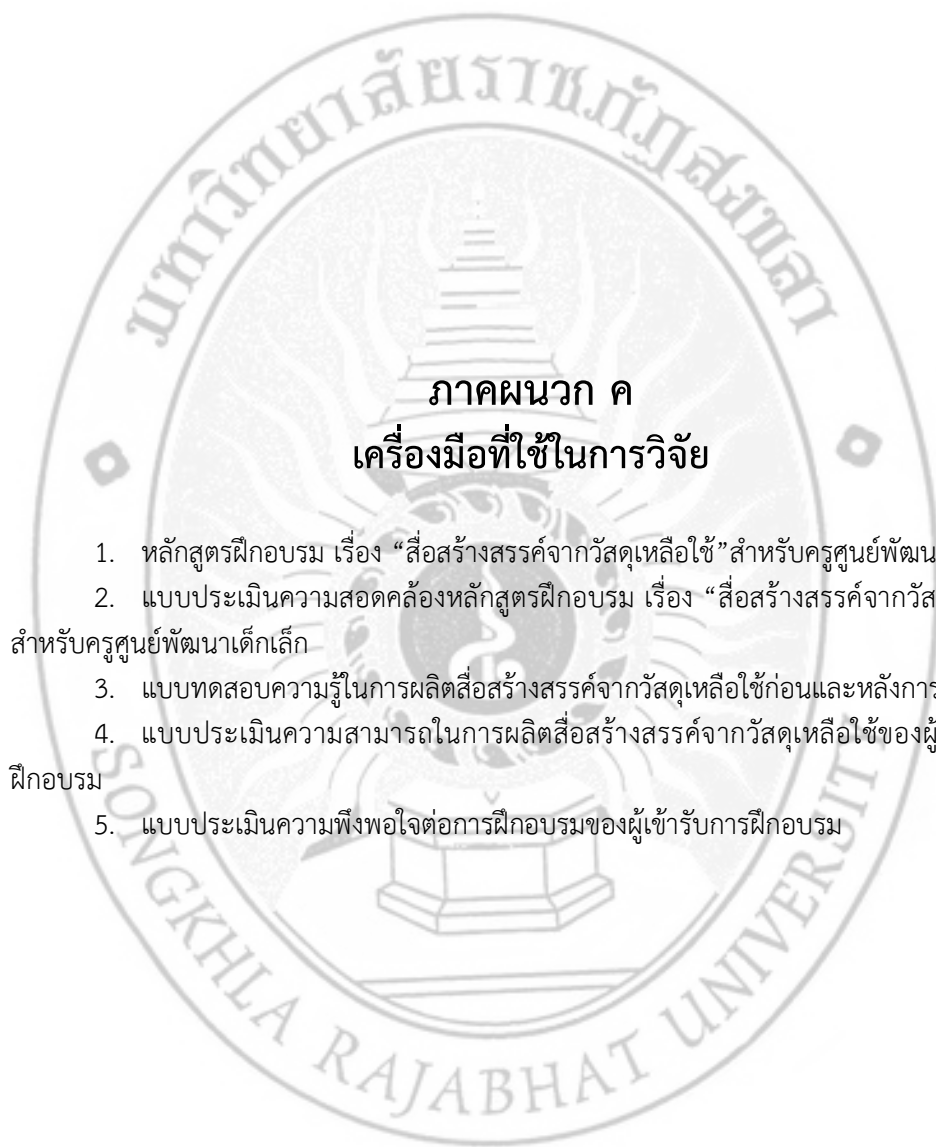
สำนักงานคณบดี

โทรศัพท์/โทรสาร 0 7433 6948

<http://bundit.skru.ac.th/>

www.facebook.com/gsskru

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. แบบประเมินความสอดคล้องหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
3. แบบทดสอบความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ก่อนและหลังการฝึกอบรม
4. แบบประเมินความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
5. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “ สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ ” สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

หลักการและเหตุผล

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิด ถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรักและความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม โดยเด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสมด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูอย่างเต็มศักยภาพและสมดุลตามแนวทางการพัฒนา และตรวจสอบคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับการศึกษาปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 1-7) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัยประกอบด้วยมาตรฐานด้านคุณภาพเด็ก ด้านครูผู้สอน ด้านผู้บริหาร และด้านสถานศึกษา สำหรับมาตรฐานด้านคุณภาพเด็กได้กำหนดไว้ว่า เด็กจะต้องมีพัฒนาการที่สมวัยและสมดุลกระตุ้นให้สมองได้พัฒนาเต็มทีบนวิถีชีวิตสภาพครอบครัว ชุมชน สังคม และวัฒนธรรม มาตรฐานด้านครูผู้สอนโดยครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ สามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานด้านผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาด้านการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารอย่างเป็นระบบและมาตรฐานด้านสถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นพร้อมทั้งมีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันวิชาการ และองค์กรภาครัฐ และเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550: 9-16)

จากการศึกษาปัญหาพัฒนาเด็กปฐมวัยพบว่า คุณภาพการศึกษาไทยเมื่อเทียบกับประเทศอื่น เด็กปฐมวัยมีปัญหาด้านพัฒนาการล่าช้าเพิ่มขึ้นในปี 2550 ร้อยละ 32.3 ด้านครูผู้ดูแลเด็กเล็กส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ผ่านการสอน การอบรมวิธีเลี้ยงดูเด็ก ร้อยละ 66.4 ด้านสื่อในการส่งเสริมการเรียนรู้แต่ละประเภทที่แตกต่างมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และด้านผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยส่วนใหญ่ยังขาดบทบาทในการส่งเสริมคุณภาพในการบริหารงานการศึกษาปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552: 12-31) ในปี 2547 สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ประเมินผลพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทุกเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ พบว่าเด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาต่ำกว่าด้านอื่นร้อยละ 89.66 ซึ่งสะท้อนให้ถึงคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งด้านของสถานศึกษา ด้านผู้บริหารที่ให้ความสำคัญต่อการศึกษาปฐมวัยน้อย ด้านครูผู้สอนที่ขาดทักษะความรู้ในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 : 8-10)

แนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการสถานพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน แนวทางหนึ่งคือ ควรมีการฝึกอบรม ที่จัดให้ครูหรือพี่เลี้ยงได้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก โดยการพยายาม เพิ่มพูนความรู้ เช่น การฝึกอบรมระยะสั้น หรือการร่วมประชุมสัมมนาปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้วัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัยเด็กให้เหมาะสมตามวัย (ฉวีวรรณ จึงเจริญ, 2528: 131-139) โดยการฝึกอบรมเป็นกระบวนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการเพิ่มพูน ความรู้ใหม่เพื่อพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น อาจแยกอบรมเฉพาะด้านตามความจำเป็นของการ ฝึกอบรมเป็นแนวทางที่สำคัญ ที่จะทำให้อุทิศเวลาที่มีคุณภาพทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลง และ อื้ออำนวยประโยชน์ให้กับองค์กร (ธีรภัทร สุดาทิต, 2549 อ้างจาก วิจิตร อวาทกุล, 2537: 63-64) นอกจากนี้การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเป็นการพัฒนาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เสริมสร้างทักษะและ แลกเปลี่ยนทัศนคติตามแนวมุ่งหวังที่กำหนดไว้ อันจะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความ เข้าใจ ความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของ การฝึกอบรมที่สนับสนุนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของบุคลากรในองค์กร หรือหน่วยงานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (กริช อัมโภชน, 2545: 2)

อย่างไรก็ตามยังมีผู้สอนจำนวนมากที่ใช้สื่อการสอนโดยไม่มีหลักการหรือทฤษฎีที่ถูกต้อง ทำให้การใช้สื่อการสอนมีค่าเท่ากับการนำเอาเครื่องมือมาประกอบการสอนเท่านั้นเอง ดังนั้นการ ฝึกอบรมครูให้มีความรู้ หรือทักษะเรื่องสื่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพนั้น สามารถช่วยให้ผู้เรียน บูรณาการประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่เข้าด้วยกันได้อย่างเป็นนามธรรมที่มีความหมายมากขึ้น กว่าเดิม(วารินทร์ รัตมีพรหม, 2531: 14 - 16)

หลักสูตรฝึกอบรมฉบับนี้จึงมุ่งที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถของครูผู้สอนเด็กปฐมวัย ซึ่งหลักสูตรฝึกอบรมฉบับนี้จะนำเสนอการฝึกอบรมที่มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน จนผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมมีความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพในที่สุด

วัตถุประสงค์

หลังจากได้รับการฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” แล้วผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรมีความรู้ และมีความสามารถดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ และนำความรู้ที่ได้รับจาก การฝึกอบรมไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. สามารถผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ได้อย่างมีคุณภาพ และสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก

โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” มีรายละเอียดโครงสร้างดังนี้

1. ภาคทฤษฎี

ลำดับที่	เนื้อหาสาระ (หน่วยการฝึกอบรม)	เวลาที่ใช้ (ชั่วโมง)
1.	ความหมายและความสำคัญของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย	1
2.	ประโยชน์ของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย	1
3.	ประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย	2
4.	หลักการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย	2
5.	การใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย	2
รวมเวลาภาคทฤษฎี		8

2. ภาคปฏิบัติ

ลำดับที่	เนื้อหาสาระ (หน่วยการฝึกอบรม)	เวลาที่ใช้ (ชั่วโมง)
1.	การผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้	8
รวมเวลาภาคปฏิบัติ		8

แนวการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

1. ผู้ให้การอบรมประชุมชี้แจงข้อตกลงเบื้องต้นในการฝึกอบรม จุดประสงค์การอบรม กระบวนการในการฝึกอบรม การวัดและประเมินผลผู้เข้ารับการฝึกอบรม เกณฑ์การผ่านการฝึกอบรม และประโยชน์ที่จะได้รับการฝึกอบรม แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2. ทดสอบก่อนการฝึกอบรม

3. วิทยากรให้ความรู้ภาคทฤษฎีแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามที่กำหนดไว้โดยที่กิจกรรมการฝึกอบรมแต่ละหน่วยประกอบด้วยขั้นต่างๆดังนี้

3.1 ขั้นนำ เป็นการสร้างความสนใจ และชี้ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทราบจุดประสงค์ของการฝึกอบรมแต่ละหน่วย การทบทวนความรู้เดิมทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมสู่การเรียนรู้เนื้อหาใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ขั้นการฝึกอบรม เป็นการเรียนรู้ภาคทฤษฎี เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกลุ่มด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างวิทยากรผู้ให้การอบรม กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมและระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยกัน มีการฝึกปฏิบัติจริงในขั้นการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ และจัดกิจกรรมให้

เกิดความหลากหลาย เพื่อให้การเรียนรู้เกิดความน่าสนใจ เช่น การวิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน การแบ่งกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมและการนำเสนอผลงานกลุ่ม เป็นต้น

3.3 **ขั้นสรุปและวัดผล** เป็นการสรุปเนื้อหาการเรียนรู้ในแต่ละหน่วย และมีการวัดผลการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมแต่ละหน่วย

4. ทดสอบหลังการฝึกอบรม

สื่อการฝึกอบรม

สื่อการฝึกอบรมครั้งนี้ประกอบด้วย ใบความรู้ ใบงาน และเครื่องมือตรวจสอบคุณภาพสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

การประเมินผลการฝึกอบรม

1. วิธีการประเมิน

ประเมินผลผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการฝึกอบรม เรื่อง สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ โดยการใช้การทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม การประเมินความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

2. เกณฑ์การผ่านหลักสูตรฝึกอบรม

2.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ โดยเข้าอบรมภาคทฤษฎีไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาที่กำหนดไว้สำหรับการฝึกอบรมภาคทฤษฎี

2.2 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องได้คะแนนจากการทดสอบหลังการอบรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

2.3 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องสามารถผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ผ่านเกณฑ์ประเมินคุณภาพในระดับดี

คู่มือหลักสูตรสำหรับการฝึกอบรม
เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้”

เทศบาลตำบลท่าช้าง
อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา
2556

ตอนที่ 1 คำชี้แจงวิธีการฝึกอบรม

1. การเตรียมการฝึกอบรม

การเตรียมการในการจัดการฝึกอบรมตามหลักสูตรการฝึกอบรม ผู้ให้การฝึกอบรมต้องดำเนินการ ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรฝึกอบรม คู่มือหลักสูตรผู้ให้การฝึกอบรมและคู่มือสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้เข้าใจอย่างชัดเจน

1.2 จัดทำโครงการฝึกอบรม ประกอบด้วยการจัดเตรียมในเรื่องต่างๆดังนี้

1.2.1 ประชาสัมพันธ์โครงการ

1.2.2 กำหนดผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1.2.3 กำหนดช่วงเวลาการฝึกอบรม

1.2.4 กำหนดสถานที่สำหรับการฝึกอบรม ทั้งช่วงของการฝึกอบรมภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

1.3 การเตรียมเอกสารการฝึกอบรม ประกอบด้วยการจัดเตรียมในเรื่องต่างๆดังนี้

1.3.1 จัดเตรียมเอกสารประกอบการฝึกอบรม ได้แก่ คู่มือผู้ให้การฝึกอบรม คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรม และตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้การผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

1.3.2 จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลการฝึกอบรม

2. ขั้นตอนการฝึกอบรม

2.1 ขั้นตอนที่ 1 อบรมภาคทฤษฎี โดยให้ผู้รับการฝึกอบรมเข้ารับการอบรมภาคทฤษฎีเกี่ยวกับการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ ประเภทกำหนดหัวข้อเป็นแกนกลาง เพื่อสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ และความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ โดยผู้ให้การอบรมจะต้องเตรียมความพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียน ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องการความช่วยเหลือหรือมีปัญหาในระหว่างการฝึกอบรม โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 ทดสอบก่อนการฝึกอบรม โดยใช้เวลา 30 นาที

2.1.2 ดำเนินการฝึกอบรมตามแผนการฝึกอบรมแต่ละหน่วย จำนวน 6 แผนการฝึกอบรม

2.1.3 ทดสอบหลังการฝึกอบรม โดยใช้เวลา 30 นาที

2.2 ขั้นตอนที่ 2 การอบรมภาคปฏิบัติซึ่งมีรายละเอียดของวิธีการ ดังต่อไปนี้

2.2.1 ผู้ให้การอบรมร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เข้ารับการอบรม โดยกำหนดเวลาสำหรับการพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จำนวน 4 ชั่วโมง

2.2.2 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ ที่ได้ความรู้และฝึกปฏิบัติมาแล้วในขั้นตอนที่ 1 โดยวิทยากรให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียน ให้การชี้แนะแนวทาง อำนวย

ความสะดวก ตามที่ผู้เข้ารับการอบรมต้องการจนผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ได้ ควรใช้เวลาสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตลอดหน่วยการเรียนรู้ 16 ชั่วโมง

2.2.3 ผู้ให้การอบรมหรือวิทยากรติดตามดูแล ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาหารือระหว่างการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

2.2.4 กำหนดเวลาสำหรับการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ โดยใช้เวลาไม่เกิน 8 ชั่วโมง

2.2.5 ผู้ให้การอบรมหรือวิทยากรติดตามดูแล ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาหารือระหว่างการนำหน่วยการเรียนรู้ไปใช้อย่างสม่ำเสมอ

2.3 ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลการฝึกอบรม ในการประเมินผลการฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” สำหรับครูศุนย์พัฒนาเด็กเล็ก แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้

2.3.1 ประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยตรวจสอบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถผ่านเกณฑ์ตามที่หลักสูตรฝึกอบรมกำหนดไว้หรือไม่ โดยมีเกณฑ์ที่กำหนดดังต่อไปนี้

1) ผู้เข้ารับการอบรมต้องผ่านการทดสอบข้อเขียน เพื่อแสดงความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” หลังการฝึกอบรมภาคทฤษฎี โดยต้องทำแบบทดสอบหลังจากการฝึกอบรมได้คะแนนไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

2) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ของตนเองผ่านเกณฑ์คุณภาพในระดับดี ตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

3) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องเข้ารับการฝึกอบรม ตามวัน เวลา ที่กำหนด และควรเข้ารับการฝึกอบรมภาคทฤษฎีไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาที่กำหนดสำหรับการฝึกอบรมภาคทฤษฎี

ตอนที่ 2 แผนการฝึกอบรมภาคทฤษฎี

คู่มือหลักสูตรสำหรับผู้ให้การฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” ประกอบด้วยแผนการฝึกอบรมจำนวน 6 แผน ดังนี้

1. แผนการฝึกอบรมที่ 1 เรื่อง ความหมายและความสำคัญ
2. แผนการฝึกอบรมที่ 2 เรื่อง ประโยชน์ของสื่อ
3. แผนการฝึกอบรมที่ 3 เรื่อง ประเภทของสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย
4. แผนการฝึกอบรมที่ 4 เรื่อง สื่อส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
5. แผนการฝึกอบรมที่ 5 เรื่อง การเลือกสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย
6. แผนการฝึกอบรมที่ 6 เรื่อง การผลิตสื่อและการใช้สื่อ

โดยแต่ละแผนการอบรมประกอบด้วยชื่อเรื่อง จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม รวมทั้งมีการนำเสนอสื่อการฝึกอบรมแนบท้ายในแต่ละแผนการฝึกอบรมด้วย รายละเอียดของแผนการฝึกอบรมแต่ละหน่วยมีดังนี้

แผนการฝึกอบรมที่ 1

เรื่อง ความหมายและความสำคัญของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

เวลา 1 ชั่วโมง

1. สารสำคัญ

ความรู้ ความเข้าใจเรื่องความหมายและความสำคัญของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยจะทำให้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ เพื่อจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม

2. จุดประสงค์

2.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถอธิบายความหมายและความสำคัญของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยได้

3. เนื้อหาสาระ

ความหมายและความสำคัญของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

3.1 ความหมายของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

3.2 ความสำคัญของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

4. กิจกรรมการฝึกอบรม

4.1 ขั้นนำ

4.1.1 วิทยากรชี้แจงจุดประสงค์การฝึกอบรมประจำแผนการฝึกอบรมหน่วยที่ 1

4.1.2 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย และวิทยากรให้ข้อเสนอแนะว่า การผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ซึ่งได้ระบุไว้อย่างชัดเจนและผู้เข้ารับการอบรมจะได้ศึกษารายละเอียดร่วมกันต่อไป

4.2 ขั้นอบรม

4.2.1 วิทยากรนำเสนอความหมายและความสำคัญของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

4.2.2 แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามความเหมาะสมผู้เข้ารับการอบรมแต่กลุ่ม เลือกหัวหน้ากลุ่มและตัวแทนในการนำเสนอผลงานกลุ่มต่อที่ประชุมใหญ่

4.2.3 วิทยากรเปิดประเด็นเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันอภิปรายว่า “จากการที่วิทยากรให้ความรู้เรื่อง ความหมายและความสำคัญของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถสรุปความเข้าใจในประเด็นความหมายและความสำคัญของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยได้อย่างไร โดยบันทึกข้อสรุปของกลุ่มในแบบบันทึกข้อสรุปจากการอภิปรายกลุ่มที่วิทยากรแจกให้

4.2.4 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาใบความรู้และทำกิจกรรมตามใบงาน

4.2.5 ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกลุ่มย่อยอื่นๆอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้

4.2.6 วิทยากรชี้แนะเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาที่ตัวแทนของแต่ละกลุ่มนำเสนอได้ตามความเหมาะสม

4.3 ชั้นสรุป

4.3.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันสรุปความหมายและความสำคัญของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

4.3.2 วิทยากรเสนอแนะให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาความรู้เพิ่มเติมในคู่มือสำหรับผู้เข้ารับการอบรมนอกเวลาการอบรม

5. สื่อในการฝึกอบรม

5.1 คู่มือสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

5.2 ใบความรู้

5.3 ใบงาน

5.4 เนื้อหานำเสนอด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เพาเวอร์พอยต์ (Microsoft PowerPoint)

ใบความรู้ที่ 1

ความหมายและความสำคัญของสื่อการสอน สำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

ให้ผู้เข้ารับการศึกษาอบรมแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ด้วยตนเองโดยใช้เวลา 10 นาที แล้วทำกิจกรรมตามใบงานที่กำหนดให้

ความหมายของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำหรับช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก สื่อการเรียนรู้นี้อาจเป็นวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ รวมถึงช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กขยายขอบเขตกว้างขวางมากขึ้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสิ่งต่างๆที่เด็กได้สัมผัสล้วนเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

สื่อ หมายถึง สิ่งต่างๆที่อยู่รอบๆตัวเด็ก คือ สิ่งที่มีชีวิตสิ่งที่ไม่มีชีวิต สิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้น ได้แก่ คน สัตว์ พืชผัก ผลไม้ สิ่งของเครื่องใช้ เครื่องเล่น วิทย์ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เทปยานพาหนะ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เมื่อเด็กได้พบเห็น หรือจับต้องก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งมีส่วนช่วยให้เด็กพัฒนาทางกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา (กนกกร บุษยกันนิษฐ์ และคณะ, 2550: 21 – 25)

สื่อการเรียนรู้ คือ เครื่องมือสำหรับช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก สื่อการเรียนรู้นี้อาจเป็นวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ รวมถึงช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กขยายขอบเขตกว้างขวางมากขึ้น อะไรคือสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสิ่งต่างๆที่เด็กได้สัมผัสล้วนเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย วัสดุ อุปกรณ์ หรือสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งเร้าสำหรับเด็ก ยิ่งมีความแปลกความแตกต่างมากๆ เด็กยิ่งได้เรียนรู้มาก สิ่งเร้าที่ดีและสร้างการเรียนรู้ได้มาก ต้องมีลักษณะเฉพาะคือ สามารถตอบสนองใกล้เคียงกันเป็นลูกโซ่อย่างต่อเนื่อง เด็กได้สัมผัสได้ฝึกทำซ้ำๆ มีความพอใจและมีความสุข มีการบอข้อมูลกลับที่ทำให้เด็กได้เรียนรู้เป็นอย่างดี (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551 อ้างถึงใน Ebbeck,1991: 135)

สื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย คือ อุปกรณ์การเรียน ของเล่น และประสบการณ์ที่จัดให้แก่เด็ก จะมีความหมายต่อเด็กมาก ความแปลกของสี ลักษณะ ขนาด รูปร่าง ประเภทของอุปกรณ์ต่างๆ ที่เด็กสัมผัสเป็นสิ่งที่ดีที่เด็กสร้างเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาการให้แก่เด็ก (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551 อ้างถึงใน Gordon and Browne, 1985: 46)

2. ความสำคัญของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

สื่อการสอนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ไม่ว่าจะเป็นสื่อการสอนประเภทวัสดุ อุปกรณ์หรือวิธีการเล่นนั้น นอกจากจะเป็นตัวกลางในการช่วยให้ครูปฐมวัยสามารถถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยม ทักษะคิด และทักษะให้แก่เด็กเรียนอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังช่วยกระตุ้นให้เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมต่างๆที่จะช่วยสร้างเสริมพัฒนาการและประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้อีกด้วย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,2548: 11-15)

ความสำคัญของการสอน การจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ จำเป็นต้องมีสื่อเพื่อใช้ถ่ายทอดสิ่งที่ต้องการไปยังผู้เรียนและไม่ว่าจะเป็นสื่อประเภทใด ย่อมมีคุณค่าต่อการเรียนการสอนและมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งจะมีความสำคัญของการสอน สามารถสรุปเป็นข้อๆได้ ดังนี้ (กนกกร บุษยกนิษฐ และคณะ, 2551: 26-27)

1. สื่อเป็นหัวใจของการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้เด็ก ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง
2. สื่อช่วยให้เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม และเกิดมโนทัศน์ตรงกับข้อเท็จจริง ช่วยให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเป็นรูปธรรม
3. ช่วยสร้างความสนใจของเด็กและเป็นสิ่งเร้าให้เด็กสนใจที่จะทำกิจกรรมและเกิดการเรียนรู้ได้ดี เด็กติดตามเรื่องราวด้วยความสนใจ ไม่เกิดความรู้สึกว่าเป็นการเรียน
4. ช่วยให้เด็กจดจำสิ่งต่างๆได้ง่ายและไม่ลืม
5. ช่วยอธิบายสิ่งยากให้เข้าใจง่าย ช่วยให้คุณภาพการเรียนรู้ดีขึ้น เพราะมีความหมายชัดเจนต่อผู้เรียน
6. ช่วยให้เรียนรู้ได้เร็ว ใช้เวลาอธิบายน้อย เรียนรู้ได้ปริมาณมากขึ้น
7. สื่อช่วยสร้างเจตคติที่ดีให้เกิดแก่เด็ก ทำให้การเรียนเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ประทับใจ
8. สื่อเป็นสิ่งเร้าที่เด็กสามารถใช้ประสาทสัมผัส สัมผัสได้หลายๆทางและได้มีประสบการณ์ที่กว้างขวาง
9. ช่วยส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหาในกระบวนการเรียนรู้
10. สื่อช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการ และช่วยขยายขอบเขตของจินตนาการเด็ก
11. สื่อช่วยตอบสนองความสนใจ อยากรู้อยากเห็นตามธรรมชาติของเด็ก (ได้หยิบจับ รื้อค้น ทดลอง ลงมือกระทำ)
12. เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูได้พัฒนาเด็กได้อย่างเต็มที่
13. ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กดีขึ้น
14. ช่วยพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านต่างๆของเด็ก
15. เป็นศูนย์รวมความสนใจเด็ก และทำให้บทเรียนน่าสนใจ

ใบงานที่ 1

คำชี้แจง

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายในประเด็นที่กำหนดให้ต่อไปนี้ แล้วบันทึกข้อสรุปของกลุ่ม
2. ใช้เวลาในการทำกิจกรรม 10 นาที

1. จงอธิบายความหมายของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้

1.1 สื่อ หมายถึง .....

.....

.....

.....

.....

1.2 สื่อการเรียนรู้ หมายถึง.....

.....

.....

.....

1.3 สื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย หมายถึง.....

.....

.....

.....

2. จงอธิบายความสำคัญของสื่อการสอน โดยสรุปเป็นข้อ ๆ

.....

.....

.....

แนวทางการเฉลยคำตอบใบงานที่ 1

1. จงอธิบายความหมายของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้

1.1 สื่อ หมายถึง

ตอบ สิ่งที่มีชีวิตสิ่งที่ไม่มีชีวิต สิ่งที่มีประดิษฐ์ขึ้นที่อยู่รอบๆตัวเด็ก เช่น คน สัตว์ พืชผัก ผลไม้ สิ่งของเครื่องใช้ ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เมื่อเด็กได้พบเห็นหรือจับต้องก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งช่วยให้เด็กพัฒนาทางกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

1.2 สื่อการเรียนรู้ หมายถึง

ตอบ เครื่องมือสำหรับช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก ซึ่งสื่อการเรียนรู้อาจเป็นวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ โดยช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กขยายขอบเขตกว้างขวางมากขึ้น และหากสื่อการเรียนรู้ยิ่งมีความแปลกความแตกต่างมากๆ เด็กจะยิ่งเรียนรู้ได้มาก สิ่งเร้าที่ดีและสร้างการเรียนรู้ได้มาก จะมีลักษณะเฉพาะคือ สามารถตอบสนองใกล้เคียงกันเป็นลูกโซ่อย่างต่อเนื่อง เด็กได้สัมผัสได้ฝึกทำซ้ำ ๆ มีความพอใจและมีความสุข มีการป้อนข้อมูลกลับที่ทำให้เด็กได้เรียนรู้เป็นอย่างดี

1.3 สื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย หมายถึง

ตอบ อุปกรณ์การเรียน ของเล่น และประสบการณ์ที่จัดให้แก่เด็กจะมีความหมายต่อเด็กมาก ความแปลกของสี ลักษณะ ขนาด รูปร่าง ประเภทของอุปกรณ์ต่างๆที่เด็กสัมผัสเป็นสิ่งที่ดีที่เด็กสร้างเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาการให้แก่เด็ก

2. จงอธิบายความสำคัญของสื่อการสอน โดยสรุปเป็นข้อๆ

ตอบ ความสำคัญของสื่อการสอนสามารถสรุปเป็นข้อๆได้ ดังนี้

1. สื่อเป็นหัวใจของการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้เด็ก ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง
2. สื่อช่วยให้เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม และเกิดมโนทัศน์ตรงกับข้อเท็จจริง ช่วยให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเป็นรูปธรรม
3. ช่วยสร้างความสนใจของเด็กและเป็นสิ่งเร้าให้เด็กสนใจที่จะทำกิจกรรมและเกิดการเรียนรู้ที่ดี เด็กติดตามเรื่องราวด้วยความสนใจ ไม่เกิดความรู้สึกว่าเป็นการเรียน
4. ช่วยให้เด็กจดจำสิ่งต่างๆได้ง่ายและไม่ลืม
5. ช่วยอธิบายสิ่งยากให้เข้าใจง่าย ช่วยให้คุณภาพการเรียนรู้ดีขึ้น เพราะมีความหมายชัดเจนต่อผู้เรียน
6. ช่วยให้เรียนรู้ได้เร็ว ใช้เวลาอธิบายน้อย เรียนรู้ได้ปริมาณมากขึ้น
7. สื่อช่วยสร้างเจตคติที่ดีให้เกิดแก่เด็ก ทำให้การเรียนเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ประทับใจ

8. สื่อเป็นสิ่งเร้าที่เด็กสามารถใช้ประสาทสัมผัส สัมผัสได้หลายๆทางและได้มีประสบการณ์ที่กว้างขวาง

9. ช่วยส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหาในกระบวนการเรียนรู้

10. สื่อช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการ และช่วยขยายขอบเขตของจินตนาการเด็ก

11. สื่อช่วยตอบสนองความสนใจ อยากรู้อยากเห็นตามธรรมชาติของเด็ก (ได้หยิบจับ รั้วคั่นทดลอง ลงมือกระทำ)

12. เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูได้พัฒนาเด็กได้อย่างเต็มที่

13. ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กดีขึ้น

14. ช่วยพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านต่าง ๆ ของเด็ก

15. เป็นศูนย์รวมความสนใจเด็ก และทำให้บทเรียนน่าสนใจ

แผนการฝึกอบรมที่ 2

เรื่อง ประโยชน์ของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

เวลา 1 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

การเข้าใจประโยชน์ของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตระหนักถึงคุณค่าของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม

2. จุดประสงค์

2.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถอธิบายประโยชน์ของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยได้

3. เนื้อหาสาระ

3.1 ประโยชน์ของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

4. กิจกรรมการฝึกอบรม

4.1 ขั้นนำ

4.1.1 วิทยากรชี้แจงจุดประสงค์การฝึกอบรมประจำแผนการฝึกอบรมหน่วยที่ 2

4.1.2 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย และวิทยากรได้เสนอแนะว่า การตระหนักถึงคุณค่าของสื่อการสอนมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ซึ่งได้ระบุไว้อย่างชัดเจน และผู้เข้ารับการอบรมจะได้ศึกษารายละเอียดร่วมกันต่อไป

4.2 ขั้นอบรม

4.2.1 วิทยากรนำเสนอประโยชน์ของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

4.2.2 แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามความเหมาะสมผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่มและตัวแทนในการนำเสนอผลงานกลุ่มต่อที่ประชุมใหญ่

4.2.3 วิทยากรเปิดประเด็นเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันอภิปรายว่า “จากการที่วิทยากรให้ความรู้เรื่อง ประโยชน์ของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถสรุปความเข้าใจในประเด็นประโยชน์ของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยได้อย่างไร โดยบันทึกข้อสรุปของกลุ่มในรูปแบบบันทึกข้อสรุปจากการอภิปรายกลุ่มที่วิทยากรแจกให้

4.2.4 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาใบความรู้และทำกิจกรรมตามใบงาน

4.2.5 ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกลุ่มย่อยอื่นๆอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้

4.2.6 วิทยากรชี้แนะเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาที่ตัวแทนของแต่ละกลุ่มนำเสนอได้ตามความเหมาะสม

4.3 ชั้นสรุป

4.3.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันสรุปประโยชน์ของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

4.3.2 วิทยากรเสนอแนะให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาความรู้เพิ่มเติมในคู่มือสำหรับผู้เข้ารับการอบรมนอกเวลาการอบรม

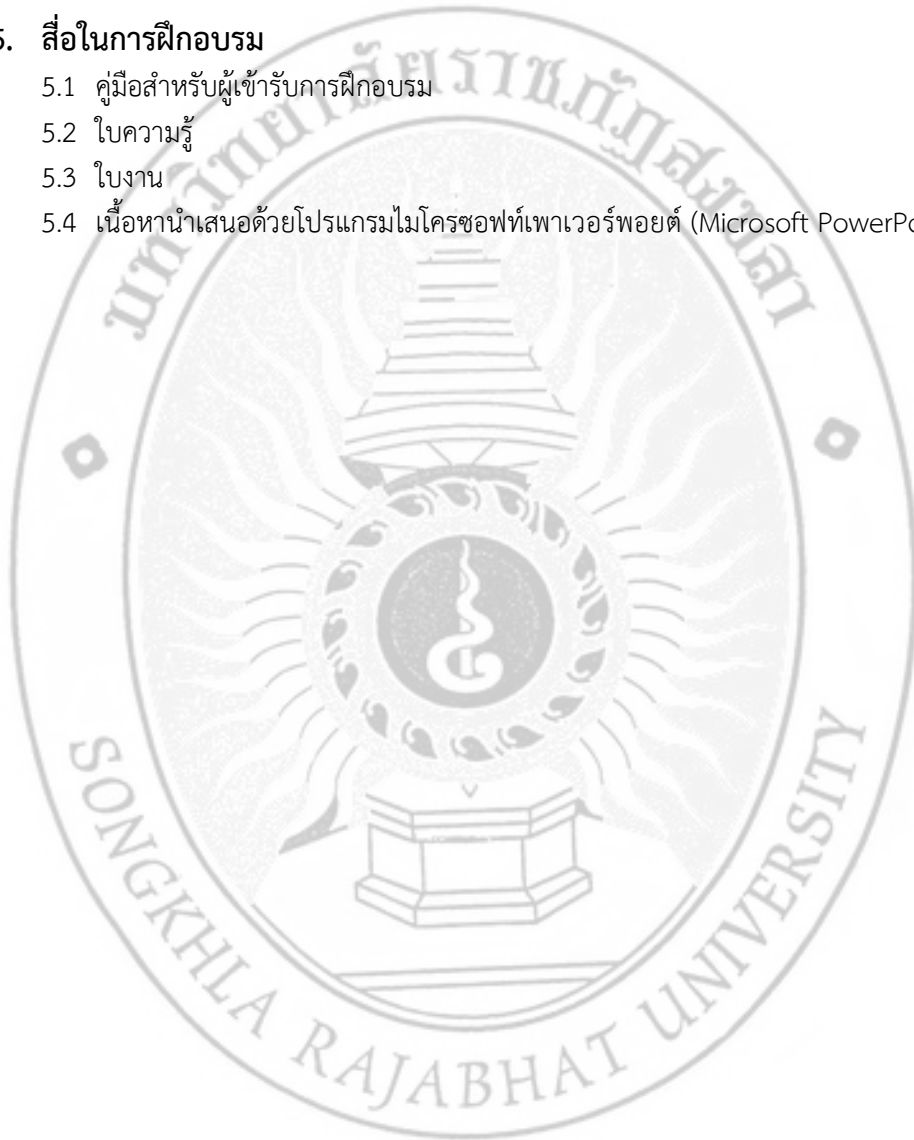
5. สื่อในการฝึกอบรม

5.1 คู่มือสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

5.2 ใบความรู้

5.3 ใบงาน

5.4 เนื้อหานำเสนอด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เพาเวอร์พอยต์ (Microsoft PowerPoint)

ใบความรู้ที่ 2 ประโยชน์ของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

ให้ผู้เข้ารับการศึกษาอบรมแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ด้วยตนเองใช้เวลา 10 นาที แล้วทำกิจกรรมตามใบงานที่กำหนดให้

ประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอน

ประโยชน์ของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยไม่ว่าจะเป็นวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี หรือเทคนิคการสอนของครู เป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กทำให้เด็กเข้าใจสิ่งที่เรียนมากขึ้น สามารถถ่ายทอดความคิดความเข้าใจจากการได้รับรู้ทางตา ได้สัมผัส ร่วมกับการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน และครู แต่สื่อการเรียนรู้อาจมีประโยชน์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อสื่อการเรียนรู้นั้นนำมาใช้อย่างมีความหมายสำหรับเด็ก สื่อการเรียนรู้อาจช่วยสนับสนุนพัฒนาการด้านร่างกาย สังคม จิตใจ และปัญญาให้กับเด็ก ไม่ว่าสื่อจะเป็นประเภทวัสดุ อุปกรณ์ หรือการเล่น ต่างทำให้เด็กพัฒนาทักษะกลไกของร่างกาย การได้แสดงออก การสร้างสรรค์ ซึ่งเด็กสามารถสร้างความรู้ผ่านทางกิจกรรมที่ได้กระทำนั้น เมื่อเด็กได้สัมผัสกับสื่อการเรียนรู้อื่นๆ สื่อเป็นแกนของการเรียนรู้ที่ดีที่สุดสำหรับเด็กปฐมวัย (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551 อ้างถึงใน Morrison, 2000)

ประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอนสามารถแยกเป็นประเด็นหลักๆได้ดังนี้
(สมฤทัย แสงสุริยา, 2551)

1. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่
  - 1.1 เรียนรู้ได้ดีขึ้นจากประสบการณ์ที่มีความหมายในรูปแบบต่างๆ
  - 1.2 เรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง
  - 1.3 เรียนรู้ได้ง่ายและเข้าใจได้ชัดเจน
  - 1.4 เรียนรู้ได้มากขึ้น
  - 1.5 เรียนรู้ได้ในเวลาที่จำกัด
2. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเอาชนะข้อจำกัดต่างๆในการเรียนรู้ได้แก่
  - 2.1 ทำสิ่งนามธรรมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น
  - 2.2 ทำสิ่งซับซ้อนให้ง่ายขึ้น
  - 2.3 ทำสิ่งเคลื่อนไหวช้าให้เร็วขึ้น
  - 2.4 ทำสิ่งเคลื่อนไหวเร็วให้ช้าลง
  - 2.5 ทำสิ่งเล็กให้ใหญ่ขึ้น
  - 2.6 ทำสิ่งใหญ่ให้เล็กลง
  - 2.7 นำสิ่งที่อยู่ไกลมาศึกษาได้
  - 2.8 นำสิ่งที่เกิดในอดีตมาศึกษาได้ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน
  - 2.9 ช่วยให้จดจำได้นาน เกิดความประทับใจและมั่นใจในการเรียน
  - 2.10 ช่วยให้ผู้เรียนได้คิดและแก้ปัญหา
  - 2.11 ช่วยแก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล

แนวทางการเฉลยคำตอบใบงานที่ 2

1. จงอธิบายประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอน ในประเด็นดังต่อไปนี้
  - 1.1 สื่อการเรียนการสอนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพอย่างไรบ้าง (สรุปเป็นข้อ ๆ)

ตอบ

- 1.1.1 เรียนรู้ได้ดีขึ้นจากประสบการณ์ที่มีความหมายในรูปแบบต่างๆ
- 1.1.2 เรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง
- 1.1.3 เรียนรู้ได้ง่ายและเข้าใจได้ชัดเจน
- 1.1.4 เรียนรู้ได้มากขึ้น
- 1.1.5 เรียนรู้ได้ในเวลาที่จำกัด

- 1.2 สื่อช่วยให้สามารถเอาชนะข้อจำกัดต่าง ๆ ในการเรียนรู้ได้อย่างไรบ้าง (สรุปเป็นข้อ ๆ)

ตอบ

- 1.2.1 ทำสิ่งนามธรรมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น
- 1.2.2 ทำสิ่งซับซ้อนให้ง่ายขึ้น
- 1.2.3 ทำสิ่งเคลื่อนไหวช้าให้เร็วขึ้น
- 1.2.4 ทำสิ่งเคลื่อนไหวเร็วให้ช้าลง
- 1.2.5 ทำสิ่งเล็กให้ใหญ่ขึ้น
- 1.2.6 ทำสิ่งใหญ่ให้เล็กลง
- 1.2.7 นำสิ่งที่อยู่ไกลมาศึกษาได้
- 1.2.8 นำสิ่งที่เกิดในอดีตมาศึกษาได้ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้
- 1.2.9 ช่วยให้อจดจำได้นาน เกิดความประทับใจและมั่นใจในการเรียน
- 1.2.10 ช่วยให้ผู้เรียนได้คิดและแก้ปัญหา
- 1.2.11 ช่วยแก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล

แผนการฝึกอบรมที่ 3

เรื่อง ประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

เวลา 2 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

ทำความเข้าใจประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าใจถึงข้อแตกต่างประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยแต่ละประเภทมีความสอดคล้องในแต่ละบริบทของการเรียนรู้ที่ต่างกัน อันจะนำไปสู่การตัดสินใจของแต่ละบุคคลว่าในบริบทการสอนของตนจะใช้สื่อประเภทใดที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมากที่สุด

2. จุดประสงค์

2.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถอธิบายประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยแต่ละประเภทได้

3. เนื้อหาสาระ

ประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย 5 ประเภทดังนี้

- 3.1 สื่อการเรียนรู้ประเภทวัสดุ
- 3.2 สื่อการเรียนรู้ประเภทอุปกรณ์
- 3.3 สื่อการเรียนรู้ประเภทเครื่องมือเทคโนโลยี
- 3.4 สื่อการเรียนรู้ประเภทแหล่งเรียนรู้
- 3.5 สื่อการเรียนรู้ประเภทเทคนิคการสอน

4. กิจกรรมการฝึกอบรม

4.1 ขั้นนำ

4.1.1 วิทยากรชี้แจงจุดประสงค์การฝึกอบรมประจำแผนการฝึกอบรมหน่วยที่ 3

4.1.2 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรร่วมแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย และในบริบทการสอนควรจะใช้สื่อประเภทใดที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมากที่สุด

4.2 ขั้นอบรม

4.2.1 วิทยากรนำเสนอความแตกต่าง ข้อดีและข้อจำกัดของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย 5 ประเภท ต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม

4.2.2 แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามความเหมาะสมผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่ม เลือกหัวหน้ากลุ่มและตัวแทนในการนำเสนอผลงานกลุ่มต่อที่ประชุมใหญ่

4.2.3 วิทยากรเปิดประเด็นเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันอภิปรายว่า “จากการที่วิทยากรให้ความรู้เรื่อง ประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถสรุป

ความเข้าใจในประเด็นประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยว่าอย่างไร โดยบันทึกข้อสรุปของกลุ่มในแบบบันทึกข้อสรุปจากการอภิปรายกลุ่มที่วิทยากรแจกให้

4.2.4 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาใบความรู้และทำกิจกรรมตามใบงาน

4.2.5 ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกลุ่มย่อยอื่นๆอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้

4.2.6 วิทยากรชี้แนะเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาที่ตัวแทนของแต่ละกลุ่มนำเสนอได้ตามความเหมาะสม

4.3 ขั้นสรุป

4.3.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันสรุปประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยทั้ง 5 ประเภท

4.3.2 วิทยากรเสนอแนะให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาความรู้เพิ่มเติมในคู่มือสำหรับผู้เข้ารับการอบรมนอกเวลาการอบรม

5. สื่อในการฝึกอบรม

5.1 คู่มือสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

5.2 ใบความรู้

5.3 ใบงาน

5.4 เนื้อหานำเสนอด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เพาเวอร์พอยต์ (Microsoft PowerPoint)

ใบความรู้ที่ 3

ประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ด้วยตนเองโดยใช้เวลา 10 นาที แล้วทำกิจกรรมตามใบงานที่กำหนดให้

ประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

ในการจัดการเรียนการสอน วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่ครูนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน หรือให้เด็กสัมผัสจับ ต้องล้วนเป็นสื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้ดีจากการกระทำ การสัมผัสจับต้องด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 เด็กจะถ่ายทอดความรู้สู่สัมผัสผู้การเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางและสิ่งเร้าทำหน้าที่เชื่อมสานข้อความรู้ที่ครูต้องการให้เด็กเรียนไปเป็นข้อความรู้ที่เกิดขึ้นกับตัวเด็ก เราอาจจำแนกประเภทของสื่อการเรียนรู้ได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551: 81-98)

1. จำแนกตามจุดประสงค์

เป็นการจำแนกตามเป้าหมายของการนำไปใช้เป็นหลัก ซึ่งมีประเภทใหญ่ๆ 3 ประเภท ดังนี้

1.1 สื่อส่งเสริมพัฒนาการเฉพาะด้าน ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เป็นสื่อเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา โดยจัดจำแนกเป็นชุด เช่น อุปกรณ์ส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ ได้แก่ ชิงช้า ไม้ลื่น ลูกบอล ส่วนกล้ามเนื้อเล็ก ได้แก่ แป้งปั้น เป็นต้น

1.2 สื่อประกอบการเรียนรู้ ได้แก่ สื่อที่ครูจัดหาหรือพัฒนาขึ้นเพื่อประกอบการเรียนการสอน เช่น บัตรคำ บัตรภาพ หุ่นมือ เป็นต้น สื่อประกอบการเรียนรู้นี้ ครูจะพัฒนาขึ้นตามจุดประสงค์การสอนของครู หรือ Teacher – Made Materials นี้ เป็นสื่อที่ตรงกับจุดประสงค์ของครู ซึ่งจะเป็นไปตามสาระหลักสูตร สื่อประเภทนี้สามารถใช้สำหรับให้เด็กค้นคว้า สร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งสามารถตอบสนองได้ทั้งการเรียนและพัฒนาการ อีกทั้งยังสามารถทำให้เด็กมีส่วนร่วมมากขึ้น ตัวอย่าง เช่น สื่อของมอนเตสซอรี สื่อที่ครูพัฒนานี้จะเน้นการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

1.3 สื่อเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นสื่ออิสระที่เด็กสามารถหยิบเลือกใช้งานได้ เช่น เกมต่างๆ เครื่องเล่นเป็นชุด ไม้บล็อก รวมถึงวัสดุจากธรรมชาติ

2. จำแนกตามลักษณะของสื่อ

สื่อแต่ละชนิดสามารถปรับใช้ได้กับหลายจุดประสงค์ ถ้าจำแนกตามลักษณะขึ้นอยู่กับว่าครูจะเลือกใช้อย่างไรให้เหมาะสม จำแนกได้เป็น 5 ประเภท คือ

2.1 สื่อการเรียนรู้ประเภทวัสดุ สื่อการเรียนรู้มีความสำคัญกับเด็กมาก ปัจจุบันมีทั้งสื่อสำเร็จรูปและสื่อที่เป็นธรรมชาติ ซึ่งการนำมาใช้ในการเรียนการสอนมีจุดประสงค์แตกต่างกัน ในระหว่างกิจกรรมเด็กจะเรียนรู้อย่างมากจากการกระทำ และสัมผัสสื่อการเรียนรู้ การได้สัมผัสสื่อทำให้เด็กลดความกังวล และเรียนรู้การแก้ปัญหา การใช้สื่อการเรียนรู้จากมากไปหาน้อยมี 5 กลุ่ม คือ

2.1.1 วัสดุแบบมีโครงสร้าง ได้แก่ ของเล่น วัสดุสำเร็จรูปเป็นสื่อที่ครูนำมาใช้มากที่สุด เพราะว่าง่ายและสะดวกกับครูในการจัดเตรียม เช่น ของเล่นที่ตัวสื่อจะจูงใจเด็กทั้งรูปร่าง สี และแบบของสื่อ

2.1.2 วัสดุจัดกระทำ เป็นสื่อที่ใช้กันมากในกิจกรรมสร้างสรรค์เด็กสามารถใช้เล่นและสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเอง เช่น แป้งปั้น สื่อจัดกระทำนี้ต้องมีครูไปมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ข้อดีของสื่อคือ ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้การแก้ปัญหา การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และไม่มั่นใจในตน

2.1.3 วัสดุธรรมชาติ ได้แก่ ต้นไม้ ใบไม้ ดอกไม้ และวัสดุธรรมชาติอื่นๆ ล้วนแล้วแต่เป็นสื่อการเรียนรู้ที่นำมาใช้เพื่อสร้างมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ

2.1.4 วัสดุปลายเปิด เป็นกลุ่มวัสดุไม่มีโครงสร้างซึ่งหมายถึง วัสดุที่ให้ประสบการณ์ทางสัมผัสอย่างหลากหลายและผ่อนคลายอารมณ์ ซึ่งเด็กสามารถเรียนรู้การแก้ปัญหาและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ วัสดุปลายเปิด รวมถึงทรัพยากรเปิดด้วย ซึ่งหมายถึง อุปกรณ์ที่เปิดโอกาสให้เกิดการค้นพบตนเอง การสื่อสาร การรับรู้ การตระหนักรู้ในตน ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และสร้างให้เด็กเกิดความคิดหลากหลายทิศทาง ตัวอย่างเช่น แท่งไม้เด็กอาจนำไปเล่นเป็นรถเป็นโทรศัพท์ก็ได้ เป็นต้น

2.1.5 คอมพิวเตอร์ เป็นวัสดุการเรียนรู้สุดท้ายที่ครูนำมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งอาจเนื่องจากขาดแคลน แต่ที่สำคัญในบางประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่นจะไม่นำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียนอนุบาล จะเน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ และวัสดุปลายเปิด สร้างเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการให้กับเด็ก ซึ่งเฟรเดอริค ดิวอี้ และพิวาเจท์ เห็นว่ามีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กจริง

2.2 สื่อการเรียนรู้ประเภทอุปกรณ์ อุปกรณ์การเรียนรู้ หมายถึง เครื่องเรือน เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียน ซึ่งสำหรับเด็กอนุบาลแล้วอุปกรณ์ทุกชนิดที่เด็กได้สัมผัสแล้วแต่เป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กทั้งสิ้น อุปกรณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยสามารถจำแนกได้ ดังนี้

2.2.1 อุปกรณ์การเรียนรู้ในชั้นเรียนในโรงเรียนอนุบาล อุปกรณ์ทุกชนิดในห้องเรียนมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กทั้งสิ้น และเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องจัดหาและทำให้เป็นสื่อการเรียนรู้ เพราะทุกอย่างรอบตัวเด็กคือการเรียนรู้ของเด็ก

1) ตู้เก็บของ หรือชั้นเก็บของสำหรับเด็กรายบุคคล เด็กปฐมวัยต้องมีตู้เก็บของเป็นของตนเอง เพราะมีอุปกรณ์หลายอย่างที่เด็กต้องใช้เป็นของตัวเอง เช่น กระเป๋านักเรียน แก้วน้ำ สบู่ แปรงสีฟัน แป้งฝุ่น เป็นต้น สิ่งของต่างๆ เหล่านี้เด็กต้องเรียนรู้ที่จะดูแลและจัดเก็บด้วยตนเอง ตู้สำหรับเด็กจึงต้องมีขนาดเหมาะสมสำหรับเด็กที่จะใช้เก็บของส่วนตัวด้วยตนเองได้ หยิบง่าย จัดง่าย และสะดวกสำหรับเด็ก ที่สำคัญควรหาสื่ออ่อนหวานสวยงาม

2) เก้าอี้ เก้าอี้เด็กต้องมีน้ำหนักเบา แข็งแรง ขนาดความสูงเหมาะกับตัวเด็ก สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวก ต้องการจัดหรือเคลื่อนเก็บ เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ

3) โต๊ะ ต้องแข็งแรง น้ำหนักเบา สูงประมาณ 20 – 22 นิ้ว ทำความสะอาดง่าย ขนาดกว้างพอสำหรับจัดวางอุปกรณ์ในการทำงานสำหรับเด็ก การทำกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

4) เครื่องเขียน เช่น ดินสอ กบเหลาดินสอ สีแท่ง ยางลบ ต้องจัดเตรียมเป็นชุดสำหรับเด็กแต่ละคน หรือแต่ละกลุ่ม ใช้ในการทำงานร่วมกัน เมื่อต้องเรียนวาดภาพ ชีตเขียนตาม

จินตนาการของเด็ก สำหรับอุปกรณ์เครื่องเขียนนี้ อาจจัดได้เป็น 2 กรณี คือ กรณีแรก ทางโรงเรียนจัดไว้เป็นกองกลาง อีกกรณีหนึ่ง เด็กจัดมาเป็นส่วนตัว แต่กรณีหลังมักมีปัญหาของหาย แก่งแย่งกัน โดยเฉพาะอนุบาลเล็กๆ แต่เมื่อถึงชั้นอนุบาล 3 เราควรฝึกให้เด็กจัดเตรียมเครื่องเขียนเป็นกระเป๋าชุดส่วนตัวของตนเอง เพื่อเป็นการเตรียมเด็กสำหรับการสร้างนิสัยการเรียนที่ดีในอนาคต เรื่องความพร้อมที่จะเรียนขีดเขียน

5) อุปกรณ์ฝึกฝน ได้แก่ เสื้อ หมอนอิง เตียงผ้าใบ เป็นต้น ต้องจัดไว้สำหรับให้เด็กได้เล่นพักผ่อนหรือกิจกรรมอื่นๆที่ต้องใช้ เช่น เล่นไปเที่ยวปิกนิก เล่นบ้าน เล่นนั่งชายหาด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก

6) โสตทัศนอุปกรณ์ ในห้องเรียนควรมีโสตทัศนอุปกรณ์ที่สามารถใช้เป็นสื่อในการสอนได้ เช่น วิทยุ เทปบันทึกเสียง โทรทัศน์ เป็นต้น

7) อุปกรณ์เล่นตามมุม การจัดมุมสำหรับเด็ก ที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางตามความสนใจ ต้องมีอุปกรณ์เล่นเพียงพอ แต่ละชั้นเรียนควรจัดอุปกรณ์สำหรับเล่นตามมุมที่เด็กสามารถนำมาเล่นได้เมื่อถึงชั่วโมงพัก หรือชั่วโมงการเล่นอิสระลักษณะของอุปกรณ์เล่นตามมุมต้องสอดคล้องกับมุมที่จัดขึ้น เช่น มุมบ้านต้องมีอุปกรณ์เครื่องเรือน ภาชนะ และงานครัวต่างๆ มุมวิทยาศาสตร์ มีอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ เช่น แวนชยาย อ่างเลี้ยงปลา ภาชนะปลูกพืช เป็นต้น

8) เครื่องดนตรี ได้แก่ เปียโน เครื่องดีด สี ตี เป่า เท่าที่โรงเรียนจะหาได้ เพื่อให้เด็กเล่นเคาะ ฟังจังหวะของเสียงดนตรี เมื่อมีกิจกรรมเข้าจังหวะหรือการพักผ่อนเต้นระบำ ร้องเพลง

9) อุปกรณ์ศิลปะสร้างสรรค์ ได้แก่ แป้งปั้น ดินน้ำมัน ดินสอสี สีน้ำกระดาษ กระดาษวาดเขียน ภาพสำหรับระบาย

2.2.2 อุปกรณ์การเรียนรู้กลางแจ้ง ปฐมวัยเป็นวัยที่มีพลังกายมาก กระชับกระเฉง เด็กต้องการเล่น ต้องการวิ่ง กระโดด กลิ้ง ล้ม อย่างตั้งใจ การเล่นกลางแจ้งมีความหมายกับเด็กมาก ชั่วโมงเล่นกลางแจ้งเป็นชั่วโมงอิสระอย่างหนึ่ง และจำเป็นที่ครูต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ การทรงตัว การสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ต้องใช้พลังกำลังให้กับเด็ก การเรียนรู้ความหนักเบา

1) เครื่องเล่นสนาม เป็นเครื่องเล่นที่สร้างเสริมกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็ก ประกอบด้วย บาร์ไต่ บ้านปีนปาย กระดานลื่น สะพาน ขิงข่า ม้าหมุน เป็นต้น

2) อุปกรณ์เล่นน้ำ ประกอบด้วย สบู่ ชัน แปรง ถ้วยตวง

3) อุปกรณ์เล่นทราย ประกอบด้วย ช้อนชุด ช้อนตัก แก้วตวง กระป๋องน้ำ

4) อุปกรณ์เครื่องเล่นอื่นๆ ได้แก่ ลูกบอล ลูกโป่งยวบ รถยนต์ เรือ จักรยานยนต์

2.2.3 อุปกรณ์การเรียนรู้สำหรับการประดิษฐ์ ได้แก่ สี กรรไกร เข็กร้อยลูกปัด กาว ลูกคิด รูปทรงเรขาคณิต เป็นต้น

2.2.4 อุปกรณ์ส่งเสริมพัฒนาการเฉพาะด้าน เป็นอุปกรณ์ชุดสำหรับให้เด็กได้ฝึกและมีประโยชน์ต่อพัฒนาการ ได้แก่ ชุดฝึกแต่งกาย ประกอบด้วย ฝึกติดกระดุม ผูกเชือก รูดซิป ชุดตัวต่อ ชุดฝึกประสาทสัมผัส เช่น ร้อยลูกปัด

2.2.5 อุปกรณ์เทคโนโลยี การเรียนรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์เทคโนโลยี ไม่แค่เฉพาะคอมพิวเตอร์ แต่รวมถึงเครื่องมือสื่อสารต่างๆ เด็กควรได้รู้ได้สัมผัส เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมปัจจุบันในการเรียน

คอมพิวเตอร์ สำหรับชั้นอนุบาลนั้น มีประโยชน์ในแง่เด็กได้ความสนุกและความคิดสร้างสรรค์ แต่ในขณะเดียวกัน ครูต้องสร้างเสริมกิจกรรม ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมให้เด็กด้วย

2.2.6 อุปกรณ์การเรียนรู้วิชาการ หมายถึง อุปกรณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นเพื่อการสร้างเสริมความเป็นวิชาการ เช่น ชุดเครื่องเล่นต่อภาพสี เกมส์การศึกษา เป็นต้น

2.3 สื่อการเรียนรู้ประเภทเครื่องมือเทคโนโลยี สื่อการเรียนรู้ประเภทเครื่องมือเทคโนโลยี เด็กปฐมวัยเป็นนักสร้างสรรค์ และนักคิดที่เรียนรู้ได้จากการหยิบจับวัสดุจริง วัสดุต่างๆ และสถานการณ์จริง ด้วยการค้นหาอย่างอิสระจากการได้รับประสบการณ์และการเล่น ซึ่งในโลกปัจจุบันจะไม่เพียงแต่วัสดุเท่านั้น เทคโนโลยียังเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเรียนรู้ในโลกปัจจุบันของเด็กด้วย สื่อประเภทเทคโนโลยีที่ครูนำมาใช้กับเด็กปฐมวัยอาจได้แก่ วิทยุ เทปบันทึกเสียง ภาพยนตร์ โทรทัศน์ หรือแม้แต่คอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ เพื่อใช้ในการสนับสนุนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างคล่องตัว เช่น ใช้เทปบันทึกเสียงเพื่อเรียนการแสดง การฟังเสียง ฟังเพลง เป็นต้น

2.4 สื่อการเรียนรู้ประเภทแหล่งเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้อาจเป็นบุคคล สถานที่ ธรรมชาติ และชุมชนที่ผู้เรียนสามารถศึกษา ค้นคว้า และเรียนรู้สิ่งที่ต้องการได้ แหล่งเรียนรู้ที่จำแนกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ

2.4.1 แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน

2.4.2 แหล่งการเรียนรู้นอกโรงเรียน

2.4.3 แหล่งการเรียนรู้ด้านสารสนเทศ

2.5 สื่อการเรียนรู้ประเภทเทคนิคการสอน การสัมผัสเป็นช่องทางพื้นฐานการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย การได้เห็นของจริงจากการได้สัมผัส หยิบ จับ ดู ชิม หรือฟัง กระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กมาก หากสื่อชิ้นนั้นเป็นของจริง จะเรียนรู้ในสิ่งสมบูรณ์ สื่อการเรียนทุกอย่างช่วยทำให้เรื่องหรือสาระที่เรียนเป็นรูปธรรม เกิดการเข้าใจง่ายและเป็นจริง นอกจากสื่อการเรียนจะเป็นสิ่งของวัสดุแล้ว สื่อการเรียนยังหมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆที่ครูจัดขึ้นด้วย ซึ่งลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เป็นสื่อการเรียนที่ดี ต้องทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เทคนิคเป็นสื่อการสอนที่สำคัญ การใช้เทคนิคที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสนใจของเด็กจะสร้างให้เกิดความกระตือรือร้น ความอยากในการเรียนรู้ ใคร่รู้ และรู้ในเรื่องที่เรียน เทคนิคการสอนเด็กที่เป็นเด็กปฐมวัยชอบมาก คือ การเล่น ประสบการณ์ตรง และการลงมือปฏิบัติ

2.5.1 การเรียนจากการเล่น การเล่นเป็นกระบวนการประสบการณ์ที่สำคัญ อุปกรณ์สถานที่ และเวลาที่เด็กเล่น เป็นช่วงของการเรียนอย่างมีศรัทธาของเด็ก เด็กได้ค้นหาความคิดของตน ความรู้สึก การระบายออกของความคิด อารมณ์ การแก้ปัญหา การประสบความสำเร็จ และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในขณะที่เล่น สิ่งที่ได้จากการเล่น คือ พัฒนาการทางสติปัญญา ความรู้ความเข้าใจของเด็กที่แทรกซึมอยู่ภายในความคิดของสมองเด็ก ซึ่งการเล่นของเด็กนี้อาจเป็นการเลือกเล่นอย่างอิสระ เลือกของเล่นเองตามที่สนใจ และรวมถึงการเล่นที่มีครูชี้แนะ มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ให้เล่น และกำหนดกิจกรรมให้เล่น เช่น ร้องเพลง การเล่นเกม เป็นต้น

2.5.2 การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ การเรียนรู้ด้วยการสัมผัสธรรมชาติ นอกห้องเรียน เปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาความคิดและเรียนรู้ธรรมชาติด้านธรรมชาติ

ไปพร้อมกับการเกิดอารมณ์ระแวงและความคิดสับสนที่ถูกต้อง เช่น เด็กรู้น้ำหนักของก้อนหิน ความมั่นคงของต้นไม้ ในขณะที่เรียนรู้ความบอบบางของไข่และไข่แมงมุม

2.5.3 การเรียนรู้โดยใช้การลงมือปฏิบัติ เด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้จากการสัมผัสและการกระทำ การเรียนรู้ด้วยการกระทำมาจากแนวคิดทฤษฎีของดิวอี้ ซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้ของเด็กต้องมาจากสิ่งที่เด็กสนใจ เด็กได้กระทำ การเรียนรู้ของเด็กต้องมีกิจกรรมทางกาย มีการใช้ประโยชน์จากสิ่งต่างๆ มีการกระตุ้นให้ใช้สติปัญญา และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม สิ่งเหล่านี้จึงสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กได้

ใบงานที่ 3

คำชี้แจง

- 1. ให้ผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรบแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายในประเด็นที่กำหนดให้ต่อไปนี้ แล้วบันทึกข้อสรุปของกลุ่ม
- 2. ใช้เวลาในการทำกิจกรรม 15 นาที

- 1. จงอธิบายประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้
  - 1.1 สื่อจำแนกตามจุดประสงค์
    - 1.1.1 สื่อส่งเสริมพัฒนาการเฉพาะด้าน คือ .....
    - 1.1.2 สื่อประกอบการเรียนรู้ คือ .....
    - 1.1.3 สื่อเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ คือ .....
  - 1.2 จำแนกตามลักษณะของสื่อ
    - 1.2.1 สื่อการเรียนรู้ประเภทวัสดุ คือ .....
    - 1.2.2 สื่อการเรียนรู้ประเภทอุปกรณ์ คือ .....

1.2.3 สื่อการเรียนรู้ประเภทเครื่องมือเทคโนโลยี คือ .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.2.4 สื่อการเรียนรู้ประเภทแหล่งเรียนรู้ คือ .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.2.5 สื่อการเรียนรู้ประเภทเทคนิคการสอน คือ .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แนวทางการเฉลยคำตอบใบงานที่ 3

1. จงอธิบายประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ในประเด็นดังต่อไปนี้
  - 1.1 สื่อการเรียนการสอนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างไรบ้าง (สรุปเป็นข้อ ๆ)
    - 1.1.1 เรียนรู้ได้ดีขึ้นจากประสบการณ์ที่มีความหมายในรูปแบบต่าง ๆ
    - 1.1.2 เรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง
1. จงอธิบายประเภทของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้
  - 1.1 สื่อจำแนกตามจุดประสงค์
    - 1.1.1 สื่อส่งเสริมพัฒนาการเฉพาะด้าน คือ

ตอบ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เป็นสื่อเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา โดยจัดจำแนกเป็นชุด เช่น อุปกรณ์ส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ ได้แก่ ชิงช้า ไม้สไล เป็นต้น
    - 1.1.2 สื่อประกอบการเรียนรู้ คือ

ตอบ สื่อที่ครูจัดหาหรือพัฒนาขึ้นเพื่อประกอบการเรียนการสอน เช่น บัตรคำ บัตรภาพ หุ่นมือ เป็นต้น ซึ่งสื่อประเภทนี้ครูจะพัฒนาขึ้นตามจุดประสงค์การสอนของครู เป็นสื่อที่ตรงกับจุดประสงค์ของครู ซึ่งจะเป็นไปตามสาระหลักสูตร สื่อประเภทนี้สามารถใช้สำหรับเด็กค้นคว้า สร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งสามารถตอบสนองได้ทั้งการเรียนและพัฒนาการ อีกทั้งยังสามารถทำให้เด็กมีส่วนร่วมมากขึ้น
    - 1.1.3 สื่อเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ คือ

ตอบ เป็นสื่ออิสระที่เด็กสามารถหยิบเลือกใช้เองได้ เช่น เกมสัต่าง ๆ เครื่องเล่นเป็นชุด ไม้บล็อก รวมถึงวัสดุจากธรรมชาติ
  - 1.2 จำแนกตามลักษณะของสื่อ
    - 1.2.1 สื่อการเรียนรู้ประเภทวัสดุ คือ

ตอบ สื่อการเรียนรู้มีความสำคัญกับเด็กมาก ปัจจุบันมีทั้งสำเร็จรูปและสื่อที่เป็นธรรมชาติ ซึ่งการนำมาใช้ในการเรียนการสอนมีจุดประสงค์แตกต่างกัน ในระหว่างกิจกรรมเด็กจะเรียนรู้อย่างมากจากการกระทำ และสัมผัสสื่อการเรียนรู้ การได้สัมผัสสื่อทำให้เด็กลดความกังวล และเรียนรู้การแก้ปัญหา การใช้สื่อการเรียนรู้จากมากไปหาน้อยมี 5 กลุ่ม คือ (1) วัสดุแบบมีโครงสร้าง ได้แก่ ของเล่นที่ตัวสื่อจะจูงใจเด็กทั้งรูปร่าง สี และแบบของสื่อ (2) วัสดุจัดกระทำ ได้แก่ แป้งปั้น ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้การแก้ปัญหา (3) วัสดุธรรมชาติ ได้แก่ ต้นไม้ ใบไม้ และวัสดุธรรมชาติอื่น ๆ (4) วัสดุปลายเปิด เป็นกลุ่มวัสดุไม่มีโครงสร้างที่ให้ประสบการณ์ทางสัมผัสอย่างหลากหลายและผ่อนคลายอารมณ์ ได้แก่ แท่งไม้เด็กอาจนำไปเล่นเป็นรถ เป็นโทรศัพท์ได้ เป็นต้น (5) คอมพิวเตอร์ เป็นวัสดุการเรียนรู้สุดท้ายที่ครูนำมาใช้ในการเรียนการสอน

1.2.2 สื่อการเรียนรู้ประเภทอุปกรณ์ คือ

ตอบ อุปกรณ์การเรียนรู้ หมายถึง เครื่องเรือน เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียน ซึ่งสำหรับเด็กอนุบาลแล้วอุปกรณ์ทุกชนิดที่เด็กได้สัมผัสแล้วแต่เป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กทั้งสิ้น อุปกรณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยสามารถจำแนกได้ ดังนี้

1. อุปกรณ์การเรียนรู้ในชั้นเรียนในโรงเรียนอนุบาล อุปกรณ์ทุกชนิดในห้องเรียนมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กทั้งสิ้น และเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องจัดหาและทำให้เป็นสื่อการเรียนรู้

1.1 ตู้เก็บของ หรือชั้นเก็บของสำหรับเด็กรายบุคคล เด็กปฐมวัยต้องมีตู้เก็บของเป็นของตนเอง เพราะมีอุปกรณ์หลายอย่างที่เด็กต้องใช้เป็นของส่วนตัว เช่น กระเป๋านักเรียน แก้วน้ำ

1.2 เก้าอี้ เก้าอี้เด็กต้องมีน้ำหนักเบา แข็งแรง ขนาดความสูงเหมาะกับตัวเด็กสามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวก ต้องการจัดหรือเคลื่อนเก็บ เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ

1.3 โต๊ะ ต้องแข็งแรง น้ำหนักเบา สูงประมาณ 20 – 22 นิ้ว ทำความสะอาดง่าย ขนาดกว้างพอสำหรับจัดวางอุปกรณ์ในการทำงานสำหรับเด็ก การทำกิจกรรมต่างๆ

1.4 เครื่องเขียน เช่น ดินสอ กบเหลาดินสอ สีแท่ง ยางลบ ต้องจัดเตรียมเป็นชุดสำหรับเด็กแต่ละคน หรือแต่ละกลุ่ม ใช้ในการทำงานร่วมกัน เมื่อต้องเรียนวาดภาพ ชีตเขียน

1.5 อุปกรณ์ฝึกฝน ได้แก่ เสื้อ หมอนอิง เตียงผ้าใบ เป็นต้น ต้องจัดไว้สำหรับให้เด็กได้เล่นฝึกฝนหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ต้องใช้ เช่น เล่นไปเทียวปิคนิก เล่นบ้าน เล่นนั่งชายหาด

1.6 โสตทัศนูปกรณ์ ในห้องเรียนควรมีโสตทัศนูปกรณ์ที่สามารถใช้ป็นสื่อในการสอนได้ เช่น วิทยุ เทปบันทึกเสียง โทรทัศน์ เป็นต้น

1.7 อุปกรณ์เล่นตามมุม การจัดมุมสำหรับเด็ก ที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางตามความสนใจ ต้องมีอุปกรณ์เล่นเพียงพอ

1.8 เครื่องดนตรี ได้แก่ เปียโน เครื่องดีด สี ตี เป่า เท้าที่โรงเรียนจะหาได้ เพื่อให้เด็กเล่นเคาะ ฟังจังหวะของเสียงดนตรี เมื่อมีกิจกรรมเข้าจังหวะหรือการพักผ่อน เต้นระบำ

1.9 อุปกรณ์ศิลปะสร้างสรรค์ ได้แก่ แป้งปั้น ดินน้ำมัน ดินสอสี สีน้ำกระดาษ กระดาษวาดเขียน ภาพสำหรับระบาย

2. อุปกรณ์การเรียนรู้กลางแจ้ง ปฐมวัยเป็นวัยที่มีพลังกายมาก กระชับ-กระฉ่ง เด็กต้องการเล่น ต้องการวิ่ง กระโดด กลิ้ง ล้ม อย่างตั้งใจ การเล่นกลางแจ้งมีความหมายกับเด็กมาก

2.1 เครื่องเล่นสนาม เป็นเครื่องเล่นที่สร้างเสริมกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กประกอบด้วย บาร์ไต่บ้าน ปีนป่าย กระดานลื่น สะพาน ชิงช้า ม้าหมุน เป็นต้น

2.2 อุปกรณ์เล่นน้ำ ประกอบด้วย สบู่ ชัน แปรง ถ้วยตวง

2.3 อุปกรณ์เล่นทราย ประกอบด้วย ข้อนชุด ข้อนตัก แก้วตวง กระจ่องน้ำ

2.4 อุปกรณ์เครื่องเล่นอื่น ๆ ได้แก่ ลูกบอล ถุงโป่งยุบ รถยนต์ เรือ จักรยานยนต์

3. อุปกรณ์การเรียนรู้สำหรับการประดิษฐ์ ได้แก่ สี กรรไกร เชือกร้อยลูกปัด กาว ลูกคิด รูปทรงเรขาคณิต เป็นต้น

4. อุปกรณ์ส่งเสริมพัฒนาการเฉพาะด้าน เป็นอุปกรณ์ชุดสำหรับให้เด็กได้ฝึกและมีประโยชน์ต่อพัฒนาการ ได้แก่ ชุดฝึกแต่งกาย ประกอบด้วย ฝึกติดกระดุม ผูกเชือก รูดซิพ

5. อุปกรณ์เทคโนโลยี การเรียนรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์เทคโนโลยี ไม่เฉพาะคอมพิวเตอร์ แต่รวมถึงเครื่องมือสื่อสารต่างๆ เด็กควรได้รู้ได้สัมผัส เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมปัจจุบันในการเรียนคอมพิวเตอร์ สำหรับชั้นอนุบาลนั้น

6. อุปกรณ์การเรียนรู้วิชาการ หมายถึง อุปกรณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น เพื่อการสร้างเสริมความเป็นวิชาการ เช่น ชุดเครื่องเล่นต่อภาพสี เกมการศึกษา เป็นต้น

1.2.3 สื่อการเรียนรู้ประเภทเครื่องมือเทคโนโลยี คือ

ตอบ สื่อการเรียนรู้ประเภทเครื่องมือเทคโนโลยีเด็กปฐมวัยเป็นนักสร้างสรรค์ และนักคิดที่เรียนรู้ได้จากการหยิบจับวัสดุจริง วัสดุต่างๆ และสถานการณ์จริง ด้วยการค้นหาอย่างอิสระจากการได้รับประสบการณ์ สื่อประเภทเทคโนโลยีที่นำมาใช้กับเด็กปฐมวัยอาจได้แก่ โทรทัศน์ หรือคอมพิวเตอร์

1.2.4 สื่อการเรียนรู้ประเภทแหล่งเรียนรู้ คือ

ตอบ แหล่งการเรียนรู้อาจเป็นบุคคล สถานที่ ธรรมชาติ และชุมชนที่ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้สิ่งที่ต้องการได้ แหล่งเรียนรู้ที่จำแนกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ

- 1) แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน
- 2) แหล่งการเรียนรู้นอกโรงเรียน
- 3) แหล่งการเรียนรู้ด้านสารสนเทศ

1.2.5 สื่อการเรียนรู้ประเภทเทคนิคการสอน คือ

ตอบ การสัมผัสเป็นช่องทางพื้นฐานการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย การได้เห็นของจริงจากการได้สัมผัส หยิบ จับ ตู ชิม หรือฟัง กระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กมาก

- 1) การเรียนจากการเล่น การเล่นเป็นกระบวนการประสบการณ์ที่สำคัญ อุปกรณ์สถานที่ และเวลาที่เด็กเล่น เป็นช่วงของการเรียนที่เด็กได้ค้นหาความคิดของตน ความรู้สึก การแก้ปัญหา
- 2) การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ การเรียนรู้ด้วยการสัมผัสธรรมชาติ นอกห้องเรียน เปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาความคิดและเรียนรู้ธรรมชาติด้านธรรมชาติไปพร้อมกับการเกิดความรู้ความระมัดระวังและความคิดสัมผัสที่ถูกต้อง
- 3) การเรียนรู้โดยใช้การลงมือปฏิบัติ เด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้จากการสัมผัสและการกระทำ การเรียนรู้ด้วยการกระทำมาจากแนวคิดทฤษฎีของดิวอี้ ซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้ของเด็กต้องมาจากสิ่งที่เด็กสนใจ เด็กได้กระทำ การเรียนรู้ของเด็กต้องมีกิจกรรมทางกาย มีการใช้ประโยชน์จากสิ่งต่างๆ มีการกระตุ้นให้ใช้สติปัญญา และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

แผนการฝึกอบรมที่ 4
เรื่อง หลักการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย
เวลา 2 ชั่วโมง

.....

1. สาระสำคัญ

ความรู้ ความเข้าใจ เรื่องหลักการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าใจ และคำนึงถึงวิธีการเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสมส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยที่แตกต่างกัน

2. จุดประสงค์

2.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถอธิบายหลักการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยได้

3. เนื้อหาสาระ

หลักการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย 4 ด้านดังนี้

- 3.1 ด้านความปลอดภัย
- 3.2 ด้านประโยชน์ที่เด็กจะได้รับ
- 3.3 ด้านความประหยัด
- 3.4 ด้านประสิทธิภาพ

4. กิจกรรมการฝึกอบรม

4.1 ขั้นนำ

4.1.1 วิทยากรชี้แจงจุดประสงค์การฝึกอบรมประจำแผนการฝึกอบรมหน่วยที่ 4

4.1.2 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรร่วมแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย และคำนึงถึงวิธีการเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสมส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยที่แตกต่างกันมากที่สุด

4.2 ขั้นอบรม

4.2.1 วิทยากรนำเสนอหลักการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย 4 ด้าน ต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม

4.2.2 แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามความเหมาะสมผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่ม เลือกหัวหน้ากลุ่มและตัวแทนในการนำเสนอผลงานกลุ่มต่อที่ประชุมใหญ่

4.2.3 วิทยากรเปิดประเด็นเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันอภิปรายว่า “จากการที่วิทยากรให้ความรู้เรื่อง หลักการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถสรุปความเข้าใจในประเด็นหลักการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยได้อย่างไร โดยบันทึกข้อสรุปของกลุ่มในรูปแบบบันทึกข้อสรุปจากการอภิปรายกลุ่มที่วิทยากรแจกให้

4.2.4 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาใบความรู้และทำกิจกรรมตามใบงาน

4.2.5 ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรบกลุ่มย่อยอื่นๆอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้

4.2.6 วิทยากรชี้แนะเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาที่ตัวแทนของแต่ละกลุ่มนำเสนอได้ตามความเหมาะสม

4.3 ชั้นสรุป

4.3.1 ผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรบร่วมกันสรุปหลักการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้าน

4.3.2 วิทยากรเสนอแนะให้ผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรบศึกษาความรู้เพิ่มเติมในคู่มือสำหรับผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรบนอกเวลาการอบรบ

5. สื่อในการฝึกอบรบ

5.1 คู่มือสำหรับผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรบ

5.2 ใบความรู้

5.3 ใบงาน

5.4 เนื้อหานำเสนอด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เพาเวอร์พอยต์ (Microsoft PowerPoint)

ใบความรู้ที่ 4 หลักการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

ให้ผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรมแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ด้วยตนเองโดยใช้เวลา 10 นาที แล้วทำกิจกรรมตามใบงานที่กำหนดให้

หลักการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

การเลือกใช้สื่อเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการสอนมากที่สุด ครูต้องเลือกสื่อที่มีคุณภาพเหมาะสมกับวัย ความสามารถและความสนใจของเด็ก โดยเฉพาะสื่อที่เป็นของจริงหรือเป็นรูปธรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและการกระตือรือร้นที่จะเรียนมากขึ้น นอกจากนี้ในการเลือกสื่อ วัสดุอุปกรณ์และของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย ควรเลือกให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก เช่น เด็กเล็กกลัมน้ำเนื้อยังมีพัฒนาไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นวัสดุที่ใช้จึงควรมีขนาดใหญ่พอที่เด็กจะจับได้ถนัดและไม่ควรจะให้สูงเกินไป หรือเล็กจนเด็กหยิบจับไม่ถนัดนั่นเอง ควรมีขนาดเหมาะสมที่เด็กจะหยิบหรือย้ายไปมาด้วยตนเองได้

หลักการเลือกสื่อสามารถจำแนกได้ดังนี้ (กนกกร บุษยกนิษฐ์ และคณะ, 2550: 42-43)

1. มีความปลอดภัย สื่อที่จะสร้างขึ้นหรือเลือกให้เด็ก ครูควรคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นอันดับแรก

1.1 ต้องทำด้วยวัสดุที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อเด็ก

1.2 พื้นผิวของวัตถุเรียบ

1.3 ขนาดและน้ำหนักเหมาะสม

2. คำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กได้รับ

2.1 ใ้เด็กอยากกรู้อยากเห็น

2.2 กระตุ้นพัฒนาการ

2.3 ประโยชน์ที่มีต่อกล้ามเนื้อและการเคลื่อนไหว

3. ความประหยัด

3.1 เงิน ค่าใช้จ่ายในการผลิตไม่สูงเกินไป

3.2 ประหยัดในแง่ของวัสดุ

4. ด้านประสิทธิภาพ

4.1 ใช้ได้หลายอย่าง หลายโอกาส

4.2 ให้เด็กได้ประสบการณ์ตรง

แนวทางการเฉลยคำตอบใบงานที่ 4

1. จงอธิบายหลักการเลือกสื่อการเรียนการสอน โดยให้สรุปเป็นข้อ ๆ
  - ตอบ
    1. มีความปลอดภัย สื่อที่จะสร้างขึ้นหรือเลือกให้เด็ก ครูควรคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นอันดับแรก
      - 1.1 ต้องทำด้วยวัสดุที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อเด็ก
      - 1.2 พื้นผิวของวัตถุเรียบ
      - 1.3 ขนาดและน้ำหนักเหมาะสม
    2. คำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กได้รับ
      - 2.1 ใ้เด็กอยากกรู้อยากเห็น
      - 2.2 กระตุ้นพัฒนาการ
      - 2.3 ประโยชน์ที่มีต่อกล้ามเนื้อและการเคลื่อนไหว
    3. ความประหยัด
      - 3.1 เงิน ค่าใช้จ่ายในการผลิตไม่สูงเกินไป
      - 3.2 ประหยัดในแง่ของวัสดุ
    4. ด้านประสิทธิภาพ
      - 4.1 ใช้ได้หลายอย่าง หลายโอกาส
      - 4.2 ให้เด็กได้ประสบการณ์ตรง

แผนการฝึกอบรมที่ 5

เรื่อง การใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

เวลา 2 ชั่วโมง

.....

1. สาระสำคัญ

ความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เข้าใจ และคำนึงถึงวิธีการใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

2. จุดประสงค์

2.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถอธิบายการใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยได้

3. เนื้อหาสาระ

การใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

4. กิจกรรมการฝึกอบรม

4.1 ขั้นนำ

4.1.1 วิทยากรชี้แจงจุดประสงค์การฝึกอบรมประจำแผนการฝึกอบรมหน่วยที่ 5

4.1.2 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรร่วมแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย และคำนึงถึงวิธีการใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมต่อการ เรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

4.2 ขั้นอบรม

4.2.1 วิทยากรนำเสนอการใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม

4.2.2 แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามความเหมาะสมผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่ม เลือก หัวหน้ากลุ่มและตัวแทนในการนำเสนอผลงานกลุ่มต่อที่ประชุมใหญ่

4.2.3 วิทยากรเปิดประเด็นเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันอภิปรายว่า “จากการที่ วิทยากรให้ความรู้เรื่อง การใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถสรุปความ เข้าใจในประเด็นการใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยว่าอย่างไร โดยบันทึกข้อสรุปของกลุ่มในแบบ บันทึกข้อสรุปจากการอภิปรายกลุ่มที่วิทยากรแจกให้

4.2.4 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาใบความรู้และทำกิจกรรมตามใบงาน

4.2.5 ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้า รับการฝึกอบรมกลุ่มย่อยอื่นๆอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้

4.2.6 วิทยากรชี้แนะเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาที่ตัวแทนของแต่ละกลุ่มนำเสนอ ได้ตามความเหมาะสม

4.3 ขั้นสรุป

4.3.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันสรุปการใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

4.3.2 วิทยากรเสนอแนะให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาความรู้เพิ่มเติมในคู่มือสำหรับผู้เข้ารับการอบรมนอกเวลาการอบรม

5. สื่อในการฝึกอบรม

- 5.1 คู่มือสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม
- 5.2 ใบความรู้
- 5.3 ใบงาน
- 5.4 เนื้อหานำเสนอด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เพาเวอร์พอยต์ (Microsoft PowerPoint)

ใบความรู้ที่ 5 การใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ด้วยตนเองโดยใช้เวลา 10 นาที แล้วทำกิจกรรมตามใบงานที่กำหนดให้

การใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

การใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยว่าควรมีการพิจารณาเลือกสื่อมาใช้ประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กนั้น ควรใช้สื่อเป็นของจริง หรือสื่อจากธรรมชาติ นอกจากนี้สื่อที่นำมาใช้ควรเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก ปลอดภัย และสามารถนำมาพัฒนาเด็กในด้านต่างๆได้ครบทุกด้าน ซึ่งควรเน้นของจริงให้มากที่สุด (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2554 อ้างถึง เต็มศิริ เนาวรังสี, 2551)

การใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการใช้สื่อ ควรปฏิบัติดังนี้ (กนกกร บุษยภณิษฐ์ และคณะ, 2550: 41)

1. สร้างความพร้อมและเร้าความสนใจให้เด็กก่อนการจัดกิจกรรมทุกครั้ง
2. ใช้สื่อตามลำดับขั้นของแผนการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้
3. ควรอยู่ด้านข้างหรือด้านหลังของสื่อที่ใช้ ไม่ควรยืนหันหลังให้เด็ก
4. ไม่ควรให้เด็กเห็นสื่อหลายๆชนิดพร้อมกัน ควรเก็บให้มิดชิดและเก็บทันทีที่ใช้นั้นเสร็จแล้ว

5. เปิดโอกาสให้เด็กได้ร่วมกิจกรรมในการใช้สื่อนั้น ทั้งนี้ ต้องให้เป็นไปตามข้อตกลงและเป็นไปอย่างทั่วถึง ไม่ควรให้โอกาสคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ ควรมีการหมุนเวียนและดูแลอย่างทั่วถึง

6. ควรสังเกต หรือให้ความสนใจคำถาม คำพูดของเด็กขณะใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรม และหากมีคำถาม คำพูด หรือองค์ความรู้ใดที่เกิดขึ้น ครูควรบันทึกไว้เป็นข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงหรือพัฒนาสื่อ หรือกิจกรรมในโอกาสต่อไป

แนวทางการเฉลยคำตอบใบงานที่ 5

1. จงอธิบายการใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

ตอบ การใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของการใช้สื่อ ควรปฏิบัติดังนี้

1. สร้างความพร้อมและเร้าความสนใจให้เด็กก่อนการจัดกิจกรรมทุกครั้ง
2. ใช้สื่อตามลำดับขั้นของแผนการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้
3. ควรอยู่ด้านข้างหรือด้านหลังของสื่อที่ใช้ ไม่ควรยืนหันหลังให้เด็ก
4. ไม่ควรให้เด็กเห็นสื่อหลาย ๆ ชนิดพร้อมกัน ควรเก็บให้มิดชิดและเก็บทันทีที่ใช้สื่อชิ้นนั้นเสร็จแล้ว
5. เปิดโอกาสให้เด็กได้ร่วมกิจกรรมในการใช้สื่อชิ้นนั้น ทั้งนี้ ต้องให้เป็นไปตามข้อตกลงและเป็นไปอย่างทั่วถึง ไม่ควรให้โอกาสคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ ควรมีการหมุนเวียนและดูแลอย่างทั่วถึง
6. ควรสังเกต หรือให้ความสนใจคำถาม คำพูดของเด็กขณะใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรม และหากมีคำถาม คำพูด หรือองค์ความรู้ใดที่เกิดขึ้น ครูควรบันทึกไว้เป็นข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงหรือพัฒนาสื่อ หรือกิจกรรมในโอกาสต่อไป

แผนการฝึกอบรมที่ 6

เรื่อง การผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

เวลา 8 ชั่วโมง

.....

1. สาระสำคัญ

ความเข้าใจ และความสามารถในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าใจ และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้วัสดุต่าง ๆ เพื่อผลิตสื่อการสอนที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

2. จุดประสงค์

2.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้

3. เนื้อหาสาระ

การผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

4. กิจกรรมการฝึกอบรม

4.1 ขั้นนำ

4.1.1 วิทยากรชี้แจงจุดประสงค์การฝึกอบรมประจำแผนการฝึกอบรมหน่วยที่ 6

4.1.2 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรร่วมแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

4.2 ขั้นอบรม

4.2.1 แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามความเหมาะสมผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่ม เลือกหัวหน้ากลุ่มและตัวแทนในการนำเสนอผลงานกลุ่มต่อที่ประชุมใหญ่

4.2.2 วิทยากรสาธิตการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ตามวิธีการที่วิทยากรสาธิต

4.2.3 วิทยากรเปิดประเด็นเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ออกแบบการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ โดยใช้ทักษะ และความรู้ที่ได้รับจากแผนการฝึกอบรม 5 หน่วย

4.2.4 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มออกแบบและผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

4.2.5 ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกลุ่มย่อยอื่นๆอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้

4.2.6 วิทยากรชี้แนะเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ของการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ ที่ตัวแทนของแต่ละกลุ่มนำเสนอได้ตามความเหมาะสม

4.3 ขั้นสรุป

4.3.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันสรุปการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

4.3.2 วิทยากรเสนอแนะให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาความรู้เพิ่มเติมในคู่มือสำหรับผู้เข้ารับการอบรมนอกเวลาการอบรม

5. สื่อในการฝึกอบรม

5.1 คู่มือสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

5.2 วัสดุเหลือใช้เพื่อการผลิตสื่อสร้างสรรค์สำหรับการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

ใบความรู้ที่ 6
การผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

คำชี้แจง

1. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มเตรียมวัสดุเหลือใช้ต่างๆ เพื่อเตรียมพร้อมในการผลิตสื่อสำหรับการจัดการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัย โดยใช้เวลา 4 ชั่วโมงในการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยวิทยากรจะสอนการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

2. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมผลิตสื่ออย่างสร้างสรรค์สำหรับการจัดการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัยกลุ่มละ 1 ชิ้นงาน โดยใช้เวลา 4 ชั่วโมง แล้วนำเสนอผลงาน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม

แบบประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรม
เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้”

คำชี้แจง

แบบประเมินความสอดคล้ององค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” ฉบับนี้ ใช้สำหรับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความคิดเห็นของท่าน

เกณฑ์การให้คะแนน

+ 1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความแน่ใจว่า องค์ประกอบและเนื้อหาในหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน

0 เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความไม่แน่ใจว่า องค์ประกอบและเนื้อหาในหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน

- 1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญมีความแน่ใจว่า องค์ประกอบและเนื้อหาในหลักสูตรไม่สอดคล้องกัน

รายการ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
1. แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม			
2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม			
3. โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม			
4. วัตถุประสงค์ของแต่ละแผนกิจกรรม			
5. การเรียงลำดับเนื้อหากิจกรรม			
6. ระยะเวลาในการฝึกอบรม			
7. กิจกรรมการฝึกอบรมแต่ละแผนกิจกรรม			
8. สื่อการฝึกอบรม			
9. การประเมินผลการฝึกอบรม			
10. หลักสูตรฝึกอบรมสามารถนำไปใช้ได้จริง			

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

แบบทดสอบความรู้ในการฝึกอบรม
เรื่อง สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

คำชี้แจง แบบทดสอบมีทั้งหมดจำนวน 30 ข้อ ให้ท่านเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยทำเครื่องหมายกากบาท (x) ลงในกระดาษคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ข้อใดให้ความหมายของสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยถูกต้องที่สุด (ความรู้ความจำ)
  - ก. สิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้เท่านั้น
  - ข. สิ่งมีชีวิตที่สามารถโต้ตอบกับเด็กได้
  - ค. อุปกรณ์ที่มีรูปร่างต่างๆที่เด็กสัมผัสได้เท่านั้น
  - ง. เครื่องมือที่ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก ทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต
2. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับสื่อการสอนของเด็กปฐมวัย (ความเข้าใจ)
  - ก. สิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตที่เด็กสัมผัสได้
  - ข. สิ่งที่อยู่รอบๆตัวเด็กทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต
  - ค. สิ่งของที่มีรูปร่างเรียบๆจะส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่ดีขึ้น
  - ง. สิ่งของที่มีรูปร่างแปลกๆที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่ดีขึ้น
3. สื่อการสอนลักษณะใดที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้ดีที่สุด (การประเมินค่า)
  - ก. สื่อที่มีขนาดเล็กๆ
  - ข. สื่อที่มีสีสันอ่อนๆ
  - ค. สื่อที่มีรูปร่างและเรียบๆ
  - ง. สื่อที่มีรูปร่างแปลกมากๆ
4. สื่อการสอนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยอย่างไร (การประเมินค่า)
  - ก. เด็กจดจำสิ่งต่างๆได้เร็ว แต่ลืมง่าย
  - ข. เด็กเรียนรู้ได้เร็ว แต่เรียนรู้ได้น้อย
  - ค. เด็กได้รับประสบการณ์ตรง แต่ไม่ลืมง่าย
  - ง. เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น แต่จินตนาการน้อย
5. สื่อการสอนทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพอย่างไร (ความเข้าใจ)
  - ก. เด็กเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง
  - ข. เด็กเรียนรู้ได้ในระยะเวลาที่ไม่จำกัด
  - ค. เด็กเรียนรู้และจดจำได้ในเวลาสั้นๆ
  - ง. เด็กจะมีแนวความคิดเหมือนกับเพื่อนร่วมห้อง

6. ข้อใดกล่าว**ไม่ถูกต้อง**เกี่ยวกับการผลิตสื่อเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยให้เกิดประโยชน์สูงสุด (การนำความรู้ไปใช้)
- ต้องมีทักษะในการออกแบบสื่อ
  - ต้องมีประสบการณ์ในการผลิตสื่ออย่างชำนาญ
  - มีความเข้าใจในการผลิตสื่อการเรียนรู้เป็นอย่างดี
  - ต้องมีความรู้ในการผลิตสื่อที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย
7. ข้อใด**ไม่ใช่**ประเภทของสื่อการเรียนรู้ประเภทวัสดุ (ความรู้ความจำ)
- วัสดุปลายเปิด
  - วัสดุธรรมชาติ
  - วัสดุเทคโนโลยี
  - วัสดุแบบมีโครงสร้าง
8. ข้อใดกล่าว**ไม่ถูกต้อง**ถึงสื่อการเรียนรู้ประเภทวัสดุจัดกระทำ (ความเข้าใจ)
- สื่อที่เด็กสามารถเล่นได้ด้วยตนเอง
  - สื่อที่เด็กได้สัมผัสและแสดงผลงานได้ด้วยตนเอง
  - สื่อที่เด็กต้องใช้ความสามารถของตัวเองในการสร้างสรรค์ชิ้นงาน
  - สื่อที่ครูผู้สอนต้องกระทำให้เด็กปฐมวัยได้แสดงความคิดสร้างสรรค์
9. โตะเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยที่เป็นสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมต้องมีส่วนสูงเท่าใด (ความเข้าใจ)
- สูงประมาณ 16 – 18 นิ้ว
  - สูงประมาณ 18 – 20 นิ้ว
  - สูงประมาณ 20 – 22 นิ้ว
  - สูงประมาณ 22 – 24 นิ้ว
10. ข้อใดกล่าวถึงลักษณะของสื่ออุปกรณ์เล่นตามมุมของเด็กปฐมวัยได้อย่างถูกต้องที่สุด (ความเข้าใจ)
- อุปกรณ์ที่จัดให้เด็กเล่นตามมุมหลังเลิกเรียน
  - อุปกรณ์ที่จัดให้เด็กเล่นเมื่อเด็กรู้สึกเบื่อจากการเรียน
  - อุปกรณ์ที่จัดให้เด็กเล่นในห้องสมุดเมื่อถึงชั่วโมงพัก
  - อุปกรณ์ที่จัดให้เด็กเล่นตามมุมเมื่อถึงชั่วโมงพักหรือชั่วโมงอิสระ
11. วัสดุที่ใช้ประโยชน์แล้วนำมาผลิตเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยจัดเป็นสื่อประเภทใด (การนำความรู้ไปใช้)
- วัสดุท้องถิ่น
  - วัสดุทำขึ้นเอง
  - วัสดุเหลือใช้
  - วัสดุในชีวิตประจำวัน

12. สื่อประเภทใดที่เหมาะสมต่อพัฒนาทางด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยมากที่สุด (การประเมินค่า)
- สื่ออุปกรณ์กลางแจ้ง
  - สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยี
  - สื่ออุปกรณ์การเรียนรู้วิชาการ
  - สื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ในชั้นเรียน
13. หลักการเลือกสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยต้องคำนึงถึงสิ่งใดเป็นอันดับแรก (ความรู้ความจำ)
- มีประสิทธิภาพ
  - มีความประหยัด
  - มีความปลอดภัย
  - ประโยชน์ที่เด็กจะได้รับ
14. ข้อใดกล่าวถึงหลักการเลือกสื่อที่คำนึงถึงประโยชน์ของเด็กมากที่สุด (ความเข้าใจ)
- เด็กได้ประสบการณ์ตรง
  - น้ำหนักเหมาะสมกับเด็ก
  - เร้าให้เด็กอยากรู้อยากเห็น
  - เด็กสามารถใช้ได้หลายอย่าง
15. ข้อใดกล่าวถึงหลักการเลือกสื่อที่คำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กมากที่สุด (ความเข้าใจ)
- มีสีสันทันอ่อนๆ
  - น้ำหนักเบาเหมาะกับเด็ก
  - มีขนาดใหญ่เด็กหยิบจับได้ง่าย
  - ต้องทำด้วยวัสดุที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยกับเด็ก
16. สื่อที่ทำให้ครูประสบความสำเร็จในการสอนมากที่สุดควรมีลักษณะอย่างไร (การนำความรู้ไปใช้)
- สื่อที่มีราคาประหยัด
  - สื่อที่มีสื่อสั้นเรียบๆ
  - สื่อที่กระตุ้นความสนใจของเด็ก
  - สื่อที่มีคุณภาพเหมาะสมกับครูผู้สอน
17. เหตุใดครูต้องคำนึงถึงหลักการเลือกสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย (การประเมินค่า)
- เพราะสื่อส่งผลต่อการเคลื่อนไหวของเด็ก
  - เพราะสื่อส่งผลต่อพัฒนาด้านต่างๆของเด็ก
  - เพราะสื่อส่งผลต่องบประมาณของหน่วยงาน
  - เพราะสื่อส่งผลต่อค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองเด็ก

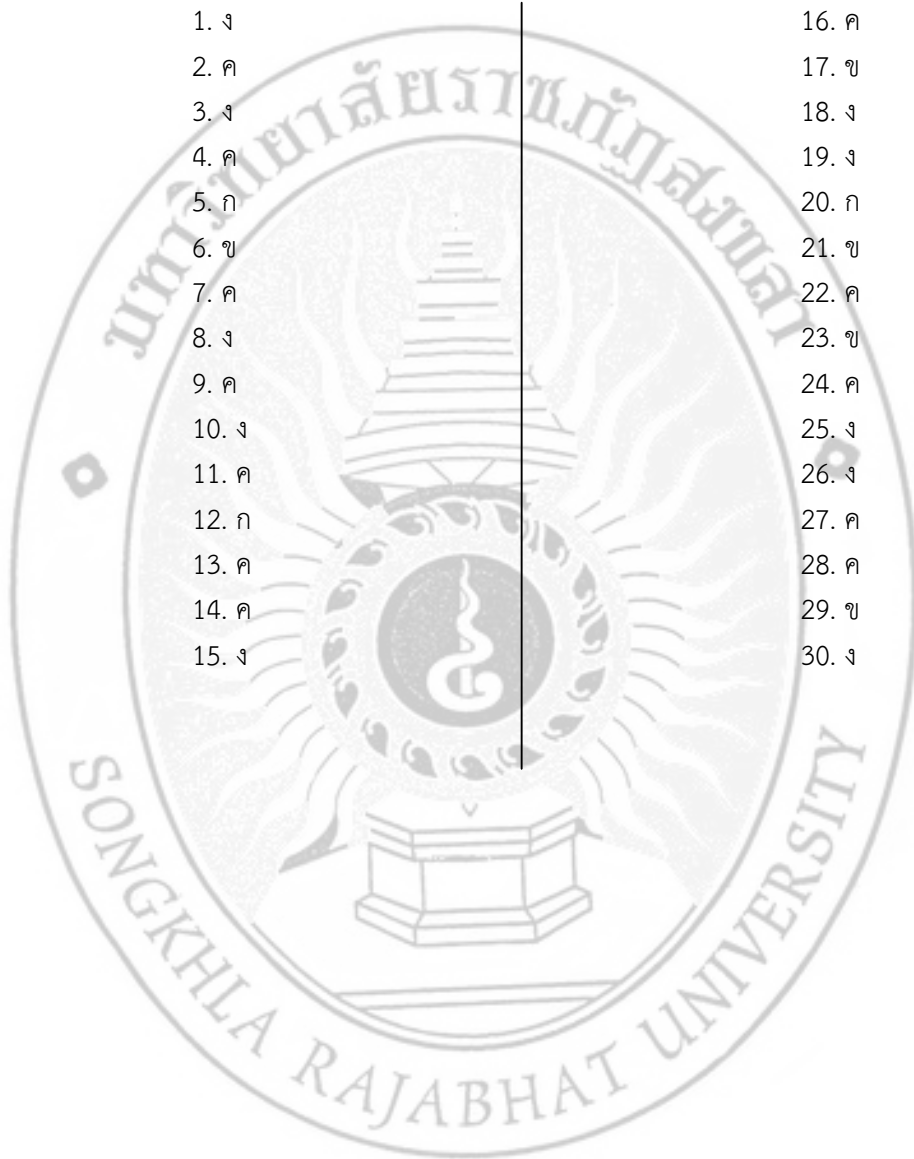
18. การเลือกสื่อการเรียนรู้มีความสำคัญต่อครูอย่างไร (การประเมินค่า)
  - ก. ทำให้เด็กมีพัฒนาการสมวัย
  - ข. ทำให้ไม่ต้องใช้หนังสือในการสอน
  - ค. ทำให้ไม่สิ้นเปลืองงบประมาณหน่วยงาน
  - ง. ทำให้ครูประสบความสำเร็จในการสอนมากที่สุด
19. การใช้สื่อส่งผลดีต่อการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างไร (ความรู้ความจำ)
  - ก. ทำให้เด็กมีพัฒนาการสมวัย
  - ข. ทำให้ไม่ต้องใช้หนังสือในการสอน
  - ค. ทำให้ไม่สิ้นเปลืองงบประมาณหน่วยงาน
  - ง. ทำให้ครูประสบความสำเร็จในการสอนมากที่สุด
20. การเลือกใช้สื่อส่งผลดีต่อพัฒนาการของเด็กด้านใดบ้าง (ความรู้ความจำ)
  - ก. ด้านร่างกาย
  - ข. ด้านความคิด
  - ค. ด้านการทรงตัว
  - ง. ด้านการเคลื่อนไหว
21. ข้อใดกล่าวถึงการใช้สื่อที่ดีที่สุดสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก (ความเข้าใจ)
  - ก. สื่อที่เด็กสัมผัสได้
  - ข. ใช้สื่อที่เป็นของจริง
  - ค. ใช้สื่อที่เลียนแบบของจริง
  - ง. สื่อที่เป็นภาพสีสันสวยงาม
22. การเลือกใช้สื่อส่งผลดีต่อพัฒนาการของเด็กอย่างไร (ความเข้าใจ)
  - ก. เด็กมีมารยาทดี
  - ข. เด็กไม่มีกริยาก้าวร้าว
  - ค. เด็กมีความคิดสร้างสรรค์
  - ง. เด็กมีความคิดลอกเลียนแบบผู้ใหญ่
23. ข้อใดกล่าวถึงหลักการผลิตสื่อการสอนของเด็กปฐมวัยถูกต้องที่สุด (ความรู้ความจำ)
  - ก. น้ำหนัก
  - ข. ความสวยงาม
  - ค. ความละเอียด
  - ง. ราคาแพงคุณภาพจะดี
24. สีสันทในการผลิตสื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยควรมีลักษณะอย่างไร (ความรู้ความจำ)
  - ก. ใช้สีที่เข้มๆ
  - ข. สีสันทอ่อนๆ
  - ค. สีสันทที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก
  - ง. สีสันทของสื่อไม่ควรเหมือนของจริง

25. รูปร่างของสื่อที่ผลิตเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยควรมีลักษณะอย่างไร (ความรู้ความจำ)
- มีขนาดเล็กๆ
  - มีความกลมมน
  - มีขนาดใหญ่ๆ
  - มีรูปร่างเหมือนของจริง
26. สีสันประเภทใดที่ไม่ควรนำมาใช้เพื่อผลิตสื่อสำหรับเด็กปฐมวัย (ความเข้าใจ)
- สีจากดอกไม้
  - สีจากใบไม้
  - สีผสมอาหาร
  - สีน้ำยาทาเล็บ
27. ข้อใดกล่าวถึงการผลิตสื่อที่ปลอดภัยกับเด็กปฐมวัยมากที่สุด (การนำความรู้ไปใช้)
- มีความคงทน ราคาแพง
  - มีขนาดใหญ่ สีฉูดฉาด
  - มีความคงทน ใช้งานง่าย
  - มีขนาดเล็ก สีอ่อนๆ
28. สิ่งที่ต้องทำเป็นลำดับแรกหลังการผลิตสื่อคืออะไร (การนำความรู้ไปใช้)
- ทดลองใช้กับเด็กห้องอื่นก่อนใช้ในการสอนจริง
  - ทดลองใช้กับเด็กต่างโรงเรียนก่อนใช้ในการสอนจริง
  - ผู้ผลิตสื่อต้องตรวจสอบคุณภาพของสื่อก่อนใช้ในการสอนจริง
  - ผู้ผลิตสื่อต้องตรวจสอบปริมาณของสื่อก่อนใช้ในการสอนจริง
29. การผลิตสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพส่งผลดีต่อการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างไร (การประเมินค่า)
- ประหยัดค่าใช้จ่าย
  - ช่วยให้การจัดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น
  - ไม่ต้องใช้หนังสือในการจัดการเรียนรู้
  - ถูกทุกข้อ
30. เหตุใดจึงต้องมีความประณีตในการผลิตสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย (การประเมินค่า)
- เพื่อให้เด็กมีความสนใจ
  - เพื่อให้เด็กไม่เบื่อกับการเรียน
  - เพื่อให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์
  - เพื่อสร้างมาตรฐานที่ดีงามของจิตใจเด็ก

เฉลย
แบบทดสอบความรู้ในการฝึกอบรม
เรื่อง สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้

1. ง
2. ค
3. ง
4. ค
5. ก
6. ข
7. ค
8. ง
9. ค
10. ง
11. ค
12. ก
13. ค
14. ค
15. ง

16. ค
17. ข
18. ง
19. ง
20. ก
21. ข
22. ค
23. ข
24. ค
25. ง
26. ง
27. ค
28. ค
29. ข
30. ง

**แบบประเมินความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้**

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 เพศ ชาย หญิง

1.2 อายุ..... ปี

1.3 หน่วยงาน.....

1.4 ชื่อสื่อการสอน.....

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินตรวจสอบและประเมินความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ ตามรายการในแบบประเมินโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมี 3 ระดับ คือ

ความหมายของค่าประเมิน

ระดับความสามารถ 3 หมายถึง มาก

ระดับความสามารถ 2 หมายถึง ปานกลาง

ระดับความสามารถ 1 หมายถึง น้อย

รายการ	ระดับความสามารถ		
	3	2	1
1. ความสวยงาม			
2. ขนาด			
3. รูปร่าง			
4. สีสันท			
5. ความประณีต			
6. ความปลอดภัย			
7. มีความคงทนถาวร			
8. ราคาเยา			
9. ใช้ง่าย			

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

**แบบประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม
เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้”**

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 เพศ ชาย หญิง

1.2 อายุ..... ปี

1.3 หน่วยงาน.....

คำชี้แจง ให้ท่านประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” ตามรายการในแบบประเมินโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ซึ่งมี 5 ระดับ ดังนี้

ความหมายของค่าประเมิน

5 คะแนน = มากที่สุด

4 คะแนน = มาก

3 คะแนน = ปานกลาง

2 คะแนน = น้อย

1 คะแนน = น้อยที่สุด

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ข้อมูลการประเมินเนื้อหา/หลักสูตร					
1. ก่อนการเข้ารับการฝึกอบรม ท่านมีความรู้เรื่องนี้มากเพียงใด					
2. หลังจากการเข้ารับการฝึกอบรม ท่านมีความรู้เรื่องนี้มากขึ้นเพียงใด					
3. ความรู้ ความเข้าใจที่นำเสนอในแต่ละหัวข้อการอบรม					
4. ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากการอบรมแต่ละหัวข้อ					
ข้อมูลการประเมินวิทยากร					
5. ความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหา					
6. การสร้างบรรยากาศในการฝึกอบรม					
7. การกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการอบรมใช้ความคิด					
8. การใช้ภาษาในการบรรยายมีความเหมาะสม					
9. การตรงต่อเวลา					

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	5	5	5	5
ข้อมูลการประเมินสถานที่					
10. ความพึงพอใจต่อสถานที่และสภาพแวดล้อมในการจัดอบรม					
11. ความเหมาะสมของอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ					
ข้อมูลด้านการปฏิบัติงานของผู้จัดอบรม					
12. การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่					
13. ความรวดเร็วในการให้บริการของเจ้าหน้าที่					

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง
การหาคุณภาพเครื่องมือ

ตาราง 7 แสดงคุณภาพความสอดคล้องขององค์ประกอบ และความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง “สื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้” จากผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			ผลรวมของคะแนน	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
1. แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3. โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4. วัตถุประสงค์ของแต่ละแผนกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
5. การเรียงลำดับเนื้อหากิจกรรม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
6. ระยะเวลาในการฝึกอบรม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
7. กิจกรรมการฝึกอบรมแต่ละแผนกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
8. สื่อการฝึกอบรม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
9. การประเมินผลการฝึกอบรม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
10. หลักสูตรฝึกอบรมสามารถนำไปใช้ได้จริง	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้

จากตาราง 7 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความสอดคล้องขององค์ประกอบ และความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม โดยกำหนดเกณฑ์ค่าคะแนน IOC แต่ละข้อต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.66 ถือว่าสอดคล้อง ซึ่งดัชนีรายการประเมินทุกข้อมีความสอดคล้อง 1.00 เท่ากัน

ตาราง 8 แสดงคุณภาพความสอดคล้องของแบบทดสอบความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้จากผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			ผลรวมของคะแนน	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
1	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4	+1	+1	0	2	0.67	นำไปใช้ได้
5	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
7	+1	+1	0	2	0.67	นำไปใช้ได้
8	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
9	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
10	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
11	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
12	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
13	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อที่	ผลการประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			ผลรวมของ คะแนน	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
14	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
15	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
16	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
17	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
18	+1	+1	0	2	0.67	นำไปใช้ได้
19	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
20	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
21	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
22	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
23	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
24	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
25	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
26	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
27	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
28	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
29	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
30	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
31	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
32	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
33	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
34	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
35	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
36	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
37	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
38	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
39	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
40	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
41	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
42	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
43	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
44	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
45	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้

จากตาราง 8 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความสอดคล้องของแบบทดสอบ โดยกำหนดเกณฑ์ค่าคะแนน IOC แต่ละข้อต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.66 ถือว่าสอดคล้องซึ่งดัชนีรายการประเมินทุกข้อมีความสอดคล้อง 0.66 - 1.00

ตาราง 9 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบความรู้

ข้อที่	ค่าความยากง่าย	แปลผล	อำนาจจำแนก	แปลผล	ข้อสอบข้อที่
1	0.73	ใช้ได้	0.40	ใช้ได้	1
2	1.00	ตัดทิ้ง	0.00	ตัดทิ้ง	
3	0.80	ใช้ได้	0.40	ใช้ได้	2
4	0.97	ตัดทิ้ง	-0.07	ตัดทิ้ง	
5	0.77	ใช้ได้	0.33	ใช้ได้	3
6	0.70	ใช้ได้	0.47	ใช้ได้	4
7	0.97	ตัดทิ้ง	0.07	ตัดทิ้ง	
8	1.00	ตัดทิ้ง	0.00	ตัดทิ้ง	
9	0.97	ตัดทิ้ง	-0.07	ตัดทิ้ง	
10	0.77	ใช้ได้	0.33	ใช้ได้	5
11	0.80	ใช้ได้	0.40	ใช้ได้	6
12	0.77	ใช้ได้	0.33	ใช้ได้	
13	1.00	ตัดทิ้ง	0.00	ตัดทิ้ง	
14	0.80	ใช้ได้	0.40	ใช้ได้	7
15	0.80	ใช้ได้	0.40	ใช้ได้	8
16	0.77	ใช้ได้	0.33	ใช้ได้	9
17	0.80	ใช้ได้	0.40	ใช้ได้	10
18	1.00	ตัดทิ้ง	0.00	ตัดทิ้ง	
19	0.93	ตัดทิ้ง	0.00	ตัดทิ้ง	
20	0.77	ใช้ได้	0.33	ใช้ได้	11
21	0.93	ตัดทิ้ง	-0.13	ตัดทิ้ง	
22	0.77	ใช้ได้	0.33	ใช้ได้	12
23	1.00	ตัดทิ้ง	0.00	ตัดทิ้ง	
24	0.93	ตัดทิ้ง	0.13	ควรปรับปรุงหรือตัดทิ้ง	
25	0.80	ใช้ได้	0.40	ใช้ได้	13
26	0.80	ใช้ได้	0.40	ใช้ได้	14

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าความยากง่าย	แปลผล	อำนาจจำแนก	แปลผล	ข้อสอบข้อที่
27	0.80	ใช้ได้	0.40	ใช้ได้	15
28	0.97	ตัดทิ้ง	0.07	ควรปรับปรุงหรือตัดทิ้ง	
29	1.00	ตัดทิ้ง	0.00	ตัดทิ้ง	
30	0.77	ใช้ได้	0.33	ใช้ได้	16
31	0.77	ใช้ได้	0.33	ใช้ได้	17
32	0.80	ใช้ได้	0.40	ใช้ได้	18
33	0.77	ใช้ได้	0.33	ใช้ได้	19
34	0.80	ใช้ได้	0.40	ใช้ได้	20
35	0.77	ใช้ได้	0.33	ใช้ได้	21
36	0.80	ใช้ได้	0.40	ใช้ได้	22
37	0.80	ใช้ได้	0.40	ใช้ได้	23
38	0.80	ใช้ได้	0.40	ใช้ได้	24
39	0.80	ใช้ได้	0.40	ใช้ได้	25
40	0.97	ตัดทิ้ง	-0.07	ตัดทิ้ง	
41	0.77	ใช้ได้	0.33	ใช้ได้	26
42	0.80	ใช้ได้	0.40	ใช้ได้	27
43	0.80	ใช้ได้	0.40	ใช้ได้	28
44	0.73	ใช้ได้	0.40	ใช้ได้	29
45	0.80	ใช้ได้	0.40	ใช้ได้	30

ค่าความเชื่อมั่น 0.71

จากตาราง 9 ผลการนำแบบทดสอบความรู้ไปใช้กับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) ซึ่งค่าความยากง่ายต้องอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 ในการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ซึ่งค่าอำนาจจำแนก ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20-0.47 และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR -20 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.71

ตาราง 10 แสดงคุณภาพความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้จากผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			ผลรวมของ คะแนน	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
1. ความสวยงาม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2. ขนาด	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3. รูปร่าง	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4. สีสันทัน	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
5. ความประณีต	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
6. ความปลอดภัย	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
7. มีความคงทนถาวร	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
8. ราคาเยา	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
9. ใช้ง่าย	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้

จากตาราง 10 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ โดยกำหนดเกณฑ์ค่าคะแนน IOC แต่ละข้อต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ถือว่าสอดคล้อง ซึ่งดัชนีรายการประเมินทุกข้อมีความสอดคล้อง = 1.00

ตาราง 11 แสดงคุณภาพความสอดคล้องของแบบประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม เรื่อง สื่อ
สร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ โดยแบบประเมินความพึงพอใจจากผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ผลการประเมินโดย ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			ผลรวมของ คะแนน	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
ข้อมูลการประเมินเนื้อหา/หลักสูตร						
1. ก่อนการเข้ารับการฝึกอบรม ท่านมีความรู้เรื่องนี้ มากเพียงใด	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2. หลังจากการเข้ารับการฝึกอบรม ท่านมีความรู้ เรื่องนี้มากขึ้นเพียงใด	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
ข้อมูลการประเมินเนื้อหา/หลักสูตร						
3. ความรู้ ความเข้าใจที่นำเสนอในแต่ละหัวข้อการ อบรม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4. ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากการอบรมแต่ละหัวข้อ	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้

ตาราง 11 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			ผลรวมของคะแนน	IOC	การแปลผล
	1	2	3			
ข้อมูลการประเมินวิทยากร						
5. ความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหา	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
6. การสร้างบรรยากาศในการฝึกอบรม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
7. การกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการอบรมใช้ความคิด	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
8. การใช้ภาษาในการบรรยายมีความเหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
9. การตรงต่อเวลา	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
ข้อมูลการประเมินสถานที่						
10. ความพึงพอใจต่อสถานที่และสภาพแวดล้อมในการจัดอบรม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
11. ความเหมาะสมของอุปกรณ์วัสดุที่ศูปรกรณ์ต่างๆ	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
ข้อมูลด้านการปฏิบัติงานของผู้จัดอบรม						
12. การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
13. ความรวดเร็วในการให้บริการของเจ้าหน้าที่	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้

จากตาราง 11 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความสอดคล้องของแบบทดสอบ โดยกำหนดเกณฑ์ค่าคะแนน IOC แต่ละข้อต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ถือว่าสอดคล้อง ซึ่งดัชนีรายการประเมินทุกข้อมีความสอดคล้อง = 1.00

ตาราง 12 แสดงผลการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน โดยแบบทดสอบความรู้มีจำนวน 45 ข้อ

คนที่	คะแนนก่อนเรียน	ร้อยละ	คะแนนหลังเรียน	ร้อยละ	ค่าพัฒนา
1	19	42	24	96	+ 5
2	19	42	21	98	+ 2
3	20	44	37	71	+ 17
4	20	44	21	98	+ 1
5	20	44	24	71	+ 4
6	12	27	21	98	+ 9
7	16	36	34	96	+ 18
8	19	42	34	71	+ 15
9	17	38	34	98	+ 17
10	15	33	36	71	+ 21
11	15	33	35	96	+ 20
12	15	33	20	71	+ 5

ตาราง 12 (ต่อ)

คนที่	คะแนนก่อนเรียน	ร้อยละ	คะแนนหลังเรียน	ร้อยละ	ค่าพัฒนา
13	19	42	22	96	+ 3
14	11	24	22	71	+ 11
15	12	27	26	71	+ 14
16	19	42	34	98	+ 15
17	20	44	32	71	+ 12
18	18	40	31	71	+ 13
19	13	29	35	71	+ 22
20	14	31	37	96	+ 23
21	15	33	18	71	+ 3
22	17	38	23	71	+ 6
23	15	33	22	98	+ 7
24	19	42	22	96	+ 3
25	15	33	23	71	+ 8
26	14	31	23	71	+ 9
27	20	44	37	98	+ 17
28	15	33	38	100	+ 23
29	13	29	38	71	+ 25
30	14	31	35	98	+ 21

จากตาราง 12 พบว่าครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน มีความรู้ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากวัสดุเหลือใช้ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมร้อยละ 70 ขึ้นไป จำนวน 30 คน

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาววาริญา บิลตาลี
วัน เดือน ปีเกิด	4 เดือนตุลาคม 2527
สถานที่เกิด	สถานีอนามัยตำบลท่าช้าง
สถานที่ปัจจุบัน	64/1 หมู่ที่ 16 ตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	พนักงานจ้างส่วนราชการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	เทศบาลตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2542	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนส่งเสริมศาสนา จังหวัดสงขลา
พ.ศ. 2545	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพัฒนาวิทยา จังหวัดยะลา
พ.ศ. 2550	บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) วิชาเอกการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
พ.ศ. 2556	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา